

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2006

Jana MARTINKOVÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sportovní tisk v Československu konce 80. let 20. století (vydáváný nakladatelstvím Olympia) a jeho vlastnické transformace po roce 1989

Diplomant : Jana Martinková
Vedoucí práce : Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

2006

Tato diplomová práce byla obhájena dne: 20. 6. 2006
a hodnocena stupněm: C
Předseda komise

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Rozsah diplomové práce : Cca 185 000 znaků bez mezer.

V Praze dne 20. května 2006

podpis :

OBSAH

1. ÚVOD	3
1.1 Metodologie	4
1.1.1 Metoda historické analýzy	5
1.1.2 Hlavní cíle a hypotéza	6
1. SPORTOVNÍ TISK V ČESKOSLOVENSKU (ÚLOHA NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA)	7
2.1 Stručná historie tělovýchovného a sportovního tisku u nás	7
2.2 Československý sport	9
2.2.1 Nakladatelství Orbis.....	10
2.2.2 Čs. sport jako součást Státního tělovýchovného nakladatelství.....	11
2.2.3 Čs. sport konce 80. a začátku 90. let	18
2.3 Stadión	19
2.3.1 90. léta – pokusy tisku o osamostatňování	21
2.4 Gól	23
2.4.1 Váhání Gólu v 90. letech.....	27
2.5 Tělovýchovný pracovník	27
2.5.1 Tělovýchovný pracovník - nejdéle fungující titul Olympie	30
2.6 Skupina Odborných časopisů	30
2.6.1 Československý šach.....	33
2.6.2 Cyklistika	35
2.6.3 Sportovní – moderní gymnastika	39
2.6.4 Turista.....	42
2.6.5 Vodní sporty	46
2.6.6 Lyžařství	48
2.6.7 Atletika.....	49
2.6.8 Teorie a praxe tělesné výchovy.....	50
2.6.9 Základní a rekreační tělesná výchova (ZRTV)	53
2. NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA, ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTOVNÍ TISK	57
2.1 Československý svaz tělesné výchovy – vymezení	57
3.1.1 Organizační struktura ČSTV.....	58
2.2 Historie tělovýchovné organizace	59
3.3 Nakladatelství Olympia – nástin vývoje	62
3.3.1 Gestorský systém.....	65
3.3.2 Statut nakladatelství Olympia	66
3.3.3 Organizační struktura nakladatelství	66

3.3.4 Charakteristika ediční činnosti nakladatelství (v 80. letech 20. století).....	68
4. SPORTOVNÍ TISK A IDEOLOGICKÁ DOKTRÍNA DOBY, VZTAH STÁTU.....	70
4.1 Legislativní rámec fungování periodického tisku před rokem 1989	70
4.1.1 Složky tělovýchovy	70
4.2.1 Orgány státní správy.....	71
4.2.2 Financování, legislativní zařazení novinářské činnosti.....	73
4.2.3 Periodický tisk.....	74
4.3 Organizace tisku v komunistickém Československu, vztah státu.....	76
4.3.1 Stranické řízení masmédií.....	76
4.4 Předchůdci Federálního úřadu pro tisk a informace.....	77
4.4.1 Úřad pro tisk a informace (ÚTI)	77
4.4.2 ČÚTI, SÚTI.....	78
4.4.3 Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI).....	78
4.4.4 Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI).....	79
4.5 Počátky svobody tisku.....	83
5. TRANSFORMACE NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA, RESP. SPORTOVNÍHO TISKU V 90. LETECH.....	84
5.1 Vznik časopisu Tennis.....	84
5.2 Revoluční změny?.....	85
6. ZÁVĚR.....	88
SUMMARY.....	89
POUŽITÉ PRAMENY	91

1. ÚVOD

Tématem diplomové práce je popsat, roztrždit a zachytit v historickém kontextu sportovní tisk z produkce nakladatelství Olympia, již patřil na sportovní periodika monopol (resp. funkce tzv. gestorského systému, jak se dozvíme v dalších kapitolách). Cílem práce je primárně zjistit, jak se sportovní tituly změnilы s „pádem železné opony“, resp. listopadem 1989, jak byly dále řízeny, zda a proč jejich vydávání skončilo či k jakým došlo změnám.

Impulsem k sepsání práce pro mne bylo zjištění, že daným takto zvoleným tématem se ještě nikdo nezabýval. Domnívala jsem se, že objevím velké množství neprobádaných materiálů, ale bohužel jsem narazila na skutečnost výrazné absence pramenů – ať již se jednalo o literaturu, primární i sekundární, či možnosti českých archivů, knihoven a jiných vědeckých institucí. Informace jsem hledala ve všech dostupných archivech, ne však stoprocentně úspěšně. Národní archiv na Chodovci má k dispozici jen torza a neúplné materiály (při přesunech z ministerstva kultury v loňském roce prý nejspíš došlo ke ztrátám) a pověřené osoby nebyly schopné zjistit, kde by se zbylé dokumenty mohly nacházet. Dalším zdrojem, do kterého jsem původně vkládala naděje, měl být Odbor hromadných sdělovacích prostředků ministerstva kultury. Zde však archivují pouze tituly, které vycházejí do současnosti (zaniklá periodika v SÚA na Chodovci, viz níže).

Sportovní tisk v sobě ale kloubí několik institucí, které se na jeho tvorbě podílely – jednak Československý svaz tělesné výchovy, dále nakladatelství Olympia a ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vnitra a kultury. Postupně jsem ale zjišťovala, že na jednotlivých ministerstvech se informace týkající se sportovního tisku neuchovávají. Spíše mne překvapila neznalost úředníků – odkazovali mne na instituce, které s tématem nesouvisejí.

Největším zklamáním pak byl fakt, že archiv nakladatelství Olympia, pilíř mé práce, byl při záplavách v roce 2002 vytopen. Oddělení sportu Národního muzea archivuje zase většinu svých exemplářů v depozitáři v Terezíně, není schopná zajistit rychlý převoz a archivace se týká pouze konkrétních vybraných titulů, nikoliv dokumentace.

Naopak výrazně mi pomohla Ústřední tělovýchovná knihovna Fakulty tělesné výchovy a sportu UK, ať již pro bezproblémové objednávání periodik (do druhého dne), tak pro dostupnost studijní literatury. Knihovna FTVS je jediným místem v České

republice, kde může veřejnost veškerou produkci sportovního tisku obdržet. Národní knihovna v Praze má například pouze několik vybraných titulů (ani ne všechny ročníky od počátku vycházení). Stejně tak poměrně velké množství materiálů (i když nesystematické a zatím neroztříděné) obsahuje archiv ČSTV v Praze na Strahově. Po poměrně složité proceduře jsem si mohla vybrané materiály nosit i domů, protože archiv nemá prostory pro badatele. Z validních materiálů jsem dále využila Odbor hromadných sdělovacích prostředků ministerstva kultury a služeb PhDr. Mileny Marešové z NÚA na Chodovci, která mi ochotně vyhledala (i přes to, že nakladatelství Olympia ještě není zpracované) poměrně značnou dokumentaci (bohužel však neúplnou).

Co se týče knižní produkce, velice povrchní dokumentaci nalezneme v Ústavu pro soudobé dějiny a v Národní knihovně, většinou se však jedná spíše o sjezdové materiály ČSTV. Po prostudování zjistíme, že informace v práci nejsou využitelné.

Jak tedy vyplývá z výše uvedeného, k sepsání práce bylo nutné vycházet z velkého množství dílčích informací, vybírat, hledat, obcházet archivy, knihovny, muzea a „pídit“ se po každé informaci. I přesto, že mnoho informací nebylo možné dohledat, doufám, že práce alespoň částečně přispěje k dalšímu bádání v oblasti sportovního tisku.

1.1 Metodologie

Hlavním cílem této diplomové práce je popsat tisk, resp. sportovní tisk z produkce nakladatelství Olympia. Zdánlivě se vybízí jako první metoda obsahová analýza, vezmeme – li ale v potaz, co bylo obsahem sportovního tisku před rokem 1989, není zde co zkoumat. V práci se vůbec obsahovou stránkou nezabývám, protože je velice fádňá a u každého titulu z mnou zkoumaných třinácti se liší jen daným sportovním odvětvím. Stejně metodou práce proto bude historická analýza jako prostředek pro získání informací. Historická analýza chápe text jako historický pramen a stejně tak na něj budu ve svém bádání nahlížet.

Zjišťování informací jsem prováděla zkoumáním historických pramenů, vzhledem k nedostatku primární literatury vyžadovalo zpracování projít velký objem archivních materiálů, což bylo ztíženo faktem, že většina historických pramenů ještě není zpracována.

1.1.1 Metoda historické analýzy

Základním postupem historické analýzy je volba tématu a stanovení problému, nejprve musíme zjistit, zda a jak je téma zpracované v dostupné literatuře, v širším časovém, územním i problémovém kontextu, zjištění okruhu pramenů, které se vztahují k tématu a zhodnocení jejich dokumentární hodnoty, dále rekonstrukce historických faktů a procesů na základě studia literatury a pramenů, jejich analýza, syntéza a závěry, ke kterým autor dospěl. Poslední etapou je sepsání práce.¹

Badatelé vycházejí při práci na historické analýze ze dvou druhů dokumentů – jednak primárních a jednak sekundárních. Je potřeba využít obou zdrojů, primární ale poskytnou detailnější informace.

Předmětem zkoumání jsou události doby nedávno minulé, tedy soudobé dějiny, které dle Otáhalo podléhají nejčastěji zkoumání převážně tradičními historickými metodami, především se jedná o studium archívních pramenů a jejich interpretaci jako základu pro rekonstrukci a vysvětlení dějů². Otáhal také tvrdí, že je pro pochopení historického kontextu důležité zkoumat též společnost jako celek, zabývat se každodenností, zkoumat postoje jednotlivců i společenských vrstev apod. Jedná se o tzv. intellectuall history, metodu, která ještě není příliš rozšířena.

V poslední době se začíná prosazovat též metoda orální historie, která využívá rozhovorů s pamětníky jako prameny historických událostí. Tuto metodu jsem chtěla v práci použít, především vzhledem k nedostatku, resp. nedostupnosti archívních pramenů, ale nakonec jsem od ní odstoupila. Provedla jsem dva rozhovory s novináři, kteří v mnou zkoumaných periodikách působili, nicméně jsem se nedozvěděla žádná fakta, vzpomínky byly velmi zastřené a nekonkrétní³, tedy s mizivou vypovídající hodnotou.

*Na článek na téma, jaké
bylo vhodné?*

¹ Bartoš, Josef: Úvod do metodiky a techniky historické práce. Olomouc 1992, s. 10.

² Otáhal, Milan : Normalizace 1969 –1989. Příspěvek ke stavu bádání. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2002, s. 30.

³ Rozhovory jsem uskutečnila jednak s novinářem Čs. sportu a časopisu Cyklistika Jiřím Cerným, který působil v daných titulech od konce 60. let do poloviny 90. let. a s Robertem Bakalářem, dlouholetým redaktorem Čs. televize, po roce 1989 Stadiónu a Čs. sportu, cyklistických magazinů a v současné době komentátorem významných cyklistických závodů na kabelové televizi Eurosport.

1.1.2 Hlavní cíle a hypotéza

Hlavním cílem diplomové práce je tedy popsat a rozřídít sportovní tisk, který vycházel v Československu v době před rokem 1989, jak se na tvorbě a fungování podílely státní instituce, tělovýchovná organizace, jaká byla vymezena legislativa v dané době a v neposlední řadě zjistit, jakým způsobem a zda vůbec proběhla po roce 1989 transformace tisku. Pokud ano, tak jak a kam se periodika transformovala, pokud ne, zjistit proč k transformaci nedošlo. Dalším cílem je zjistit, zda bylo nakladatelství Olympia schopno přežít nově nastolený kapitalismus.

Závěrem úvodu musím konstatovat, že po podrobnějším seznámením se s tématem jsem zjistila, že není možné se striktně držet tezí diplomové práce, tj. nebylo v mých silách podrobněji rozebrat zkoumaná periodika. Stojím si za tím, že jsem obešla veškeré přístupné archivy a prostudovala veškerou dostupnou literaturu. Zpracovávané téma zdá se ještě nikdo neotevřel.

*Proti jaké věci dostatečně
nebylo, nedostatek hodnotit
na základě analýzy - proč
nebylo možné dělat oběh
spolu s programem?*

1. SPORTOVNÍ TISK V ČESKOSLOVENSKU (ÚLOHA NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA)

2.1 Stručná historie tělovýchovného a sportovního tisku u nás

Vzhledem k tomu, že diplomová práce se tímto přímo nezabývá, přináším pro pochopení a nastínění vývoje přehled sportovního tisku, který u nás vycházel již od poloviny devatenáctého století, především proto, že některé ze zkoumaných titulů měly přímou návaznost na daná periodika, vznikající již v 19. století.

Prvním odborným měsíčníkem byl pak Cyklista (1884 – 1903), orgán Čes. ústřední Jednoty Velocipedistů, Československý svaz cyklistických spolků připravoval měsíčník Věstník cyklistů (1908 – 1915), v červenci 1915 zastavený a obnoven až v roce 1919. Cyklista byl pak po druhé světové válce znovu obnoven. Časopis Sportovní obzor (1893 – 1907), jeden z prvních časopisů zaměřených na sportovní zpravodajství, začal vycházet nejprve v Roudnici, později v Praze. Mezi nejvýznamnější a nejrozšířenější sportovní časopisy před první světovou válkou patřil sportovní týdeník Sport a hry (1902 – 1914), který měl i cizojazyčnou rubriku Sport in Bohemia, od roku 1905 s přílohou Halftime. Některé časopisy vycházely jen velice krátkou dobu – Sport (1909), Sportovní věstník (1913), Sport (1913 – 1914), Česká sportovní korespondence (1911). Od 90. let 19. století začaly vycházet i časopisy zaměřené na jednotlivé sportovní disciplíny – např. Alpský věstník (1898 – 1914), České listy šachové (1896 – 1912), těžkou atletikou se zabýval Start (1902) a ilustrované Sportovní listy (1908 – 1918), jediný československý sportovní časopis, který se udržel po celou dobu války. Pro fanoušky S.K. Slavie vycházel týdeník Sportovní přehled (1907 – 1910). Dle Malé encyklopedie žurnalistiky vzniklo do roku 1914 50 titulů čs. sportovních časopisů, které s výjimkou jediného (viz výše) zanikly v průběhu války.

U některých titulů došlo po roce 1918 k obnovení. Už před první světovou válkou hrály tělovýchovné časopisy důležitou roli. Čs. spolkové tělovýchovné hnutí založil Miroslav Tyrš, který stál také u zrodu Sokola, jehož orgánem se stal časopis Sokol (1871 – 1876). V průběhu první světové války nevycházel a v roce 1918 byl obnoven jako orgán Čs. obce sokolské, kdy fungoval až do roku 1941.

Handwritten notes:
 Věstník
 pro?
 Věstník
 sdělov.
 hranič.
 hranič.

Klerikálové založili tělovýchovnou organizaci Orel⁴, při které vycházel stejnojmenný časopis Orel (1910 – 1914). Velkou úlohu sehrály též Dělnické tělovýchovné jednoty, které měly osobitou přílohu v časopise Sborník mládeže. Od roku 1905 vycházel časopis Tělocvičný ruch (1905 – 1932). Na začátku války ho zastavili, obnovený byl až v roce 1917 pod názvem Nový tělocvičný ruch (1917 – 1918). Po roce 1918 se opět objevuje jako Tělocvičný ruch, v letech 1921 – 1932 jako orgán sociálnědemokratického tělovýchovného hnutí. Dále vznikl odborný časopis pro cvičitele Cvičitel (1909 – 1914), obnovený 1919 – 1938. Se vznikem Československa vzniká časopis Předvoj (1919 – 1925) a Náš dorost (1921 – 1938)⁵.

Významným sportovním časopisem byl na konci minulého století Sportovní obzor. Vydával jej Maxmilián Švagrovský (v letech 1883 – 1897) a jednalo se o titul velice všestranně zaměřený a populární. Objevovaly se zde pravidla nejrůznějších, tehdy nových sportů, inzerce a časopis se tak stal určitou „platformou, ze které vycházely klíčové myšlenky o smyslu a budoucnosti sportu“⁶. Bohužel jistá dobročinnost Švagrovského dovedla časopis do záhuby, protože titul byl distribuován zdarma. I přesto, že se jej snažil Švagrovský oživit společenskými rubrikami, kulturou apod., časopis končí v roce 1897 „finančním, ale i morálním krachem, kdy se z něj stal plátek bulvárních senzací“⁷.

Z odborných časopisů vzniká již před první světovou válkou Turista, v roce 1906 Časopis československých šachistů, ilustrovaný časopis Sportovní listy a další. Po první světové válce vychází první skautský časopis, Junák⁸ a brzy mu konkuruje několik dalších skautských titulů – Besedy vřet, Plamen, Vatra lesní moudrosti apod. Podobně jako zde, i v dalších oborech existovalo paralelně několik titulů – v atletice tak vycházely časopisy Atlet, Lehká atletika, Marathon a Slavia. Významnou roli sehrály dělnické časopisy – ve dvacátých letech to byl například Vývoj a Rádce cvičitelstva.

Před a v průběhu druhé světové války většina časopisů stagnuje, resp. zaniká, zrušena je organizace Orel, Československá obec sokolská ad. Bezprostředně po válce je ale většina z původních časopisů obnovena – jedná se o přímé předchůdce časopisů vycházejících v Olympii, proto jsou historie rozebrány v dalších podkapitolách.

⁴ Předsedou se stal Jan Šrámek, budoucí lidovecký ministr v ustaveném Československu.

⁵ Údaje o časopisech viz Kol. autorů : Malá encyklopédia žurnalistiky. Obzor, Bratislava 1982. s. 460 – 462.

⁶ Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 12.

⁷ Tamtéž, s. 13.

⁸ Rediguje Antonín Benjamín Svojsík, zakladatel organizace Junák – český skaut.

*pro
ne junák?*

2.2 Československý sport

Prvním zkoumaným titulem nakladatelství Olympia a zároveň jediným deníkem je Československý sport. Počátky Čs. sportu, kdy se ještě nejednalo o deník, sahají na začátek 50. let. První číslo vyšlo 3. ledna 1953, ale navazovalo de facto na Sokolské noviny. Sokolské noviny jakožto ústřední orgán Československé obce sokolské, které vznikly v roce 1951 aby „soustavně, poutavě a bojovně seznamovaly nejširší veřejnost s otázkou tělesné výchovy a sportu a přesvědčovaly čtenáře o významu tělesné výchovy pro zlepšení fyzické zdatnosti a odolnosti pro budovatelské úkoly a zvýšení brannosti“⁹. Periodický tisk spadal v té době pod Ministerstvo informací a osvěty, pod tiskový odbor. Titul měl osm redaktorů, všichni byli členy Svazu československých novinářů a šéfredaktorem se stal Karel Marek. List měl velký náklad, 60 tisíc, s týdenní periodicitou a rozsahem 14 stran včetně titulního listu.

V důsledku reorganizace tělesné výchovy a sportu (viz dále) a také převodu bývalého Tělovýchovného nakladatelství na nakladatelství Orbis došlo ke změně názvu titulu ze Sokolských listů na Československý sport, jehož první číslo vychází 3. ledna 1953 a kontinuitu udrželo vlastně až do devadesátých let. (Sport vycházel každé úterý a pátek v nákladu 62 tisíc výtisků, v poměrně malém rozsahu 4 až 6 stran.) Šéfredaktor zůstal stejný, Karel Marek, stejně tak celá redakce Sokolských listů. Cena časopisu byla stanovena na 1 Kčs. Idea titulu byla vyjádřena v rámci snahy „napomáhat propagaci, agitovat a organisovat tělesnou výchovu v ČSR. Dotýkat se všech problémů tělovýchovné práce, přinášet kritiku naší práce a razit správnou metodiku a seznamovat se sovětským vzorem...“¹⁰.

Vzhledem k periodicitě titulu nebyl Čs. sport moc aktuální a zpravodajský. Zabýval se z velké části metodikou sportu a tzv. masovou tělovýchovou, přinášel informace ze sjezdů tělovýchovných organizací apod. Přesto se těšil velké oblibě.

Již na konci roku 1953 je zřejmé, že nestačí časopisu pokrývat poptávku, proto žádá vydavatelství Orbis o zvýšení nákladu na 80 000 výtisků a také navýšení

⁹Schválení Sokolských novin, listu Československé obce sokolské, ze dne 7. prosince 1951, podepsán J. Pavlíček. SÚA, MK ČR E 1124, Čs. sport 1951 – 1966.

¹⁰ Tatáž složka, ze dne 5. března 1953, nakladatelství Orbis adresuje stanovy Hlavní správě vydavatelství při Ministerstvu informací a osvěty.

periodicity, Čs. Sport by měl vycházet 3x týdně¹¹, což ředitel Hlavní správy vydavatelství Hradec následně schvaluje.

Další změna přichází v roce 1954, kdy se vydavatelem, z původního Orbisu, stává Státní tělovýchovné nakladatelství se sídlem v Praze, Jungmannova ulice¹². Z redaktorů působících z počátku fungování jmenujme kromě šéfredaktora Karla Marka také Josefa Pondělníka, Gustava Vlka, Josefa Jaroše, Jiřího Nováka, později se objevují Jan Popper, Pavel Novotný, Oldřich Žurman¹³, Zdeněk Paulů či Josef Oktábec¹⁴. Tito novináři se rekrutovali většinou z bývalých příspěvovatelů Sokolských novin, případně se jednalo o mladé žurnalisty, kteří později přecházeli do nově vznikajících periodik (například do Stadionu).

2.2.1 Nakladatelství Orbis

Zastavme se nyní krátce u vydavatelství Orbis, které zpočátku sportovní tisk vydávalo. Orbis bylo vydavatelství specializované přímo na časopisy, sídlilo v Praze a vydávalo v 50. letech značné množství časopisů – ať již se jednalo o Československý sport, Stadion, Teorii a praxi tělesné výchovy a sportu a další tituly. Zde je výčet těch nejoblíbenějších :

Čs. sport

Stadion – více viz samostatná kapitola

Theorie a praxe tělesné výchovy a sportu

Sokolský pracovník

Všeobecná průprava

Kopaná

Plavectví

Lyžařství

Turistika, horolezectví

Sportovní gymnastika

Lehká atletika

¹¹ Tatáž složka, dopis ze dne 5. prosince 1953, adresován Hlavní správě tisku, podepsán Jan Přib, vedoucí plánovacího oddělení vydavatelstev.

¹² Změna se týkala časopisů Čs. šach, FIDE, Čs. sport, Stadion, Theorie a praxe tělesné výchovy a sportu, Sokolský pracovník, Všeobecná průprava, Sportovní gymnastika, Lehká atletika, Kopaná, Košíková, Odbíjená, Lyžařství, Házená, Lodní sporty, Cyklistika, Rohování, Jezdectví – střelba – šerm, Plavectví, Tennis, Stolní tenis, Lední hockey – bruslení, Turistika – horolezectví, Kuželky...

¹³ Šéfredaktor sekce odborných sportovních časopisů v pozdější Olympii.

¹⁴ Procházká, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 36.

Lední hockey, bruslení
 Cyklistika
 Košíková, odbíjená
 Házená, rugby, pozemní hokej
 Rohová, vzpírání, jiu – jitsu
 Tennis, stolní tennis
 Kuželky, gorodky
 Lodní sporty
 Jezdeckví, šerm, střelba

Nakladatelství Orbis fungovalo již od 20. let 20. století a na vydávání periodik, především zahraničních¹⁵, se zaměřilo již od svého počátku. V zakládací listině se mimo jiné dozvíme hned v prvním bodě, že účelem společnosti je „vydávat noviny a spisy“¹⁶. Jednalo se především o deník Prager Presse, týdeník Central European Observer, L'Europe Centrale apod. Postupně se Orbis natolik rozšířil, že po druhé světové registroval v pracovním poměru více než 2000 zaměstnanců. Sportovní a tělovýchovná literatura zde ale tvořila jen nepatrnou složku – nakladatelství dostalo za úkol postarat se též o vydávání veškeré právnícké literatury, hudebnin (později Supraphon), výtvarných děl (pozdější Odeon), zeměpisných atlasů (budoucí Kartografie), literatury pro děti (dále Albatros) a dalších odvětví.

Sportovní periodika, kterými se diplomová práce zabývá, ale vydával Orbis pouze krátce, již koncem roku 1954 se stávají součástí Státního tělovýchovného nakladatelství.

2.2.2 Čs. sport jako součást Státního tělovýchovného nakladatelství

Koncem roku 1954, již mimo působnost Orbisu, dochází k značnému nárůstu zájmu o titul. Nestačí ani náklad 80 000 výtisků a proto žádá nakladatelství o zvýšení na nejméně 100 000 výtisků, protože „současný náklad časopisu naprosto neodpovídá skutečné potřebě. Máme řadu dokladů a reklamací o tom, že v některých okresech a místech časopis vůbec nelze dostat a nebo jen v minimálním počtu. Časopis je stále

¹⁵ Dle publikace 55 let nakladatelství Orbis, 1921 – 1976. Jubilejní tisk pro interní pro interní potřeby nakladatelství Orbis u příležitosti 55. výročí jeho založení výtiskly Jihočeské tiskárny v Českých Budějovicích, 1976 se „brzy o vzniku republiky ukázalo nutným vydávat cizojazyčné noviny a publikace, vznikla potřeba německého deníku, francouzského a anglického týdeníku...“, s. 1.

¹⁶ Tamtéž, s. 1.

vyprodán. Zvláště na venkově, ačkoliv jako jeden z hlavních úkolů plní i úkol pomáhat a organisovat tělovýchovu na vesnici...Časopis Československý sport začal vycházet od ledna 1953 podle usnesení vlády a strany. Podle tohoto usnesení měl být Československý sport masovým časopisem a hlavní oporou reorganisované tělovýchovy...¹⁷. Vidíme, že nedostatek papíru byl značný a zoufalé pokusy nakladatelství a redakcí byly velmi často neúspěšné, protože Hlavní správa vydavatelství neměla papír odkud přerozdělovat.

Předsednictvo ústředního přípravného výboru jednotné tělovýchovné organizace se usneslo 22. listopadu 1956, aby časopis Čs. sport vycházel od ledna 1957 čtyřikrát týdně a navíc v nákladu 130 000 výtisků, v úterý středu a pátek v rozsahu čtyř stran, v neděli o šesti stranách textu. K rozhodnutí přispělo konání olympijských her v Melbourne v létě 1956, kde působil jako zvláštní zpravodaj Karel Marek a při které vycházel Čs. sport ve zvláštním vydání až pětkrát v týdnu a přinášel tím pádem aktuálnější zpravodajství. Hned na začátku roku 1957 byl také odvolán zmíněný šéfredaktor Karel Marek a novým byl ustanoven Miroslav Motl (ze složek převedených na FÚTI není známo, proč k odvolání došlo). Již od 1. ledna se Československý sport stává orgánem Ústředního přípravného výboru pro tělesnou výchovu a sport, o tři dny později nalezneme v tiráži zpřesnění, že Československý sport se stává orgánem Ústředního přípravného výboru dobrovolné jednotné tělovýchovné organizace. V březnu 1957 pak vzniká v rámci reorganizace tělovýchovného hnutí Československý svaz tělesné výchovy a sportu (ČSTV) a deník, stejně jako některé další sportovní tituly (viz dále), se stává orgánem Ústředního výboru Československého svazu tělesné výchovy.

V srpnu 1957 přichází na Ministerstvo školství a kultury, Hlavní správu vydavatelství, oddělení periodického tisku dopis z Československého sportu, již jako ústředního orgánu Československého svazu tělesné výchovy (tím se stal díky nové legislativě, viz dále), dopis s žádostí o statut deníku. Vedení titulu se domnívá, že denní periodicitu by mohla postihnout aktuální události a reagovat daleko pružněji na výsledky sportovních utkání apod. Svou žádost odůvodňují následovně : „Československý sport vychází ve třech vydáních. Tak jako každý deník má Československý sport I. vydání pro některé oblasti venkova (Morava), II. vydání pro další oblasti (pro krajská města v Čechách a pro kraj Praha – venkov) a konečně noční vydání pro Prahu – město. Do všech těchto vydání se samozřejmě snažíme zachytit poslední sportovní

¹⁷ Tatáž složka, žádost Státního tělovýchovného nakladatelství Ministerstvu kultury, Hlavní správě vydavatelství, o zvýšení nákladu až na 120 000 výtisků, datováno 22.9. 1954.

událostí...Vzhledem k tomu, že nemáme deníkový charakter, musíme odevzdávat rukopisy mnohem dříve a stejně tak mnohem dříve lámat než kdybychom měli statut deníku...Zvlášť citelné to je v sobotu dopoledne, kdy je řada mezinárodních i domácích podniků...Jsme orgánem Ústředního výboru naší nové tělovýchovné organizace Československého svazu tělesné výchovy – nového člena Národní fronty. Jsme si vědomi toho, že budou zvýšeny nároky především na kvalitu obsahu Československého sportu a věříme, že převedení Československého sportu do pracovních podmínek deníku by nám plnění nových odpovědných úkolů podstatně usnadnilo¹⁸. To je bez váhání oddělením tisku na ministerstvu školství a kultury přijato a schváleno. Především proto, že časopis jakožto důležitá složka Národní fronty bude jako deník moci lépe působit na „všechny své organizační složky a masy našich sportovců. Bude mít možnost lépe a účelněji zajišťovat i vážné politické úkoly a akce, zejména přípravu na spartakiády“¹⁹. Titul tedy bude vycházet 5 x týdně o rozsahu 4 stran.

Částečným oživením jinak poměrně [nezáživného] plátku jsou koncem 50. let příspěvky aktivních sportovců, například řada článků od Věry Čáslavské či publicistické příspěvky Svatopluka Pluskala²⁰. Od konce ledna 1959 přichází do redakce zpět bývalý šéfredaktor Karel Marek a s počátkem 60. let jsou realizovány změny v provedení titulu - 20.6. 1960 přichází žádost o změnu formátu – zvětšení na středoevropský formát a mění se periodicita na šest čísel týdně, mění se také hlavička listu (od roku 1962), která téměř nezměněna zůstala až do začátku 90. let²¹. I přes snahu o oživení listu je ale nutné udržovat ideologickou rovinu Čs. sportu a velký prostor stále zůstává vyhrazen pro masovou tělovýchovu, sjezdy apod. To dokládá příprava na konání II.sjezdu ČSTV, kdy vydává oddělení periodického tisku na ministerstvu školství a kultury direktivu, o kolik stran je nutné deník rozšířit, aby správně o sjezdu informoval. Stejně tak [musí] Československý sport otisknout na titulní straně hlavní referáty ze sjezdu a zprávy související s jeho konáním.

Polovina 60. let, zvláště rok 1964, je důležitý z hlediska konání olympijských her v Tokiu, kam byl vyslán opět Karel Marek jako zvláštní zpravodaj – Čs. sport vycházel ve speciálních vydáních i v neděli a v pondělí, od roku 1965 již pravidelně šestkrát týdně. Šéfredaktorem se stává Richard Nejezchleb a „od roku následujícího dochází už jen

¹⁸ Žádost o statut deníku, 8. srpna 1957, adresovaná Ministerstvu školství a kultury, hlavní správě vydavatelství, oddělení periodického tisku, k rukám dr. Hartmana, podepsáno vedení Československého sportu, Ústředního orgánu ČSTV. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124, (nezpracovaný fond).

¹⁹ Změna periodicity, dopis ze dne 10. října 1957. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124, (nezpracovaný fond).

²⁰ série článků S Duklou v Jižní a Střední Americe.

²¹ viz příloha A 1.

k formální výměně v tiráži – vydavatelem listu je ústřední výbor ČSTV, samozřejmě nadále ve Státním turistickém nakladatelství (STN). Jednalo se však vlastně jen o formální výměnu. Centrálnímu řízení podléhal Československý sport již předtím²². Změny se týkaly také redakcí – protože začal titul vycházet c častější periodicitou, vznikala jednotlivá oddělení, která pokrývala oblast zpravodajství, Spartakiády, v šedesátých letech pak oddělení sportovního zpravodajství, oddělení masové tělovýchovy, metodické a zahraniční oddělení²³. V roce 1966 vznikla první krajská redakce v Brně, poté Ostravě, Plzni, Pardubicích a Ústí nad Labem (redakce v Ústí nad Labem byla brzy zrušena z důvodu nadbytečnosti).

Rok 1968 přináší osmistránkové vydání Čs. sportu v sobotu, koncem roku již také v pondělí a v lednu 1969 má list osm stran již pravidelně. „V roce 1968 sehrával Československý sport obdobnou roli jako většina sdělovacích prostředků u nás, to znamená, že se jednoznačně postavil za uskutečňování procesů obrody, které v té době započaly, nicméně byly násilně přerušeny. V té době vzali Československý sport za svůj list doslova sportovci, což dokazuje jejich podíl na kolportáži mnohdy improvizované vyrobených čísel tohoto deníku ze srpna 1968“²⁴. Dopisem z 29. října 1968 adresovaném Úřadu pro tisk a informace stvrzuje Olympia nové vedení listu – šéfredaktorem se stává Vladimír Novák²⁵ a dochází i ke změnám v dalších titulech (viz dále).

V roce 1967 dochází ke změně názvu na nakladatelství Olympia, proto vydává nakladatelství tzv. politicko ideový program a shrnuje základního směřování československého sportu takto : „Československý sport je ústředním tiskovým orgánem ČSTV jako vydavatele listu, hlavním cílem je přispívat k cílevědomému rozvoji socialistické tělovýchovy jak v masovosti, tak v růstu výkonnosti, propagovat v tělovýchovném hnutí a veřejnosti celospolečenské zájmy, působit na utváření a rozvoj socialistických společenských a internacionálních vztahů i na úseku tělovýchovy. Dále spolupůsobit k rozvíjení a upevňování socialistického vědomí členů tělovýchovného hnutí a sportovní veřejnosti, spoluvytvářet a tlumočit názory socialistického veřejného mínění a zvyšovat jeho úlohu při rozvíjení socialistické demokracie...“²⁶. Jak je patrné, hlavním zaměřením časopisu není podávat sportovní aktuální zpravodajství a výsledky,

²² Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 32.

²³ Tamtéž, s. 32.

²⁴ Tamtéž, s. 33.

²⁵ Dopis nakl. Olympia Úřadu pro tisk a informace ze dne 29.10.1968, SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

²⁶ Politicko ideový program a zaměření časopisu Československý sport, 25.3. 1967, interní materiál Sportovního a turistického nakladatelství Praha. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

nýbrž „napomáhat aktivní, iniciativní a tvůrčí účasti občanů na dalším rozvoji tělovýchovného hnutí a při řešení závažných tělovýchovných problémů....Pomáhat jako organizátor všech velkých masových akcí tělovýchovy (PPOV, ČSSH), organizovat veřejné diskuse k ožehavým problémům, které vyžadují řešení, besedy s odpovědnými pracovníky o některých závažných otázkách tělovýchovných úseků nebo sportů“²⁷. Bod týkající se informování o sportovních událostech je až na posledním místě programu.

Koncem roku se novým šéfredaktorem stává Vladimír Novák a Čs. Sport je rozšířen na 4 x 8 stran týdně. 29. června 1969 dochází k provedení změny registrace v tom smyslu, že u časopisů Čs. sport, Gól a Stadión se vydavatelem stává ústřední výbor České národní tělovýchovné organizace s platností od 1. července 1969²⁸, což znamená přímou vazbu titulu na jednotnou tělovýchovu. 26. října 1970 nacházíme v dokumentaci dopis dr. Vlastimila Neubauera, předsedy ČÚTI, do rukou místopředsedy ÚV ČSTV o tom, že předsednictvo ÚV České tělovýchovné organizace schválilo do funkce šéfredaktora Čs. sportu dosavadního zastupujícího šéfredaktora Augustina Vlka.

Sedmdesátá léta ve znamení normalizace jsou spojena s šéfredaktorem Jaromírem Tománkem a kromě zvyšování nákladů a četných žádostí o ně nedochází v tomto období k žádným převratným změnám. V roce 1972 se zvyšuje náklad titulu na 185 tisíc výtisků, což zůstalo až do roku 1989.

14. března 1974 přichází dopis místopředsedy ÚV ČSTV dr. Ernesta Demetroviče Českému úřadu pro tisk, IV. odboru, v tomto znění : „sdělujeme Vám, že ÚV ČSTV a politický orgán rozhodl, aby deník Československý sport, jehož dosavadním vydavatelem byl ČÚV ČSTV přešel od 15. 3. 1974 pod přímé řízení ÚV ČSTV. To znamená, že tímto dnem se vydavatelem Čs. sportu stává ÚV ČSTV“²⁹...

Velký prostor tedy dostávala tzv. masová tělovýchova a tělovýchovné hnutí, konání Spartakiád a informace o sjezdech krajských, okresních i celostátních svazů tělesné výchovy a sportu. Nutno však poznamenat, že list i přes direktivní řízení přinášel poměrně pestrou škálu žánrů – na rozdíl od politického tisku byl sport přeci jen více propustný – „nechyběly glosy, fejetony, poznámky, v příloze povídky a další literární útvary“³⁰. Do redakce se dostává mladá generace novinářů – například Vladimír Zemánek, Pavel Procházka, Petr David, ze starších redaktorů zůstává Zdeněk Paulů, Jiří

²⁷ Tamtéž.

²⁸ dopis ze dne 26. června 1969 adresovaný nakl. Olympia, podepsán Dr. Jiří Mathauser, vedoucí oddělení registrace. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

²⁹ Dopis ze dne 14.3. 1974, SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

³⁰ Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 33.

Černý nebo Čeněk Kohlmann. V evidenci redaktorů deníku Čs. sport nalezneme skoro 40 příspěvovatelů či stálých novinářů.

Koncem 70. let se objevují v materiálech Českého úřadu pro tisk dost často tzv. Závady ve sdělovacích prostředcích – formuláře, které titulu vytýkají závadný článek a doporučují způsob projednání s příslušným redaktorem či osobou za publikovaný materiál odpovědnou. Tak například 22. prosince 1977 se Českému úřadu pro tisk nelíbil článek o dokumentu britské televizní stanice BBC o anglických fotbalových fanoušcích, resp. výtržnících, přičemž vyznění článku však dle ČÚTI na československou veřejnost nepůsobí jako výstraha. „Protože i v naší kopané jsou značné problémy, zejména s mladistvými příznivci jednotlivých klubů, kteří napodobují své zahraniční vzory, postrádáme v příspěvku i tu nejmenší zmínku, jež by uváděné jevy odsuzovala. Z tohoto důvodu je uveřejnění příspěvku naprosto nevhodné, protože může působit jako návod pro organizování těchto band i u nás“³¹. ČÚTI přestupek ještě prokonzultoval s ÚV KSČ, s oddělením masových sdělovacích prostředků a rozhodlo, že bude napomenut pouze šéfredaktor bez dalších postihů s tím, že je „nutno při vývěru materiálů ze zahraničí postupovat obezřetněji a neotiskovat takové, jejichž věcný obsah může připomínat některé nezdравé výstřelky v našem sportovním dění“³².

Začátek osmdesátých let není ničím převratný. V deníku se objevují stále stejné rubriky a podobná témata, jen rozšířená čísla a s tím spojené vyšší náklady k příležitostem hokejových (Kanadský pohár 1980, mistrovství světa 1982) či jiných významných sportovních událostí světového měřítka.

„Cenzura“ se v roce 1982 nevyhnula ani sportovnímu titulu. Československý sport, resp. Ústřední výbor ČSTV jako vydavatel deníku, je pokutován Federálním úřadem pro tisk a informace za „politicky chybný článek“³³ *Oběd se šejkem*, popisující členy kuvajtské výpravy na Mistrovství světa ve fotbale. Peněžitá sankce ve výši 10 tisíc korun československých byla udělena proto, že „materiál zneužíval kuvajtských národních zvyklostí k jejich hrubému zesměšnění. Závada je o to závažnější, že se vyskytla v období těsně po oficiální návštěvě předsedy vlády a ministra zahraničních věcí Kuvajtu v ČSSR. Článek je v rozporu s posláním periodického tisku ve smyslu § 2 zákona č. 81/1966 Sb“³⁴. O necelý měsíc později je deník podroben další kritice,

³¹ Závada ve sdělovacích prostředcích, pořadové číslo 037, ČÚTI. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

³² Tamtéž.

³³ Oběd se šejkem, článek otištěný v Československém sportu, č. 165/1982.

³⁴ Rozhodnutí Federálního úřadu pro tisk a informace, podepsán František Tesaf, ředitel III. odboru, adresátem je ÚV ČSTV, vydáno dne 18.8. 1982. MK ČR/ČSR, E 1124.

tentokrát za otištění inzerátu na knihu autora³⁵, který emigroval s rodinou do USA, kde požádal o politický azyl. To nebylo pro III.odbor FÚTI přípustné.

Nezměněna zůstala formální stránka listu, náklad se kromě výše zmíněných mimořádných událostí držel do roku 1985 na 185 tisících výtiscích, poté byl zvýšen na 195 tisíc, i když Čs. sport žádal navýšení až na 200 tisíc především proto, že deník se „výrazně podílí na realizaci úkolů, které pro Československý svaz tělesné výchovy vyplývají ze závěrů XV. a XVI. sjezdu...Deník přispěl výraznou měrou k propagaci a popularizaci příprav a průběhu XVI. sjezdu KSČ, 60.výročí založení naší komunistické strany, voleb do zastupitelských orgánů...“³⁶. Jedině cestou propagace ideologie a politickovýchovného působení si mohl deník vydobýt úspěch co se týče zvýšení nákladu. Celá žádost je koncipována v tomto duchu, je zmíněn i postoj listu k dvěma aktuálním událostem, které otřásly západním světem, ale proti kterým se komunistický tisk postavil. „Schopnost reagovat na aktuální politickou situaci prokázala redakce zvláště výrazně při dvou nedávných událostech. Při Světovém shromáždění za mír a život proti jaderné válce a v roce 1983³⁷ a při Olympijských hrách v Los Angeles 1984³⁸. Oběma událostem předcházela na stránkách deníku dlouhodobá kampaň, při níž bylo využito nejrůznějších novinářských žánrů, byly uplatněny široké možnosti propagandy a kontrapropagandy při vysvětlování stanoviska socialistických zemí v čele se Sovětským svazem oproti tvrzení a argumentům západních politiků a buržoazních sdělovacích prostředků“³⁹.

Na 195 tisících výtiscích zůstal Československý sport až do roku 1990 (srov. náklady, příloha C).

V polovině osmdesátých let také dochází k přeřazení deníku do vyšší platové skupiny (týká se to též časopis Stadion a Gól). Karel Zelníček, ředitel Olympie, zasílá FÚTI (ČÚTI v případě Gólu) nová východiska titulu, značně ideologicky podbarvená. Tím byla větší šance, aby bylo periodikum lépe finančně ohodnoceno. Zelníček

³⁵ jedná se o knihu R. Konkolského *Sám bez oceánu*.

³⁶ Návrh na zvýšení nákladu deníku Československý sport, dopis ze dne 18.4. 1985, adresován místopředsedovi FÚTI Ivanu Feckovi, podepsán E. Demeterovič, místopředseda Ústředního výboru ČSTV. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

³⁷ Světové shromáždění za mír a život proti jaderné válce proběhlo v Praze 21. – 23. června v Paláci kultury, zúčastnilo se jej 3 600 delegátů ze 132 zemí; bylo levicově zaměřené a zazněly zde například dopisy manželek uvězněných chartistů.

³⁸ Olympijské hry v Los Angeles 1984 proběhly bez účasti československé výpravy a dalších 13 zemí komunistického bloku, protože SSR se rozhodl, že je bude bojkovat jako odplatu za americký bojkot OH v roce 1980 v Moskvě.

³⁹ Návrh na zvýšení nákladu deníku Československý sport, dopis ze dne 18.4. 1985, adresován místopředsedovi FÚTI Ivanu Feckovi, podepsán E. Demeterovič, místopředseda Ústředního výboru ČSTV. SÚA, MK ČR/ČSR, E 1124.

charakterizuje práci redakce jako „snahu o důsledné uplatňování stranického dokumentu k rozvoji tělovýchovy a sportu, zejména téže, aby se tělovýchova a sport dostala do nejširších vrstev našeho lidu. Redakce se v posledních letech dostává do etapy kádrové přestavby. Generační výměna je řízena tak, aby do redakce přicházely mladé, odborně připravené síly s vysokoškolským tělovýchovným či novinářským vzděláním a s kádrovým předpokladem vstupu do KSČ. K tomuto výběru napomohla redakci úzká spolupráce s Fakultou žurnalistiky, resp. pověření redakce praktickou výukou mladých adeptů novinářství...V současné době je v redakci 19 členů strany z 45 redaktorů a další mladí novináři jsou připravováni na vstup do strany“⁴⁰. Ideologická stránka je zde značná. Deník je přeřazen ze III. skupiny do II⁴¹.

2.2.3 Čs. sport konce 80. a začátku 90. let

Těsně po listopadu 1989 je vystřídán na postu šéfredaktora Jaromír Tománek, který již dlouho přeluhoval, novým šéfredaktorem Petrem Davidem. Ten byl navržen již redakcí, poprvé po dlouhé době, kdy o vedoucích funkcích v redakcích rozhodovala nomenklatura vedení ČSTV. V souvislosti s ukončením činnosti ÚV ČSTV bylo rozhodnutím správního výboru pro řízení ÚV ČSTV dne 14.6. 1990 vydávání deníku převedeno na Český svaz tělesné výchovy, který ale funkci vydavatele převedl na nakladatelství Olympia⁴². Deník musel bojovat o svou existenci ztrátnými tématy v nové porevoluční době – stopadesátitisícový náklad se zmenšil pod hranici sto tisíc výtisků. V roce 1991 započalo jednání nakladatelství Olympia s mecenášem fotbalového klubu Slavia Borisem Korbelem o prodeji listu, nicméně po zjištění, v jakém stavu se ekonomická situace deníku nachází, pouze spolufinancoval některé zahraniční výjezdy redaktorů a od koupi ustoupil.

Problémem je též koncepce listu – některé rubriky jsou zcela nefunkční a je nutné deník celý přebudovat a především nějak financovat. Již v polovině roku 1990 se objevují první reklamy – spolupráce se sázkovou kanceláří (ta trvá ostatně v deníku Sport dodnes). Vše nasvědčuje tomu, že Československý sport je nutné privatizovat a

⁴⁰ Příloha Žádost o přeřazení časopisů, dopis ředitele Olympie Karla Zelníčka k rukám ředitele III. odboru FÚTI JUDr. Jaroslava Malého ze dne 28.11. 1985. SÚA, MK ČR E 2894, (nezpracovaný fond).

⁴¹ dle Výnosu federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-13530-3127, více viz výše.

⁴² Oznámení o změně v periodickém tisku. Dopis ze dne 2.7. 1990 adresovaný Ministerstvu kultury ČR, odboru tisku, podepsán Ing. Karel Zelníček, ředitel nakladatelství Olympia. SÚA, MK ČR E 2894, (nezpracovaný fond).

odtrhnout od Olympie. To se také stalo v létě 1992, kdy byl založen nový deník, Československý sport, s.r.o, na kterém se finančně podílel zejména Ivan Hašek a Luboš Kubík, dřívější fotbalový reprezentanti. Tímto dnem začal fungovat soukromý sportovní deník a další změny již není nutné představovat. Co se týče současnosti, deník stále vychází (Ringier), sportovní stránka je ale značně zastíněna tou bulvární.

2.3 Stadión

Počátek obrázkového týdeníku, tehdy ještě pod názvem Ruch, spadá do roku 1952. Časopis vycházel stejně jako ostatní tituly v Tělovýchovném nakladatelství a pod roku 1953 mění název na obrázkový magazín Stadión. Vycházel tedy nepřetržitě až do začátku devadesátých let (viz dále). Jednalo se o černobílý magazín s týdenní periodicitou, který teprve v polovině sedmdesátých let přešel na barevný formát. Stejně jako u Československého sportu nebylo možné odbýt ideologii, čtenář však mohl titul číst se zájmem. Nechybělo totiž velké množství reportáží, rozhovorů a především fotografií, na kterých se podíleli v průběhu let například Dalibor Richter, Jiří Pekárek, Jarosláv Skála či Jiří Koliš. „Pozoruhodné je, že Stadión začal už na počátku sedmdesátých let přinášet fotoportréty našich i zahraničních sportovců. Svým způsobem je tedy Stadión průkopníkem něčeho podobného u nás“⁴³. K významným sportovním událostem byla vydávána na svou dobu zajímavá zvláštní vydání, především k zimním a letním olympiádám, mistrovstvím světa ve fotbale či hokeji, slabší pak byly výtisky věnované spartakiádnímu hnutí.

Stejně jako u ostatních titulů nakladatelství, vydalo Sportovní a turistické nakladatelství v rámci přeměny na Olympii tzv. Politicko ideový program a zaměření časopisu Stadión : „V rámci tisku ČSTV plní Stadión – jako jediný tělovýchovný obrázkový týdeník v českém jazyce – úlohu propagátora, agitátora a popularizátora socialistické tělesné výchovy v naší společnosti. Úkolem časopisu je zejména : „propagovat socialistickou tělesnou výchovu jako důležitého společenského činitele, agitovat pro aktivní pěstování tělesné výchovy, věnovat pozornost otázkám výchovným, spojovat tělovýchovnou tematiku s aktuálními otázkami vnitropolitickými, popularizovat základní principy socialistického systému tělesné výchovy, seznamovat veřejnost s posláním, prací a cíli ČSTV, informovat o událostech a problematice tělesné výchovy

⁴³ Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympie. FSV UK, Praha 1992. s. 52.

v zahraničí a napomáhat tak k rozvíjení přátelství mezi národy...Koncepte časopisu vychází z obsahového zaměření časopisů kategorie tzv. masového rozšiřování, tj. časopisů, jejichž společenským posláním je ušlechtilé se bavit, zaujmout a přitom vychovávat k aktivnímu projevu a spoluúčasti v dané společenské oblasti⁴⁴.

Mezi významné šéfredaktory, kteří v časopise působili, patřil mimo jiné Karel Marek (do roku 1956, vedoucím redaktorem Čs. sportu a Stadiónu, redakce se ale pak staly samostatné a vedoucím redaktorem je ustaven Oldřich Žurman), dále Zvonimír Šupich (basketbalový odborník), do Stadiónu přešel z Rudého práva, Milan Macho apod.

Náklad časopisu překračoval 150 tisíc výtisků, bohužel dlouhé výrobní lhůty znamenaly pro Stadión nebezpečí co se týče prodejnosti – to se ukázalo až v roce 1990, i přesto, že v týdeníku se najednou mohla objevovat dříve zakázaná témata – doping, rozhovory se sportovci, kteří odešli v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let do zahraničí apod. Informace však nebyly v převratné době tak aktuální jako u deníku a došlo k znatelnému poklesu zájmu u čtenářů. Na konci roku 1991 měl časopis náklad již jen 40 tisíc výtisků.

Z redakce odešlo po roce 1989 několik tzv. starých struktur – Václav Folprecht a František Kreuz⁴⁵ a naopak posílou se stal Robert Bakalář z Československého televize.

Co se týče financování a zařazování Stadiónu do platové skupiny, došlo na konci roku 1985 nejprve k přeřazení ze IV. skupiny do III⁴⁶, tedy finančně výhodnější, s tím, že novináři jsou výrazně podhodnoceni a je nutné si je nějakým způsobem v redakcích udržet. V zájmu získávání dalších nových kvalifikovaných talentů se jedná dle ředitele Olympie Karla Zelníčka o nezbytnost. „Týdeník je mezi čtenáři nesmírně populární, jeho remitenda se pohybuje mezi jednou až dvěma setinami procenta. Stadión je obsahově i žánrově velmi pestrý, práce redakce byla několikrát oceněna, oceňován je i podíl redakce na spartakiádě...Kolektiv redakce si klade za úkol co nejlépe plnit poslání časopisu v oblasti ideově – výchovné, tj. vést čtenáře k výchově socialistického vlastenectví a upřímnému vztahu k budování naší socialistické vlasti“⁴⁷. V tomto duchu se neslo vydávání všech titulů. Je s podivem, kolik redaktorů, kteří „upřímně budovali socialistickou vlast“ zůstalo v redakcích ještě dlouho po roce 1989.

⁴⁴ Politicko ideový program a zaměření časopisu Stadión. Vydáno dne 27.9. 1967, Sportovní a turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR, Stadión, (nezpracovaný fond).

⁴⁵ Záhy založili konkurenční plátek Sport revue -později přešel do redakce ze Stadiónu Rudolf Marek.

⁴⁶ Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-13530-3127. Více podkapitola 4.2.2.

⁴⁷ Příloha Žádost o přeřazení časopisů, dopis ředitele Olympie Karla Zelníčka k rukám ředitele III. odboru FÚTI JUDr. Jaroslava Malého ze dne 28.11. 1985. SÚA, MK ČR E 2894, (nezpracovaný fond).

S platností od 1. ledna 1989 byl Stadión dále přeřazen do skupiny III. platových skupin hromadných sdělovacích prostředků, jednak proto, že o to nakladatelství Olympia opakovaně žádalo (jak vyplývá z dokumentace dopisů mezi ředitelem Olympie Ing. Zelníčkem a ředitelem III. odboru FÚTI PhDr. Janem Křelínou) a za druhé z důvodu nízkého finančního ohodnocení redaktorů, proti kterému se ale nemohli bez rozhodnutí příslušného odboru FÚTI ohradit. Křelína odůvodňuje rozhodnutí takto : „Na základě rozboru Koordinační platové komise při ČSSN⁴⁸ a jednání předsednictva ÚV ČSSN byly projednány návrhy předkládané vydavatelskými organizacemi. K vydávání rozdílů v ocenění vydavatelských podmínek a účinnosti periodik na čtenáře, mezi stavem při zařazování redakcí v roce 1981 a současnou situací, navrhla koordinační komise i přeřazení Stadiónu.“⁴⁹.

2.3.1 90. léta – pokusy tisku o osamostatňování

Počátkem 90. let je časopis přeřazen do II. platové skupiny s účinností od 1.1. 1990 s pouze stručným odůvodněním, že „předmětný titul splňuje všechny podmínky pro přeřazení stanovené právním předpisem“⁵⁰.

Na konci června 1990 dochází k důležité události – s v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru ČSTV, který byl vydavatelem všech sportovních periodik v Olympii bylo vydávání těchto titulů rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy, který ale funkci vydavatele daných periodik převedl na nakladatelství Olympia⁵¹, které se stává vydavatelem deníku Čs. Sport, týdeníku Stadión a Gól, čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník, měsíčníků Atletika, Cyklistika, Čs. šach, Lyžařství, Sportovní a moderní gymnastika, Tenis, Teorie a praxe tělesné výchovy.

V dopisu Českého svazu tělesné výchovy ze dne 29. 6. 1990 místopředseda VV ČeSTV Epstein sděluje Ministerstvu kultury (odboru tisku), že „v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy, který byl mimo jiné

⁴⁸ ČSSN = Československý svaz novinářů, Koordinační platová komise navrhla odměňování redaktorů a také rozdělení hromadných sdělovacích prostředků do jednotlivých skupin, více viz Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-13530-3127.

⁴⁹ SÚA, MK ČR/ČR, Stadión, dopis z 5.12. 1988 adresovaný Českému ÚV ČSTV, podepsán PhDr. Jan Křelína, ředitel III. odboru FÚTI.

⁵⁰ Tamtéž, dopis z 18.4. 1990. adresovaný nakladatelství Olympia, podepsán PhDr. Jan Křelína, ředitel III. odboru FÚTI

⁵¹ Tamtéž, dopis ze dne 29.6. 1990 adresovaný Ministerstvu kultury ČR (v jejíž kompetenci byl periodický tisk), podepsán Ing. Jiří Epstein, místopředseda VV ČeSTV.

vydavatelem deníku Čs. sport a časopisů Tělovýchovný pracovník, Atletika, Cyklistika, Čs. šach, Lyžařství, Sportovní a moderní gymnastika, Tenis, Teorie a praxe tělesné výchovy, Turista, Vodní sporty, ZRTV, bylo vydávání těchto periodik rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14. 6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Sdělujeme Vám, že funkci vydavatele uvedených periodik a dále týdeníku Stadión a Gól převádíme na nakladatelství Olympia“⁵²

19. září již vychází Stadión pouze jako titul nakladatelství Olympia, nikoliv Československého svazu tělesné výchovy jako tomu bylo mnoho let před tím. Zároveň korespondence Olympie s orgánem, který spravuje periodický tisk již probíhá s Ministerstvem kultury (JUDr. Ladislav Tůma) a ne s FÚTI, který byl zákonem zrušen.

Dne 18.2. 1994 došlo smluvně k převodu vydavatelských práv týdeníku Stadión, registrovaného u MK ČR ze dne 27.9. 1967 pod značkou F65, z nakladatelství Olympia, a.s. na Ringier ČR se sídlem v Praze 3, Domažlická 11⁵³. (V roce 1994 kdy se toto uskutečnilo byl stále ředitelem Ing. Zelníček). Změny proběhly dle zákona č. 81/1966 Sb. v platném znění a zejména zákona č. 86/1990 Sb. Ringier však s vydáváním nezačal, ale přerušil jej na maximální dobu jeden rok, jak se dozvídáme z korespondence Michala Voráčka, předsedy představenstva společnosti Ringier ČR, a.s.⁵⁴.

K obnovení titulu ale již nikdy nedošlo. Poslední povinný výtisk je registrován na Ministerstvu kultury z prosince 1993 (č. 52/1993) a přerušení vydávání, které bylo oficiálně oznámeno k 22.3. 1994 se stalo definitivním zánikem. Podle zákona⁵⁵ je registrace ukončená, resp.pozbývá platnosti, pokud nebude vydávání periodického tisku zahájeno do jednoho roku po provedené registraci nebo bude – li přerušeno vydávání novin na dobu delší než šest měsíců, u časopisu v případě období trvajícího přes jeden rok. Což se stalo v případě Stadiónu a Ministerstvo kultury tedy zasílá společnosti Ringier rozhodnutí o zániku oprávnění titul vydávat. „V případě uvedeného periodika bylo zjištěno, že povinné výtisky nejsou zasílány do archívu periodického tisku MK ČR. Dále vzhledem tomu, že nejsou známy ani jiné poznatky svědčící o zahájení vydávání periodika, MK ČR konstatuje, že registrace periodika pozbyla platnosti a zaniklo oprávnění jej vydávat“⁵⁶.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž, 25. února 1994, Ing. Zelníček, ředitel nakl. Olympia, píše na Ministerstvo kultury ČR

⁵⁴ V roce 1994 společnost Ringier již vlastnila značné množství titulů, např. Blesk, Nedělní Blesk, Reflex, Teletip, Týdeník Televize aj...

⁵⁵ č. 81/1966, resp. novelizace č. 86/1990 Sb.

⁵⁶ Tamtéž, dopis ze dne 22.3. 1995 adresovaný společnosti Ringier ČR, a.s., podepsána PhDr. Jana Jílková, MK ČR, vedoucí oddělení knižní kultury.

2.4 Gól

Týdeník Gól jako takový se objevil poprvé ve stáncích až 3. října 1968. Předcházel mu však nejprve titul Kopaná, který byl vydáván od ledna 1951 Československou obcí sokolskou jako časopis s měsíční periodicitou a původním nákladem 12 300 výtisků (srov. rozšíření titulu, příloha C). Prvním šéfredaktorem se stal František Žemla. Programově byl časopis „odborným měsíčníkem, jehož úkolem je neustále zvyšovat politickou, mravní a sportovní úroveň sportovců – fotbalistů. Bude se zabývat odbornou tematikou hry se zřetelem ke správné ideové náplni a na příkladech a zkušenostech ze Sovětského svazu vychovávat“⁵⁷. Na začátku roku 1953 pak Kopaná v důsledku reorganizace tělovýchovy a převodu bývalého tělovýchovného nakladatelství na nakladatelství Orbis přechází pod výše uvedený Orbis s podtitulem odborný měsíčník Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport. Novým šéfredaktorem se stává Karel Marek a zaměřením se jedná o „odborný, učebně metodický časopis pro cvičitele, který přináší programy a cvičební plány, instrukční materiál pro cvičitele a závodníky“⁵⁸. Ani ne po roce, v dubnu 1954, je titul převeden z nakladatelství Orbis na Státní tělovýchovné nakladatelství.

V lednu 1957 dochází ke změně šéfredaktora, novým vedoucím redaktorem se stává Vladimír Čermák a je zvýšen náklad titulu na 10 tisíc výtisků. Na začátku 60. let se slučují dva časopisy dohromady, tematicky blízké, a vzniká tak měsíčník Kopaná – Lední hokej (od 1. ledna 1963). Vydavatelem je tentokrát kromě Státního turistického nakladatelství ještě Československý svaz tělesné výchovy. Témata obou časopisů jsou stejná, jen v rámci úspor není dle Sportovního a turistického nakladatelství nutné udržovat dva tituly. Programově je časopis určen „funkcionářům oddílů, trenérům a metodikům obou sportů i výkonným sportovcům. Jeho náplň budou tvořit hlavně metodické a instrukční články, odborné komentáře k výsledkům důležitých domácích a zahraničních soutěží, stručné zpravodajství a organizační zprávy“⁵⁹. Časopis si získal v šedesátých letech značnou popularitu, o čemž svědčí neustálé zvyšování nákladu (a

⁵⁷ Oprávnění k vydávání časopisu. 27.12. 1950. Administrace časopisů Československé obce sokolské, adresováno tiskovému odboru Ministerstva informací a osvěty. SÚA, MK ČR/ČR, E 2894.

⁵⁸ Oprávnění k vydávání časopisu Kopaná. 26.2. 1953, vydalo nakladatelství Orbis, národní podnik, adresováno Hlavní správě polygrafického a gramofonového průmyslu, vydavatelství a knižního obchodu při úřadu předsedy vlády. SÚA, MK ČR/ČR, E 2894.

⁵⁹ Oprávnění k vydávání časopisu Kopaná – Lední hokej. 4. prosince 1962, Sportovní a turistické nakladatelství, adresováno Ministerstvu školství a kultury, oddělení periodického tisku. SÚA, MK ČR/ČR, E 2894.

orgánem za to zodpovědným, Československým ústředím knižní kultury, úsekem periodického tisku, schvalovaným) až na 60 tisíc výtisků v roce 1967.

V září 1968, kdy již existuje název nakladatelství Olympia, schvaluje Boleslav Roháč, vedoucí oddělení periodického tisku na ministerstvu kultury a informací, změnu registrace titulu, který dosud vycházel jako Kopaná – Hokej na časopis Gól. První číslo pak vyšlo 3. října 1968 v nakladatelství Olympia, vydavatelem zůstal ÚV ČSTV a vedoucím redaktorem se stal František Žemla spolu s Josefem Oktábcem. V rámci nové registrace byl vydán opět politicko ideový program, který charakterizuje časopis Gól jako „odborný týdeník pro naše dva nejoblíbenější sporty – kopanou a hokej; současně je i důležitým organizačním prostředníkem ústředních sekcí v jejich spojení s celým hnutím, neboť v každém čísle je část obsahu věnována informacím pro fotbalové i hokejové oddíly, pro aktivní sportovce i rozhodčí...Současně časopis tvořivým způsobem přináší zahraniční zkušenosti z obou sportů a aplikaci nejnovějších tréninkových metod. Popularizuje rovněž práci s mládeží v oddílech kopané a hokeje“⁶⁰. Poslední organizační změna na dlouhou dobu přichází v červenci 1969, kdy se vydavatelem Gólu stává ústřední výbor České národní tělovýchovné organizace. V prosinci je pak jmenován novým šéfredaktorem Josef Oktábec.“

Náklad časopisu se v 70. letech pohybuje mezi 45 - 55 tisíci výtisků⁶¹, podle vydávání čísel se zvýšeným rozsahem v případech konání významných sportovních událostí (ale též sjezdů ČSTV, KSČ, fotbalových a hokejových svazů apod.). Šéfredaktorem zůstává Josef Oktábec. Na konci roku 1979, v souvislosti se stále se zvyšujícím nákladem, žádá Český úřad pro tisk nakladatelství Olympia jakožto nakladatele Gólu, aby specifikoval, případně vydal nový politicko ideový program a zaměření časopisu. Ředitel Olympie Ludvík Uhlíř charakterizuje Gól konce 70. let jako „odborný týdeník pro naše dvě nejoblíbenější sportovní odvětví – fotbal a lední hokej. Jeho posláním je politická a organizační pomoc při zajišťování rozvoje těchto sportovních odvětví v rámci direktiv řídicích orgánů Československého svazu tělesné výchovy. Na jejich základě se zaměřuje Gól na otázky politickovýchovné práce, problémy vrcholového výkonnostního a masového sportu, otázky tělovýchovného procesu, komentuje sportovní soutěže a mezinárodní sportovní dění. Věnuje se otázkám tělovýchovné aktivity mládeže, aplikuje zkušenosti ze socialistických zemí. Zabývá se

⁶⁰ Oznámení o změně v periodickém tisku podle zákona č. 81/1966 Sb. 16.9. 1968. Ministerstvo kultury a informací ČSSR. SÚA, MK ČSR/ČR, E 2894.

⁶¹ 1973 = 45 000, 1977 = 52 000, 1978 = 53 500, 1979 = 55 000.

rovněž zdravotnickými otázkami sportu, socialistickým soutěžením v tělesné výchově. Zajišťuje úřední zpravodajství federálních i republikových svazů fotbalu a ledního hokeje⁶².

Ani 80. léta nejsou převratná co se týče změn v obsahové stránce titulu. Zástupcem šéfredaktora se na základě usnesení sekretariátu ČÚV ČSTV stává od února 1981 Přemysl Hrubý, dlouholetý redaktor a poté vedoucí redaktor sportovní rubriky deníku *Práce*⁶³. Zároveň byl časopis přeřazen do jiné platové skupiny V//, což znamenalo lepší platové podmínky pro novináře. To, v jaké skupině se daný titul bude pohybovat, záleželo na rozhodnutí Koordinační platové komise při Československém svazu novinářů, která dala výnos k přezkoumání Federálnímu úřadu pro tisk a informace. Ten buď rozhodnutí schválil nebo zamítl. Platové výměry redaktorů se řídily výnosem federálního ministerstva práce a sociálních věcí⁶⁴. Časopis *Gól* jako jediný ze všech titulů nakladatelství Olympia nespadal pod Federální úřad pro tisk a informace, ale pod Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI).

Sledujeme – li korespondenci nakladatele (Olympia) a vydavatele (ČÚV ČSTV) na jedné straně s Federálním úřadem pro tisk a informace ohledně neustálých návrhů na zvýšení nákladu, papíru atd., zjistíme, že povolení navýšení se uskutečnilo z velké části pouze v případě, že se jednalo o sjezdy apod. Problém v neustálém zvyšování nákladů byl v tom, že každý titul měl určitý počet kilogramů papíru, který nesměl být překročen. Pokud se tak stalo právě v důsledku navýšení (např. z důvodu mimořádných událostí), bylo nutné ušetřit papír a jeho zvýšená potřeba musela být kryta v rámci celkové roční tzv. bilance papíru pro periodický tisk celého nakladatelství.

V polovině roku 1985 je schválen šéfredaktorem Přemysl Hrubý, dosavadní zástupce šéfredaktora, který ve své funkci vydržel až do roku 1990 a ani po roce 1990 nepřestal působit jako aktivní novinář, nejprve ve sportovní rubrice deníku *Expres*, později dokonce jako spolupracovník rádia Svobodná Evropa. To je vzhledem k jeho nomenklaturní minulosti a členství v KSČ více než zajímavé⁶⁵. Jeho jmenování, stejně jako u ostatních redakcí, muselo být schváleno FÚTI, v případě *Gólu* ČÚTI. Ten na to

⁶² Oznámení o změně periodického tisku. Č. indexu 46 608. 21.11. 1979, nakladatelství Olympia, příloha dopisu adresovaného Českému úřadu pro tisk a informace. SÚA, MK ČSR/ČR, E 2894.

⁶³ Přemysl Hrubý (18.11. 1931), člen KSČ od roku 1966, pracoval v deníku *Práce* od roku 1950. Od roku 1970 až do konce roku 1980 působil jako vedoucí redaktor sportovní rubriky deníku *Práce*.

⁶⁴ Č.j. 31-588/81-7308 ze dne 16.4. 1981 o odměňování redaktorů – novinářů s účinností od 1.6. 1981, aktualizace Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 č.j. 514-13530-3127.

⁶⁵ Procházka, Václav : Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 50.

měl speciální formulář, *Návrh na změnu šéfredaktora (vedoucího redaktora)*, ve kterém byl navržen nový kandidát s životopisem a bezchybným kádrovým profilem a závěrečné stanovisko ředitele úřadu. V případě Hrubého se jmenováním souhlasil zejména pro jeho dlouholetou praxi a členství v KSČ.⁶⁶

Novým ředitelem Olympie je jmenován Ing. Karel Zelníček (který pak stál u její privatizace, viz dále). Náklady Gólu se v osmdesátých letech pohybují od 57 tisíc výtisků v roce 1982 až na 100 tisíc v roce 1989.

V polovině osmdesátých let vychází z nakladatelství Olympia snaha o přeřazení časopisu do vyšší platové skupiny (týká se to též deníku Čs. sport a Stadión). Karel Zelníček, ředitel Olympie, zasílá FÚTI (ČÚTI v případě Gólu) nová východiska titulu, značně ideologicky podbarvená. Tím byla větší šance, aby byl titul lépe finančně ohodnocen. Zelníček charakterizuje titul jako velmi rozšířený a mimořádně zajímavý, přičemž zaměřením není jen čistě sportovní, ale také plní ideově politické úkoly v propagandistické činnosti v duchu stranických usnesení. „Zaujímá kritická stanoviska ke škodlivému vlivu kapitalistického sportu...“⁶⁷. Zároveň je dle Zelníčka časopis velmi aktuální a v „některých dnech lze jeho výrobu přirovnat k deníku. Úterní zpravodajství je ve večerních hodinách zařazováno na stránky a již druhý den je časopis v prodeji“⁶⁸. Hlavním důvodem pro přeřazení titulu z V. do IV. skupiny sdělovacích prostředků je snaha o vzrůstající kvalitu titulu a „nynější zařazení se nepříznivě projevuje při řešení kádrové situace v redakci. Týdeník je odborným časopisem, který vyžaduje kvalifikované, specializované novináře. Nesoulad mezi náročnými požadavky redakce na pracovníky a možnostmi jejich odměňování komplikuje řešení kádrových výhledů“⁶⁹. Ani tímto však pracovníky ČÚTI nepřesvědčil a přestože Čs. sportu a Stadiónu bylo vyhověno, Gól nadále zůstává ve skupině V. s tím, že žádost o přeřazení (z důvodu vysoké produktivity práce a nízkých odměn) neodpovídá výnosu FMPSV⁷⁰, který vymezuje přechod z jedné skupiny do druhé pouze při výrazných změnách společenského poslání, politicko ideového programu apod. Až další žádostí z roku 1988 redakce časopisu Gól uspěla. Řízení titulů již probíhalo z Ministerstva kultury, resp. odboru pro tisk a informace, a ti přeřazení titulu z V. do IV. skupiny schválili s tím, že

⁶⁶ Návrh na změnu šéfredaktora (vedoucího redaktora) novin a časopisů. 14.5. 1986. SÚA, MK ČR E 2894.

⁶⁷ Příloha Žádost o přeřazení časopisů, dopis ředitele Olympie Karla Zelníčka k rukám ředitele III. odboru FÚTI JUDr. Jaroslava Malého ze dne 28.11. 1985. SÚA, MK ČR E 2894. (nezpracovaný fond).

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Odst. 6 § 2, výnos FMPSV ze dne 16.4. 1981 č.j. 31-588/81-7308.

časopis již není orientován jen na zpravodajství a reportáže, nýbrž „další profilace týdeníku Gól sledovala prohlubování aspektů ideově politického působení periodika, zejména zvyšování politickovýchovné práce v oddílech...“⁷¹.

2.4.1 Váhání Gólu v 90. letech

Přemysl Hrubý byl vystřídán, nikoliv již z rozhodnutí nadřízených tělovýchovných orgánů, Jiřím Malým na pozici šéfredaktora.

V roce 1991 se na trhu objevila pro časopis konkurence v podobě dvou nových titulů. Prvním byl jakýsi bulletin, jehož vydavatelem byl Český fotbalový svaz a informace v něm obsažené představovaly spíše oběžník svazu než zpravodajský časopis. Druhým byl barevný měsíčník Fotbal, který sice formálně vypadal mnohem atraktivněji, nicméně aktuálnost týdenního Gólu nemohl nahradit. Gól vycházel do roku 1993 v nakladatelství Olympia, v roce 1993 přešel pod Svaz (fotbalový) v rámci vydavatelství Fotbalpress a od roku 1998 vycházel opět v Olympii až do roku 2002, kdy byl prodán. Týdeník Gól je v SÚA archivován pouze do roku 1989, proto jsou získané informace velmi kusé. Olympia, která jej vlastně dvakrát v historii po roce 1989 vydávala, resp. její ekonomický ředitel Žurman, mi neposkytl relevantní informace⁷², které by vedly k podrobnějšímu popsání majetkových transformací daného titulu. Jediným zdrojem zde tedy byl výpis z Obchodního rejstříku.

2.5 Tělovýchovný pracovník

Název časopisu Tělovýchovný pracovník spadá do roku 1956, kdy se předsednictvo Ústředního přípravného výboru jednotné tělovýchovné organizace usneslo na tom, aby místo čtrnáctideníku Sokol vycházel od 1. ledna 1957 čtrnáctideník Tělovýchovný pracovník, o rozsahu 32 stran, s čtyřstránkovou vložkou a obálkou za cenu 1, 50 Kč v nákladu 15 tisíc výtisků. Tento nový časopis měl zároveň také sloužit jako náhrada zaniklého titulu Tělovýchova a sport, který byl až do roku 1956 vydáván

⁷¹ Rozhodnutí o přeřazení časopisu Gól do skupiny hromadných informačních prostředků. Vydalo Ministerstvo kultury, ředitel odboru pro tisk a informace JUDr. Ladislav Tůma, dne 14.11. 1988. SÚA, MK ČR E 2894.

⁷² Nutno přihlídnout také ke skutečnosti, že archiv nakladatelství Olympia byl v roce 2002 vyplaven.

ROH v nakladatelství Práce⁷³. Zároveň byl ustanoven nový vedoucí redaktor časopisu Antonín Ondík a vytýčeno základní schéma časopisu : „Tělovýchovný pracovník je organizační a propagační časopis Ústředního výboru jediné dobrovolné tělovýchovné organizace určený pro její funkcionáře a jeho programovou náplň budou proto tvořit v první řadě zprávy a komentáře o činnosti organizace a jejích složek, pokyny pro organizování tělovýchovné a propagační činnosti a články o základních otázkách tělesné výchovy“⁷⁴. Časopis byl pro laickou veřejnost značně nezábavný – sloužil výhradně funkcionářskému aktivu a hlavní náplní byly především politicko výchovné materiály, organizační a ekonomické pokyny, základní metodické otázky a zprávy z konferencí a sjezdů tělovýchovných organizací.

Ještě v roce 1967 nedochází k žádným změnám, časopis je personálně a finančně jištěn v plánu Sportovního a turistického nakladatelství a rozpočtu ÚV ČSTV, vychází nákladem 9 000 kusů a šéfredaktorem je Antonín Ondík. Každý, kdo chtěl vydávat nějaký titul, byl nucen vydat tzv. politicko ideový program a zaměření titulu – i přesto, že se jednalo o sportovní periodika. Vedení Sportovního a turistického nakladatelství ve svém prohlášení o titulu Tělovýchovný pracovník píše mj. : „Tělovýchovný pracovník je časopis organizačního a politicko ideového charakteru s celostátní působností. Je určen pro funkcionáře OV ČSTV, tělovýchovných jednot, odborů ZTV, turistiky, sportovních sekcí a oddílů. Spolu se Zpravodajem ÚV ČSTV tvoří jednotný systém informací, jehož prostřednictvím jsou orgány a funkcionáři ČSTV seznamováni s usneseními, materiály a směrnicemi ÚV ČSTV“⁷⁵. Toto zaměření se v podstatě nezměnilo až do konce roku 1989. To, že byl časopis značně ideologicky zkreslený, posiluje následující prohlášení v programu : „Tělovýchovný pracovník se ve svém obsahu zaměřuje na zásadní otázky ideového, výchovného, organizátorského a kontrolního charakteru. Zveřejňuje usnesení a referáty, usnesení z předsednictva a sekretariátu ÚV a SV ČSTV, které se bezprostředně dotýkají práce v tělovýchovných jednotách...Organizuje plnění usnesení a úkolů metodickými články osvětlujícími styl a metody práce v různých podmínkách činnosti tělovýchovných jednot, oddílů atd...Pro splnění všech těchto úkolů udržuje

⁷³ SÚA, MK ČR E 4706, dopis ze dne 26. října 1956 adresovaný Ministerstvu školství a kultury, odd. periodického tisku, podepsáno Státní tělovýchovné nakladatelství.

⁷⁴ Tatáž složka, dopis adresovaný Ministerstvu školství a kultury, odd. periodického tisku, ze dne 18. února 1957, podepsáno Sportovní a turistické nakladatelství.

⁷⁵ Tatáž složka, nedatováno, 1967, Politicko ideový program a zaměření časopisu Tělovýchovný pracovník, podepsáno Sportovní a turistické nakladatelství, Klimentská 1, Praha 1.

redakce styk s OV ČSTV a tělovýchovnými jednotami a organizuje dopisovatelský kolektiv⁷⁶.

V roce 1967 došlo ke změně a převedení nakladatelství na Olympii, nic se však nezměnilo, jen byly vydány nové vydavatelské podmínky časopisu (viz výše, rok 1967). Redakce se přestěhovala ze Sokolovské v Karlíně do Žitné ulice.

V roce 1974 podává nakladatelství Olympia žádost Českému úřadu pro tisk a informace (IV. odboru) na zvýšení nákladu titulu z 9000 na 9500 vzhledem k naléhavému nedostatku výtisků hlavně proto, že „Tělovýchovný pracovník má výrazně angažovaný obsah, zaměřuje se na zásadní otázky ideového, výchovného a organizátorského charakteru a plně prosazuje politiku strany v tělovýchovném hnutí“⁷⁷. Sportovní stránka, jak je v každém čísle vidět, je u tohoto titulu značně marginalizována. V polovině roku 1978 došlo ke změně šéfredaktora (Antonín Ondík, který ve vedení působil prakticky od vzniku časopisu, byl dlouhodobě nemocný a odešel do invalidního důchodu), kterým se stala Zdena Hostovská. Veškerá jmenování a odvolávání se uskutečňovala přes Český úřad pro tisk a proto se ve zprávě ředitele Olympie Uhlíře adresované nakladatelství Olympia dozvídáme, že „Zdena Hostovská pracuje v nakladatelství Olympia jako redaktor již 22 roků, od roku 1957 jako redaktorka Tělovýchovného pracovníka“⁷⁸. ČÚTI zajímala také stranická příslušnost, tj. politická způsobilost k funkci. „...Byla aktivní funkcionářkou ČSM a od roku 1955 je členkou KSČ. V současné době je členkou výboru ZO KSČ nakladatelství Olympia. Je nositelkou uznání za zásluhy o rozvoj TV“⁷⁹. ČÚTI jmenování šéfredaktorky Hostovské uznala a schválila o několik dní později ve formuláři, který byl určen přímo k tomuto účelu – v kolonce stanovisko útvaru státní správy tisku je potvrzeno, že „Hostovská své mnohaleté zkušenosti, spolu s politickým přehledem a odborným hlediskem plně uplatňuje ve své práci i v řídicí práci v redakci...“⁸⁰.

Olympia sílí své požadavky na zvýšení nákladu titulu, nedostatek papíru tomu však brání. Až v roce 1982 vydává ředitel III. odboru FÚTI František Tesař mimořádný souhlas s úpravou nákladu na 10 500 výtisků, v roce 1983 se náklad zvedá dokonce na 11 000 s tím, že bude ale ušetřeno jinde (sníží se náklady odborného měsíčníku Základní

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tatáž složka, dopis ředitele nakladatelství Olympia Ludvíka Uhlíře ČÚTI, IV. odboru, ze dne 2. července 1974.

⁷⁸ Dopis ředitele nakl. Olympie Ludvíka Uhlíře k rukám Františka Tesaře, vedoucího útvaru státní správy tisku v ČÚTI, ze dne 12. 7. 1979.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tatáž složka, Návrh na změnu šéfredaktora (vedoucího redaktora novin a časopisů), v Praze dne 21. 8. 1979, podepsán František Tesař, vedoucí útvaru státní správy tisku.

a rekreační tělesná výchova⁸¹). Další zvýšení nastalo v roce 1985, a to na 12 000 výtisků. Na konci roku 1989 již byl titul tak populární, resp. bylo nutné jím zásobovat veškerá střediska ČSTV, že vycházel v nákladu 14 000 výtisků

2.5.1 Tělovýchovný pracovník - nejdéle fungující titul Olympie

Počátkem roku 1990 se v vydávání titulu nic nemění, přesto Olympia tuší, že titul musí zaniknout. Co se týče obsahu, je převratnými událostmi konce roku 1989 překonán. Zpočátku přináší čtrnáctideník velké množství informací o měnících se podmínkách Československé tělovýchovy, postihuje legislativní změny ve fungování zejména Československého svazu tělesné výchovy (ten zaniká) a v polovině roku 1990 je časopis převeden z Olympie přímo pod výkonný výbor nově vzniklého Českého svazu tělesné výchovy. „Stal se z něj hlasatel zájmů této organizace, která se po listopadu 1989 rázem ocitla v jiném světě. Její rozpočet nebyl neprůhledný, vyrojila se konkurence a její požadavky na vrácení majetku a řada dalších problémů, při jejichž řešení je nutná dokonalá znalost právních norem“⁸². Časopis se stává na určitou dobu cenným pomocníkem co se týče organizační struktury, jednotlivé mikroorganizace byly za tyto informace více než vděčné, protože vše probíhalo převratně rychle a nebyl čas na vysvětlování. V roce 1991 pak vychází s podtitulem *časopis Manažerů, trenérů cvičitelů a členů tělovýchovných jednot, tělovýchovných jednot, tělovýchovných a sportovních svazů a sportovních klubů*.

Titul jako jediné předrevoluční periodikum nakladatelství Olympie stále vychází, je zdarma distribuován jednotlivým sportovním svazům, vydává jej nakladatelství Olympia, a.s., ve spolupráci s VV ČSTV⁸³ (<http://www.cstv.cz/tp.htm>) pod názvem TP a s podtitulem *Zpravodaj ČSTV a Nakladatelství Olympie, a.s.*, s periodicitou 10 čísel za rok.

2.6 Skupina Odborných časopisů

⁸¹ Ludvík Uhlíř, ředitel nakladatelství Olympie, v dopise ze dne 29.11.1982 adresovaném Františku Tesařovi z FÚTI píše mj., že je zvýšení nákladu možné, protože sníží náklad odborného měsíčníku Základní a rekreační tělesná výchova o 3700 výtisků ročně, tedy 300 výtisků měsíčně, což znamená zisk 300 kg papíru.

⁸² Procházka, Václav : DP, s. 54.

⁸³ <http://www.cstv.cz/tp.htm> (10.3. 2006).

Skupina odborných časopisů nakladatelství Olympia měla jednu společnou redakci a jednoho šéfredaktora, který veškeré tituly řídil. Těch bylo v 80. letech devět, jejich počet se neměnil, až v roce 1990 přichází nový měsíčník – Tenis. Hlavním zaměřením odborných časopisů bylo pět základních oblastí - metodika, výchova, pomoc trenérům, organizační pokyny a samozřejmě informace, výsledky a zajímavosti z daného sportovního odvětví. V rámci toho, že Olympia fungovala jako účelové zařízení ČSTV, dané informace a organizační pokyny musely být nezbytnou součástí každého vydání.

Skupina Odborných časopisů zahrnovala následující tituly, které budou dále rozvedeny v samostatných podkapitolách. Jednalo se časopisy, vesměs s měsíční periodicitou : Cyklistika, Československý šach, Sportovní moderní gymnastika, Atletika, Turista, Základní a rekreační tělesná výchova, Teorie a praxe tělesné výchovy, Vodní sporty a Lyžařství.

Přehled vedoucích redaktorů a šéfredaktorů přináším u každého zkoumaného titulu zvlášť. Vzhledem k úmrtí šéfredaktora redakce Odborných tělovýchovných časopisů Alfréda Janeckého (26.1. 1981) se v Olympii po období ustrnulého dlouhodobého stavu odehrála významná personální změna. Šéfredaktorem celé redakce Odborných tělovýchovných časopisů byl schválen sekretariátem ÚV ČSTV ing. Alexandr Žurman⁸⁴, který působí mimochodem jako obchodní ředitel nakladatelství Olympia i v současné době.

Rok 1990 přináší zánik některých titulů (viz dále), další selekce nastává následující rok, konec ohlašují ve svých úvodnicích posledních čísel měsíčníky Turista, Československý šach a Cyklistika. Redakce odborných časopisů tedy zahrnuje pouhé dva tituly, Pohyb a my (přejmenovaný titul Základní a rekreační tělesné výchovy) a nalezneme ji již pod jiným názvem Hry, dobrodružství a pohyb. Ke zbylým dvěma titulům byl přidán ještě měsíčník Dodokaps (s nákladem 50 000 výtisků byl nejprodávánějším periodikem redakce). Dochází také ke značným personálním změnám. Před rokem 1990 měla každý titul svého odborného vedoucího redaktora a určité stálé spolupracovníky – po zániku většiny titulů zbyli v redakci pouze tři novináři. Dlouholetý šéfredaktor

⁸⁴ Ing. Alexandr Žurman (8.6. 1947) po ukončení VŠE a skončení základní vojenské služby pracoval od roku 1971 jako redaktor sportovní redakce ČTK, člen pléna výboru atletického svazu ČSTV, člen politicko výchovné komise VAS ČSTV, s nakladatelstvím Olympia spolupracoval již několik let před tím, než se stal zaměstnancem. Působil jako člen autorského kolektivu knih z OH 1972 a 1976, které vydalo právě nakladatelství Olympia. Vydal také knihu Velké dny čs. tělovýchovy spolu s J. Prchalem.

skupiny Odborných časopisů Alexandr Žurman byl nahrazen Marcelou Novákovou⁸⁵, která se jí ale stala šéfredaktorkou redakce Hry, dobrodružství a pohyb.

Řízení odborných časopisů shrnuje následující „Návrh na postavení redakcí odborných časopisů“⁸⁶ : „Odborné časopisy jsou orgány Ústředního výboru ČSTV pro jednotlivá sportovní odvětví a budou řízeny prostřednictvím redakce odborných časopisů nakladatelství. Vedoucí redaktor bude řídit práci odborných časopisů na základě tematického plánu, který vypracuje pro každé čtvrtletí a dá schválit předsednictvu ČSTV. V nutných případech dostane další konkrétní úkoly od předsednictva nebo od předsedy ČSTV. Každé čtvrtletí bude podávat zprávu předsednictvu ČSTV o práci časopisů. Vedoucí redaktor bude mít přístup do schůzí předsednictva a ústředního výboru ČSTV“⁸⁷.

Redaktory časopisů schvaluje a odvolává předsednictvo ČSTV na návrh sportovních sekcí a nakladatelství. Poradním orgánem redaktorů a časopisů jsou redakční rady, jejichž členy schvaluje předsednictvo příslušné sekce ČSTV. Redakční rady pracují dle statutu, schváleného předsednictvem ČSTV. Dle Návrhu musí být redakce odborných časopisů „v neustálém styku s hnutím, musí prověřovat jak se plní úkoly a informovat předsednictvo ČSTV o získaných poznatech“⁸⁸.

Vzhledem k tomu, že odborná periodika jsem zkoumala chronologicky, přináší následující podkapitoly stručnou historii a přehled změn daného titulu s přesahem do 90. let, kdy bude stanoveno, zda titul přežil rok 1989 a získal nové postavení na trhu či zda zanikl a nebyl již obnoven. Pokud bych vytrhla 90. léta z kontextu historického vývoje a přiřadila je závěrečné kapitole, postrádal by výklad smysl. Závěrečná kapitola tedy pouze shrme závěry z kapitoly č. 3 a doplní je o poznatky z transformace celého nakladatelství.

Podkapitoly 2.6.1 – 2.6.9 zahrnují periodika skupiny Odborných časopisů.

⁸⁵ V nakl. Olympia pracuje i v současnosti.

⁸⁶ Návrh na postavení redakcí odborných časopisů v roce 1957. SÚA, fond MK, Státní tělovýchovné nakladatelství, k. 170, inv.č. 273.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

2.6.1 Československý šach

Existence šachového měsíčníku je spjata již s 19. stoletím. Československý šach jako nástupce starších šachových časopisů (1896 – 1902) vycházel pod různými, několikrát změněnými názvy nepřetržitě od roku 1906 a stal se tak nejstarším šachovým časopisem ve světě vůbec. K 1. září 1944 byl však orgány kolaborantské vlády zastaven. Aby mohl být dokončen celý ročník, dostal titul výjimku k dalším číslovům do konce roku 1944, poté je však vydávání titulu zakázáno. Redakce přesto čísla připravila a bezprostředně po válce žádá, aby mohl být časopis jednak obnoven (pod názvem Šach) a zároveň aby mohla dodatečně vyjít čísla od začátku roku 1945. Vydavatel, Ústřední Jednota Českých Šachistů, proto apeluje na tiskový odbor Ministerstva informací, aby „bylo povoleno další vydávání časopisu...Dovolujeme si podotknouti, že české šachové ústředí trvá již od roku 1905 a náleží mezi nejstarší šachové organizace na celém světě. Vyvíjeli jsme se většinou z vlastních prostředků, ačkoli konali jsme vždy širokou kulturní činnost...Náš časopis požívá mezinárodně skvělého jména a jest uznáván jako jeden z nejlepších šachových časopisů na světě“⁸⁹. Prvním šéfredaktorem obnoveného časopisu se stal prof. Karel Zmatlík, byla ponechána měsíční periodicitu s rozsahem 12 stran a nákladem 3 500 výtisků.

Hned na začátku roku 1946 dochází ke změně titulu na prvorepublikový *Československý šach* a zvýšení nákladu na 4 000 kusů. Ústřední jednota českých šachistů záhy deklaruje tematickou linii, jakou se bude časopis ubírat : „Šachová hra jest považována za součást národního kulturního života a začleněna do programu lidové výchovy státní osvětové péče...Šachovou hrou v tomto smyslu se rozumí činnost odborně literární, novinářská, propagační, výchovná a sportovní, vykonávaná v organizačních jednotkách Ústřední jednoty českých šachistů a ideově zaměřená k demokratickému pěstění šachové hry v nejširších lidových vrstvách...Účelem jest poskytnutí ušlechtilé rekreace pracujícímu lidu a pěstění ukázněného charakteru“⁹⁰. Ustavuje se též počet stran na 16 a jedinými změnami, které probíhají, jsou neustálé boje o vyšší přiděly papíru a tedy zvýšení nákladu (4 500 v roce 1950, 5 000 od roku 1952). V roce 1950 se mění vedoucí redaktor, stává se jím Josef Louma⁹¹, který rozšiřuje titul

⁸⁹ Žádost o povolení dalšího vycházení měsíčníku Šach. 11. června 1945. Revoluční výbor českých šachistů, adresováno tiskovému odboru Ministerstva informací. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

⁹⁰ Šach v lidové výchově. Ideový program. 29. ledna 1946. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

⁹¹ Podle údajů tiskového odboru Ministerstva informací a osvěty ze dne 21. března 1951, Reg.č. F 858, MK ČR/ČSR, E 858, NÚA Chodovec (nezpracovaný fond) je Josef Louma (3.12. 1898) redaktorem

na dvacet stran textu a stanovuje, že „časopis se bude zabývat především šachovou výchovou a zpravodajstvím. Bude uveřejňovat zkušenosti sovětské šachové školy a vychovávat čtenáře v duchu socialistického chápání národní kultury. Jednotlivá čísla budou jednak zaznamenávat významné události našeho politického a kulturního života, jednak aktuální potřeby čs. šachistů a význačné události ze světa šachového“⁹². V plánu vydavatele je též teoretická a morální výchova kádrů, velký důraz je kladen na sovětské šachové umění, nejen proto, že sovětsí šachisté byli v té době vzorem pro celý svět, ale též proto, že ideologická doktrína doby si to žádala.

Od ledna 1953, na základě pokynu ministerstva informací a osvěty a podle dohody s Ústřední jednotou velocipedistů přechází vydávání Československého šachu na vydavatelství Osvěta, které má smělé plány na rozšíření titulu až na 10 000 výtisků. Později přešel titul pod nakladatelství Orbis, pak pod Státní a turistické nakladatelství jako všechny tituly, kdy už Československý šach vydáván s podtitulem časopis Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport, se změnou legislativy je vydavatelem stejně jako u ostatních titulů nakladatelství Olympia Ústřední výbor Čs. svazu tělesné výchovy a sportu. V novém nakladatelství Olympia (1967) se stává vedoucím redaktorem časopisu Jiří Podgorný, jeden z nejvýznamnějších šachových mistrů a také jeden z nejlepších redaktorů vůbec⁹³. Politicko ideový program se ale prakticky nemění (a zůstane to tak až do počátku 90. let). „Časopis otiskuje zprávy a obrázkové materiály ze šachových soutěží u nás a v cizině, zejména v SSSR a v zemích socialismu, materiály pro studium šachu, články z historie šachu a učebně metodické materiály i ostatní zajímavosti pro šachisty, jakož i důležité materiály ÚV ČSTV, sekce šachu a podle potřeby i okresních sekcí a jejich komisí“⁹⁴.

70. léta, tedy období normalizace, jsou charakteristická neměnností titulu. Stále stejné rubriky, články a výsledky, obsahově se jednalo o poměrně chudý titul, což ale v případě daného odborného zaměření ani jinak nešlo. Jedinou výraznější změnou v průběhu 70. let je navýšování tisku (v roce 1973 již 9 000 výtisků, 1974 10 000 výtisků, 1975 dokonce 15 000) a personální změny. V roce 1974 odešel do důchodu

časopisu již od roku 1927, od roku 1947 vedoucí redakce, nyní hlavní redaktor a vedoucí sekretariátu Ústřední jednoty československých šachistů. Po kádrové stránce v pořádku, dle projednání Ústřední rady odborů.

⁹² Časopis Československý šach. Ústřední jednoty československých šachistů. 5. prosince 1951. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

⁹³ Procházka, Václav : Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992. s. 47.

⁹⁴ Politicko ideový program a zaměření časopisu Československý šach. 25. března 1967. Sportovní a turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

šéfredaktor Jiří Podgorný⁹⁵ a na jeho místo byl schválen dr. Miroslav Filip⁹⁶. O šest let později jej šachový svaz nominoval jako trenéra šachu do Kuvajtu a Jiří Podgorný se opět vrací prozatímně na dobu jednoho roku do funkce.

2.6.1.1 Transformace Čs. šachu

Po roce 1989 se, stejně jako u ostatních titulů, vedou debaty o zachování, resp. převedení časopisu, kterého se od roku 1992 ujímá Československý šachový svaz. Ještě celý rok 1991 je Čs. šach součástí organizační struktury Olympie, již vyčleněný z ÚV ČSTV a na místo zrušené redakce skupiny Odborných časopisů se stává součástí redakčního uskupení Her, dobrodružství a pohybu (viz níže).

2.6.2 Cyklistika

Historie časopisu spadá vlastně až do 19. století, kdy začal vycházet časopis *Cyklista*, nejstarší odborný časopis u nás (viz historie vydávání tisku).

Po válce v roce 1945 se snaží o znovu zaregistrování titulu *Český klub sportovní* v Karlíně, který bezprostředně nahrazuje Ústřední jednota velocipedistů neboli tehdejší cyklistický svaz. Časopis je dle Jednoty nezbytností, neboť „Jednota čítá 21 000 řádně organizovaných členů...Vlastního časopisu je cyklistice nezbytně zapotřebí, protože v něm jsou zveřejňovány úřední zprávy, různá nařízení státních úřadů důležitá pro provoz na veřejných komunikacích a odborné pokyny rázu hospodářského i technického pro uživatele kol vůbec“⁹⁷. Že požadavek vydávání samostatného cyklistického časopisu je oprávněný, to dokazuje historie tohoto časopisu, který vychází od roku 1884 a je tedy nejstarším sportovním časopisem vůbec. Tento požadavek je tiskovým odborem ministerstva informací schválen, šéfredaktorem se stává Jaroslav Parbus a s periodicitou dvakrát měsíčně na 16 stranách formátu A4 se titul stává značně populární. Koncem roku 1949 však přichází pokyn z tiskového odboru ministerstva

⁹⁵ Jiří Podgorný i po odchodu do důchodu zůstává členem redakční rady, vede rubriku korespondenčního šachu a stále se aktivně účastní šachového hnutí.

⁹⁶ Dr. Miroslav Filip (27.10. 1928) dle hodnocení ČÚTI vystudoval Právnickou fakultu UK, má bohaté publicistické zkušenosti a je dlouholetým dopisovatelem v oboru šachu do sportovních rubrik denního tisku (např. dopisovatelem sportovní rubriky *Rudého práva*). Po stránce odborné je jako aktivní šachista vysoce kvalifikovaný. ČÚTI samozřejmě zajímá kádrový profil, dle něž se Filip projevuje jako uvědomělý člen KSČ.

⁹⁷ Žádost o povolení k tisku České ústřední jednoty velocipedistů v Praze ze dne 9. listopadu 1945 adresovaný tiskovému odboru Ministerstva informací. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

informací a osvěty o odnětí povolení k tisku z toho důvodu, že „ministerstvo informací a osvěty provádí reorganizaci tisku, jejímž cílem je dosažení zjednodušení poměrů v časopisectví a docílení podstatných úspor ve spotřebě tiskového papíru“⁹⁸. Cyklista tedy dále nesmí vycházet, protože podle výnosu je nedodržení trestné a další tisk časopisu vyloučen.

Hned začátkem roku 1949 si ale časopis, pod drobnou změnou názvu, Cyklistika, registruje Československá obec sokolská s tím, že veškeré podmínky, forma i obsahová stránka zůstávají stejné. Doplněním v programu je pouze snaha časopisu o výchovu cvičitelů a sokolských cyklistů. V dubnu 1949 vychází první obnovené číslo s podtitulem List pro výchovu sokolských cyklistů. Počátek 50. let je charakteristický častým střídáním vedoucích redaktorů, Jaroslav Parbus je nahrazen Janem Blechou⁹⁹, ten ani ne po roce Svatoplukem Smutným¹⁰⁰. Československá obec sokolská vymezuje svůj časopis jako „odborný instrukční měsíčník, jehož úkolem je neustále zvyšovat mravní, politickou a sportovní úroveň čs. cyklistiky, uvědomovat cyklisty o zkušenostech sovětské cyklistiky, hodnotit práci ústředí a krajských a okresních odborů cyklistiky, zprostředkovávat výměnu zkušeností mezi cyklistickými oddíly apod“¹⁰¹ a mění se také periodicita na měsíčník. Náklad se pohybuje kolem 3500 výtisků. V redakci působilo sedm lidí, externistů.

Již v padesátých letech se utváří časopis, jakým zůstal až do počátku devadesátých let. Skoro polovinu obsahu tvořily instrukční články o cyklistice a překlady z odborných cyklistických příruček, většinou ze zemí východního bloku, zejména zpočátku politické komentáře, články o sokolských akcích a dále informace ze závodní silniční, dráhové a sálové cyklistiky, cykloturistiky apod. V roce 1953 přechází titul pod nakladatelství Orbis s podtitulem Odborný měsíčník pro tělesnou výchovu a sport a šéfredaktorem se stává Karel Marek¹⁰². V roce 1954 stejně jako ostatní tituly, přechází Cyklistika pod Státní tělovýchovné nakladatelství, které stanovuje, že časopis bude mít pouze jednoho externího redaktora, pro něhož je plánována roční odměna 4800 Kč. Ostatní zaměstnanci

⁹⁸ Odnětí povolení k tisku. Výnos Ministerstva informací a osvěty, tiskového odboru ze dne 16.12. 1948. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

⁹⁹ Jan Blecha působil paralelně jako vedoucí sportovní redaktor Rudého práva, byl členem KSČ

¹⁰⁰ Svatopluk Smutný, (16.7. 1922), člen KSČ, absolvent základního politického školení novinářů a sportovního internátního novinářského školení, referent tisku a propagace ústředí cyklistů ČOS.

¹⁰¹ Výměr o vydávání časopisu. 27. března 1951. Ev. číslo 73491. Čs. obec sokolská, adresát Ministerstvo informací a osvěty, tiskový odbor.

¹⁰² Karel Marek se narodil 25.3. 1911, člen KSČ, prošel politickým kursem Svazu novinářů, absolvoval různé tělovýchovné kurzy a sportovní školení. Byl tedy politicky způsobilý tuto funkci vykonávat.

jako technický redaktor a administrativní síly jsou společné pro celou skupiny odborných časopisů .

V šedesátých letech nedochází k zásadním změnám, v roce 1967 pouze Státní tělovýchovné nakladatelství přechází pod nakladatelství Olympia. Finančně je časopis zajišťován z rozpočtu ÚV ČSTV v Praze¹⁰³, jedná se stále o měsíčník, náklad se pohybuje v rozmezí 5 – 6 tisíc výtisků. Vedoucí redaktorkou je Dagmar Páclová¹⁰⁴. V rámci nové přihlášky k registraci titulu aktualizuje nakladatelství Olympia politicko-ideový program časopisu, který „plní úlohu odbornou, organizátorskou, propagační, metodickou a informátorskou. Je důležitým pomocníkem sekce cyklistiky ÚV ČSTV při ovlivňování a řízení cyklistického hnutí. Články z oblasti metodiky, techniky a taktiky jsou určeny trenérům, rozhodčím a závodníkům...“¹⁰⁵. Po několika letech bez samostatného šéfredaktora (v rámci ekonomických úspor odešla v roce 1970 Dagmar Páclová a Josef Vančura jako zástupce nebyl pro ČÚTI dostačující) je jím ustaven ústředním výborem ČSTV v roce 1976 Alfréd Janecy¹⁰⁶, kterého ve funkci (resp. také ve vedení časopisů Atletika a Vodní sporty) střídá v roce 1981 Alexandr Žurman. Žurman, který působí v Olympii i v současnosti, byl schválen FÚTI jako „politicky i odborně způsobilý vykonávat požadavky předepsané pro funkci vedoucího redaktora“¹⁰⁷. Během tří let dochází k další změně, Žurman je totiž pověřen jinými činnostmi v nakladatelství, a tak se novým šéfredaktorem časopisu Cyklistika (a také Sportovní moderní gymnastika, Turista na cestu a Vodní sporty) stává jmenováním ÚV ČSTV Josef Vančura¹⁰⁸.

V září 1989, tedy ještě před převrtnými revolučními změnami, které budou znamenat konec téměř všech titulů vydávaných nakladatelstvím Olympia, registruje ředitel Olympie Karel Zelníček na FÚTI nové zaměření časopisu Cyklistika (stejně tak i ostatní tituly Atletika, Československý šach, Lyžařství, Sportovní a moderní gymnastika,

¹⁰³ Dokumentace hospodářského zabezpečení časopisu. 25. březen 1967. Sportovní a turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

¹⁰⁴ Dagmar Páclová působila jako vedoucí redaktorka do 15.12. 1970, kdy byl její pracovní poměr ukončen z důvodu ekonomických úspor, především však následnou reorganizací v redakci odborných časopisů, vycházející z rovnoměrného pracovního vytížení zaměstnanců. Vydávané časopisy se liší v počtu stran apod.

¹⁰⁵ Přihláška k registraci periodického tisku. Olympia, 31. března 1967. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

¹⁰⁶ Alfréd Janecy působí také jako šéfredaktor celé periodické produkce nakladatelství Olympia, kromě časopisu Cyklistika se stal zároveň šéfredaktorem měsíčníků Atletika a Vodní sporty. Dle kádrového posudku ČÚTI prošel řadou politických a odborářských školení, absolventem VUMI a má dlouholetou novinářskou praxi.

¹⁰⁷ Ing. Alexandr Žurman (8.6. 1947) vystudoval VŠE a dlouhá léta pracoval jako sportovní redaktor ČTK.

¹⁰⁸ Návrh na změnu šéfredaktora novin a časopisů. 21.4. 1984. Vydal František Tesař, ředitel III. odboru FÚTI, adresováno řediteli nakl. Olympia Františku Uhlířovi. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

Teorie a praxe tělesné výchovy, Vodní sporty, Základní a rekreační tělesná výchova a Turista), přesto již je vidět výrazný odklon od angažovanosti 70. let. „Cyklistika je odborným měsíčníkem pro silniční a dráhovou cyklistiku, krasojízdu a kolovou...Plní odborné, organizátorské, metodické a propagační úkoly. Zabezpečuje informovanost čtenářů o hlavních cyklistických akcích formou odborných rozborů a komentářů. Rozhodčím, trenérům i závodníkům pro rozvoj znalostí a zkvalitnění tréninkového procesu je určena metodická část časopisu. Časopis dále seznamuje s názory předních čs. odborníků a se zajímavostmi ze světové cyklistiky“¹⁰⁹.

2.6.2.1 Marný boj Cyklistiky

Počátek roku 1990 se nenesl ve znamení žádných změn. Časopis vycházel v nezměněné podobě s tím, že se objevilo několik příspěvků k listopadu 1989, ty však zatím byly značně rozpačité, redakce stále nevěděla, kam se bude ubírat. Až v polovině roku v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy (pojednáno v jiné kapitole) bylo vydávání Cyklistiky (spolu s ostatními odbornými periodiky) rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Ten však převedl vydávání veškerých odborných periodik včetně Čs. sportu a týdeníků Gól a Stadión na nakladatelství Olympia¹¹⁰.

Celý rok se Olympia snažila odborná periodika udržet, bohužel v nově nastolených tržních podmínkách se jí výrazně nedařilo. Časopis již nebyl financován ČSTV a Olympia složitě hledala prostředky k udržení. To se nepodařilo a tak časopis vychází naposledy v prosinci 1991. Svaz cyklistiky nemohl a asi ani nechtěl živit prodělečný titul (náklad se pohyboval již jen kolem 4000 výtisků). Titul Olympia poskytla vydavatelské společnosti Prolog s.r.o., která jej využila od roku 1992 jako název přílohy svého časopisu Peloton.

V úvodníku ročníku 108., tedy posledního ročníku Cyklistiky (12/92), vysvětluje šéfredaktor Žurman důvody zániku titulu : „Ani závěr roku 1991 nenapiše právě světlou kapitolu do dějin naší cyklistiky. Po více než sto letech se loučí se čtenáři časopisu

¹⁰⁹ Charakteristika časopisu cyklistika. 29.9.1989. Ing. Karel Zelníček, ředitel nakl. Olympia, adresováno FÚTI, řediteli III. odboru PhDr. Janu Křelínovi. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

¹¹⁰ Změna vydavatelských podmínek titulu Cyklistika. 2.7. 1990. Karel Zelníček, ředitel nakl. Olympia, adresát Ministerstvo kultury, odbor tisku, k rukám dr. Krahulce. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

Cyklistika¹¹¹. K ukončení vydávání došlo hlavně z důvodu stálého růstu finančních nákladů (polygrafická výroba, tedy papír a tisk, stoupla koncem 80. let dvojnásobně) a malého nákladu (kolem 5 tisíc výtisků. Představenstvo akciové společnosti Olympia tak dospělo k rozhodnutí, že za této situace není možné ve vydávání dále pokračovat. Byly sice osloveny tělovýchovné svazy s tím, že časopis je možné zachovat, ale pouze v případě, že jej budou spolufinancovat, resp. hradit příslušné ztráty, což ale nebylo možné a tak časopis bez náhrady zaniká. Žurman dále uvádí, že je to „dost smutná skutečnost, ale v tržní ekonomice ovšem zcela zákonitá. V souvislosti s hrozbou likvidace časopisu jsme zvažovali také možnost zvýšení ceny, ale tím by se problémy nevyřešily. Při malém nákladu se do dvoubarevného¹¹² časopisu nehrnou ani inzerenti, také tiskárny nemohou vyrábět periodikum za hubičku...Finanční ztráty časopisu hradilo každoročně nakladatelství. V posledních dvou letech jsme minusy zalepovali z jiných zdrojů. Starala se o to redakce odborných tělovýchovných časopisů, svaz neměl s Cyklistikou nejmenší potíže. Ekonomické problémy se přesto prohlubovaly a akciová společnost v létě rozhodla o jeho zrušení. Věřme, že se opět najdou – stejně jako v minulosti – nadšenci, kteří časopis obnoví“¹¹³. Tolik optimistická slova šéfredaktora na závěr, bohužel zůstalo pouze u přání a titul již nikdy obnoven v původní podobě nebyl. Až v listopadu 1992 dostává Olympia oficiální vyrozumění se zánikem platnosti registrace a oprávnění vydávat periodický tisk dle zákona, který říká, že pokud bude vydávání přerušeno na více než rok¹¹⁴, zaniká platnost tento titul vydávat. Nikdo se o obnovení titulu nepřihlásil a tak nejstarší sportovní časopis definitivně zaniká.

2.6.3 Sportovní – moderní gymnastika

Gymnastické časopisy, ač se zdá, že se jedná o značně marginalizovaný sport, mají dlouhou tradici. Bezprostředně po druhé světové válce vychází magazíny Cvičitel, Cvičitelka, dále Tělocvik, Orlí vzlet a naposledy časopis České obce sokolské Tělocvik muže a Tělocvik ženy, který od 1.1. 1951 zaniká a nahrazuje jej nový měsíčník pro muže i ženy - *Sportovní gymnastika* o rozsahu 32 stran a průměrném nákladu 10 000 výtisků.

¹¹¹ Loučíme se. Cyklistika 12/92, roč. 108. s. 1.

¹¹² Časopis měl pouze černobílé fotografie a jedinou „barvou“ byly červené titulky

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Zákon č. 81/1966 a 86/1990 Sb. Zánik platnosti registrace a oprávnění vydávat periodický tisk. 4.11. 1992, vydává Ministerstvo kultury ČR, adresát nakl. Olympia. SÚA, MK ČR/ČSR, F 71.

Odpovědným redaktorem se stal Karel Dušek, vedoucí redaktorkou Věnceslava Šindlerová¹¹⁵ a každý z dalších členů redakce měl stanovené nějaké zaměření¹¹⁶ Zpočátku vydávání titulu, tedy v 50. letech, byl časopis více než sportovně zaměřen ideologicky (rozborem článků zjistíme, že více než tomu bylo u jiných sportovní časopisů dané doby). Sportovní gymnastika se prezentovala jako „odborný časopis pro sportovní gymnastiku...Přináší plán a celoroční práci pro oddíly sportovní gymnastiky, mobilisuje ke všem událostem v tělovýchově (k sjezdu Československé obce sokolské, Sokolskému dni...), přináší články o metodice, nábor pro masové soutěže ve sportovní gymnastice...“¹¹⁷. Velká část časopisu je spíše než zpravodajstvím ze sportovního odvětví u nás nebo v zahraničí věnována metodice, především propagaci soutěží (na úrovni regionální, okresní apod.), organizačním pokynům k závodům, rozhodčím apod.

Jako jediný časopis své náklady postupně snižuje. Z původních 10 000 zbylo v roce 1953 již jen 6 300 výtisků. Zároveň se ve stejném roce mění vydavatelské podmínky, nakladatelem se stává Orbis a novým šéfredaktorem je jmenován Karel Marek¹¹⁸, o kterém jsme se mohli dočíst i v souvislosti s jinými tituly. Vedoucí redaktorkou zůstává Věnceslava Šindlerová. Nakladatelem je v 60. letech nejprve Sportovní a turistické nakladatelství, později Olympia (1967). Z titulu je vypuštěno slovo *sportovní* a od roku 1962 se měsíčník objevuje pouze pod názvem Gymnastika. Stejně jako u ostatních časopisů nakladatelství Olympia je Gymnastika řízena přímo ÚV ČSTV a stejně tak financování titulu pochází ze svazu.

Koncem 60. let v souvislosti se změnou nakladatelských podmínek a nově vzniklým nakladatelstvím Olympia dochází k výměně šéfredaktora, kterým se stává Miluše Hanzlíková, po třech letech (1970) ji střídá Anna Vavrušková a za další rok Jan Novotný (1971). Současně se neustále snižuje náklad časopisu (přitom titul otiskuje „nadšené“ ohlasy svých čtenářů v každém čísle). Na konci 70. let již vychází pouze v pětitisícovém nákladu.

¹¹⁵ Věnceslava Šindlerová (10.3. 1910) – profesorka tělocviku, úřednice ústředí sportovní gymnastiky Československé obce sokolské.

¹¹⁶ Vít Matlocha – propagační články

Jan Hroník – ideové články

Františka Bláhová – články o činnosti oddílů a soutěže

Vladimír Janoušek – technické články

Miroslava Špíchalová – technické články

Lubomír Ogoun – člen baletu Národního divadla, články o baletu

Jaroslava Matlochová – mapovala činnost kroužků

Karel Dušek – technické a metodické články

¹¹⁷ Celoroční plán časopisu Sportovní gymnastika. 27.3. 1951. Československá obec sokolská. SÚA, F 2898, MK ČR/ČSR.

¹¹⁸ Viz dále.

Změnou prochází také název – Gymnastika nyní spojuje dvě odvětví a stává se časopisem Sportovní – moderní gymnastika (1979), pověřena vedením je od 20.6. 1980 Jarmila Švagrovská.

80. léta probíhají ve stejném duchu. Titul má mizivou čtenářskou základnu, odběr je zajišťován pouze tělovýchovnými organizacemi. V roce 1983 již vychází pouze nákladem 4 000 výtisků. Do vedení časopisu přichází Josef Vančura¹¹⁹, který mimo jiné vede i časopisy Cyklistika, Turista na cestu a Vodní sporty. Jedná se o velice schopného redaktora, který i přes to, že musí být plně politicky spolehlivý, dokáže zajistit chod několika redakcí i v rámci zachování alespoň částečné atraktivitu titulů. V polovině roku 1989 charakterizuje ředitel nakladatelství Olympia Karel Zelniček časopis takto : „jedná se o odborný měsíčník pro sportovní a moderní gymnastiku. Pro obě sportovní odvětví zajišťuje popularizaci moderních metod tréninkového procesu, nácvičku nových prvků, přináší odborné rozborů soutěží ve světě i v ČSSR, opět s cílem metodického přínosu pro rozvoj hnutí. O své zkušenosti se na stránkách časopisu dělí nejlepší trenéři z ČSSR. Časopis se zabývá i mezinárodním názvoslovím, problematikou rozhodování a politickovýchovné práce v gymnastice“¹²⁰.

2.6.3.1 Zánik nízkonákladového periodika Sportovní – moderní gymnastika

Až v polovině roku v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy (pojednáno v samostatné kapitole) bylo vydávání Sportovní – moderní gymnastiky (spolu s ostatními odbornými periodiky) rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Ten však převedl vydávání veškerých odborných periodik včetně Čs. sportu a týdeníků Gól a Stadión na nakladatelství Olympia¹²¹.

Časopis se udržel ještě do konce roku 1990, ale dále nebylo možné jej samostatně financovat. Neangažoval se ani gymnastický svaz či případní sponzoři a tak titul i přes snahu poslední šéfredaktorky Lenky Zralé, vychází naposledy v prosinci 1990. Ředitel Olympie Zelniček v dopise adresovaném oddělení periodického tisku na Ministerstvu kultury ČR shrnuje důvody, proč nelze ve vydávání pokračovat : „S ohledem na změny

¹¹⁹ Josef Vančura (12.5. 1942) – absolvent Fakulty žurnalistiky UK, do roku 1983 pracoval v nakladatelství Olympia jako redaktor skupiny odborných časopisů.

¹²⁰ Charakteristika časopisu Sportovní – moderní gymnastika. 29.9. 1989. Karel Zelniček, ředitel nakl. Olympia dopis adresuje FÚTI, III. odboru, do rukou PhDr. Jana Křeliny. SÚA, E 858, MK ČR/ČSR.

¹²¹ Změna vydavatelských podmínek titulu Cyklistika. 2.7. 1990. Karel Zelniček, ředitel nakl. Olympia, adresát Ministerstvo kultury, odbor tisku, k rukám dr. Krahulce. SÚA, F 71, MK ČR/ČSR.

ekonomických podmínek, zejména růst polygrafických nákladů a cen papíru, a v zájmu zabezpečení samofinancování jsme se rozhodli ukončit ke dni 31.12. 1990 vydávání odborného periodika Sportovní a moderní gymnastika¹²²...Ukončení vydávání jsme projednali s tělovýchovnými orgány a sportovními svazy¹²³. V únoru 1991 přichází do nakladatelství rozhodnutí o zrušení registrace periodika Sportovní a moderní gymnastika a to již nikdy nebylo obnoveno.

2.6.4 Turista

Na tradici předválečných časopisů s turistickou a cestovatelskou tematikou navázal v roce 1949 měsíčník Do přírody, který se mimo jiné zabýval okrajově i horolezectvím. Od druhého čísla roku 1950 došlo v rámci zrovnoprávnění témat ke změně názvu na Turistika – horolezectví, měsíčník, jež vycházel až do roku 1954 v nákladu okolo 3600. Protože se ale tato dvě sportovní odvětví rozšiřovala mezi veřejností a s tím i rostoucí poptávka po větším počtu příspěvků k jednomu či druhému tématu, byl časopis v roce 1954 rozdělen na dva samostatné tituly – Turistika a Horolezec¹²⁴. Horolezec v roce 1958 zaniká a tak se do Turistiky, tentokrát znovu přejmenované na Turistika – Horolezectví, vrací lezecká tematika. Takto časopis vychází až do roku 1961, kdy je opět přejmenován na měsíčník Turista s podtitulem Časopis pro turisty a horolezce. Je však číslován jako nový titul a tak v lednu 1962 vychází jako ročník 1 s nákladem 5 700 výtisků. V této linii vydrží až do začátku 90. let.

Rozsah časopisu je stanoven na 32 stran, je zachována měsíční periodicitu a již na konci 60. let vychází v nákladu 7 600 výtisků. Nakladatelem je, stejně jako u dalších titulů, nejprve Sportovní a turistické nakladatelství, od roku 1967 Olympia a vydavatelem ÚV ČSTV, který také vydávání titulu finančně zajišťuje. V rámci reorganizace nakladatelství v roce 1967, kdy Sportovní a turistické nakladatelství měnilo název na nakladatelství Olympia, vydává politicko ideový program, tj. zaměření časopisu Turista, který je dle programu „populárně odborný časopis pro metodické a

¹²² A také titulů Atletika, Teorie a praxe tělesné výchovy, Turista a Vodní sporty.

¹²³ Dopis ze dne 28.11. 1990 Ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympia, k rukám dr. Krahulce z oddělení periodického tisku Ministerstva kultury ČR. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

¹²⁴ Vydávání časopisu Horolezec ale netrvalo dlouho, po roce se mění název na Horolezec a horská služba (cca 2 000 výtisků), po roce se opět vrací k původnímu názvu Horolezec a v roce 1958 je vydávání časopisu ukončeno.

organizační řízení turistického hnutí, horolezectví a sportu. Časopis se osvědčuje jako účinná cesta řízení turistického hnutí, a to nejen uvnitř ČSTV, kde členstvo odboru turistiky dosahuje počtu 170 000 osob...Časopisem je ovlivňována činnost turistických vedoucích, cvičitelů a metodických pracovníků, kteří působí i mimo ČSTV...Tento časopis je také jediným pojítkem řídicí složky s turistickým hnutím mimo ČSTV¹²⁵. I přes to, že titul deklaroval spojení se svazy tělovýchovy, jednalo se o zajímavý časopis o cestování, poznávání nových míst, vyznačoval turistické trasy i s fotografiemi apod. Až do roku 1990 se obsahová stránka prakticky nezměnila.

Od konce 60. let vedl časopis Jiří Dvořák, pod jehož šéfredaktorstvím se neustále zvyšoval náklad (v roce 1973 již 8 000 výtisků, 1974 dokonce 10 000, 1975 13 500, 1977 14 500). Časopis nevykazoval remitendu, proto III. odbor FÚTI nebyl proti a povoloval zvyšování bez problémů, na rozdíl od ostatních titulů vycházejících v nakladatelství Olympia. Ludvík Uhlíř, ředitel nakladatelství Olympia, podporuje zvyšování nákladu, protože „i ze závěru XV. sjezdu KSC vyplývá pro nás prvořadý úkol podpořit masový rozvoj tělovýchovy a turistiky“¹²⁶.

80. léta přináší další zvyšování jednak nákladu, jednak částečně i rozsahu. Grafická úprava a obsahová stránka se prakticky nemění. V roce 1981, po dlouholetém vedení časopisu, odchází do důchodu šéfredaktor Jiří Dvořák a na jeho místo nastupuje Marcela Nováková¹²⁷ jako vedoucí odborná redaktorka. Post šéfredaktora přechází na ing. Alexandra Žurmana¹²⁸, který zajišťuje v Olympii jako šéfredaktor celou skupinu odborných časopisů. V polovině roku 1984 pak dochází k další personální obměně, Alexandr Žurman odchází na jiný post v nakladatelství Olympia a tak je sekretariátem ÚV ČSTV jmenován do vedoucí funkce časopisu Josef Vančura¹²⁹. Zároveň se zvyšuje náklad na 17 000 výtisků v roce 1987 (1988 18 000, 1989 19 000).

V polovině roku vydává ředitelství Olympie aktualizovaná zaměření svých periodických tiskovin, protože ta, která byla vydána v roce 1967 v době vzniku nového názvu nakladatelství, již nejsou aktuální. I ředitel III. odboru FÚTI Křelina v dopise

¹²⁵ Politicko ideový program a zaměření časopisu Turista. 20.10. 1967. Státní turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR F 4667.

¹²⁶ Žádost o zvýšení nákladu Časopisu Turista. 10. října 1978, Ludvík Uhlíř, ředitel nakl. Olympia, adresát ČÚTI, do rukou Františka Tesaře. SÚA, MK ČR/ČSR F 4667.

¹²⁷ Marcela Nováková – absolventka Fakulty žurnalistiky UK, členka SSM, v časopise pracovala před tím jako redaktorka. V současné době stále v nakladatelství Olympia působí.

¹²⁸ ing. Alexandr Žurman – info o něm viz jiný titul

¹²⁹ Josef Vančura, dle ČÚTI byl jmenován zejména kvůli nedostatku jiných vhodných kandidátů do funkce vedoucího redaktora několika časopisů současně, jednalo se o tituly Cyklistika, Atletika, Sportovní – moderní gymnastika, Vodní sporty.

nakladatelství Olympia stvrzuje, že „zaregistrovali změny a aktualizace politických programů daných časopisů“¹³⁰. K tomuto kroku, tedy oficiálnímu schválení dochází v prosinci 1989, otázkou zůstává, zda již ve FÚTI i v nakladatelství Olympia tušili, jaký bude další společensko politický vývoj.

Turista je tedy dle nového programu „zaměřen na metodickou, propagační i organizátorskou a výchovnou pomoc pro rozvíjení organizované i spontánní turistiky. Ovlivňuje činnost vedoucích mládeže, cvičitelů i metodiků. V obsahu časopisu jsou základní metodické pokyny pro všechny formy turistiky, odborné popisy tras včetně upozornění na historické a současné zajímavosti v jejich okolí, kalendář akcí, rubriky s ekologickou tematikou. Časopis se věnuje převážně formám aktivní turistiky v ČSSR, ale v užším rozsahu přináší i metodické návody a popisy tras pro turistiku v zahraničí“¹³¹.

2.6.4.1 Úspěšné navázání Turisty v 90. letech

Až v polovině roku v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy (pojednáno v samostatné kapitole) bylo vydávání Turisty (spolu s ostatními odbornými periodiky) rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Ten však převedl vydávání veškerých odborných periodik včetně Čs. sportu a týdeníků Gól a Stadión na nakladatelství Olympia¹³².

Časopis Turista nebyl schopen, i přes velký náklad, ve stávající situaci financováním Olympie udržet. Svaz, který se obával velkých finančních ztrát v důsledku poklesu zájmu o časopisy, které najednou přestaly být vzhledem k převratným revolučním změnám zajímavé, je tak radši převedl pod Olympii. Dochází proto k jednání nakladatelství s Klubem českých turistů, který byl znovu zřízen v březnu 1990 rozhodnutím ministerstva vnitra České republiky¹³³. Nakonec byl časopis zachráněn a tak je v říjnu 1990 podepsána dohoda mezi nakladatelstvím Olympia a vedením Klubu českých turistů, na základě které Olympia předává časopis Turista od roku 1991 novému

¹³⁰ Zaregistrování změn politicko – ideových programů a zaměření časopisů. 12. prosince. PhDr. Jan Křelina, ředitel III. odboru FÚTI, adresováno nakl. Olympia. . složka MK ČR/ČSR F 4667 (nezpracovaný fond).

¹³¹ Charakteristika časopisu Turista. 29.9. 1990, Ing. Karel Zelniček, adresát III. odbor FÚTI, k rukám PhDr. Jana Křeliny.

¹³² Změna vydavatelských podmínek titulu Cyklistika. 2.7. 1990. Karel Zelniček, ředitel nakl. Olympia, adresát Ministerstvo kultury, odbor tisku, k rukám dr. Krahulce. SÚA, F 71, MK ČR/ČSR.

¹³³ dle § 2 odst. 2 zákona č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních.

nakladateli, tj. Klubu českých turistů. Předání titulu se uskutečnilo bezúplatně s tím, že Klub českých turistů se pouze zavázal, že nebude používat hlavičku časopisu u zpravodajů, které od svého vzniku v březnu 1990 začal Klub českých turistů vydávat. Olympia, resp. redakce odborných tělovýchovných časopisů předala Klubu také archiv nepoužitých materiálů a černobílých fotografií na základě závazku Klubu, že při použití daných materiálů uhradí autorům honoráře apod. Dle smlouvy se nakladatelství Olympia „zavazuje, že zruší registraci časopisu Turista pro rok 1991 a stvrzuje, že předá právo registrace časopisu pod stejnou hlavičkou Klubu českých turistů“¹³⁴.

Na konci roku 1990 tak přichází na oddělení periodického tisku ministerstva kultury dopis o zrušení některých titulů Olympie, mezi nimi i časopisu Turistika. Ředitel Olympie Zelníček v dopise adresovaném oddělení periodického tisku na Ministerstvu kultury ČR shrnuje důvody, proč nelze ve vydávání pokračovat: „S ohledem na změny ekonomických podmínek, zejména růst polygrafických nákladů a cen papíru, a v zájmu zabezpečení samofinancování jsme se rozhodli ukončit ke dni 31.12. 1990 vydávání odborného periodika Turista¹³⁵...Ukončení vydávání jsme projednali s tělovýchovnými orgány a sportovními svazy“¹³⁶. V únoru 1991 přichází do nakladatelství rozhodnutí o zrušení registrace periodika Turista.

Ve stejném dopise Zelníček oznamuje, že od 1.1. 1991 dochází v nakladatelství Olympie ke změně zaměření časopisu Základní a rekreační tělesná výchova a tím i ke změně jeho názvu na Pohyb a my. Daný časopis se tak přesunuje ze skupiny odborných časopisů a dochází k vytvoření nové redakce, „Redakce her, dobrodružství a pohybu“ (HOP)¹³⁷, kam kromě časopisu Pohyb a my spadá ještě měsíčník Dobrodružství na cesty (DODOKAPS). Šéfredaktorem zůstává dřívější ředitel skupiny odborných časopisů Ing. Alexandr Žurman.

Od ledna 1991 do této skupiny periodik budou spadat ještě tituly Cyklistika, Československý šach, Lyžařství a Tenis.

Nový časopis, již bez jakýchkoli vztahů k ČSTV nebo Olympii tak začal fungovat jako první titul vyčleněný z Olympie od počátku roku 1991. Redakce Klubu sídlila v Praze 1, Kozí 7; šéfredaktorkou se stala Hana Hrudková. Časopis v *Oznámení o změně*

¹³⁴ Dopis Ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympie, o předání časopisu Turista, 26.10. 1990, adresovaný Klubu českých turistů. SÚA, MK ČR/ČSR, F 4667.

¹³⁵ a také titulů Atletika, Teorie a praxe tělesné výchovy, Turista a Vodní sporty.

¹³⁶ Dopis ze dne 28.11. 1990 Ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympie, k rukám dr. Krahulce z oddělení periodického tisku Ministerstva kultury ČR. SÚA, MK ČR/ČSR, F 4667.

¹³⁷ Dopis ze dne 28.11. 1990 Ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympie, k rukám dr. Krahulce z oddělení periodického tisku Ministerstva kultury ČR. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

v *periodickém tisku* udává, že cílem titulu je „seznamování turistického hnutí i neorganizovaných zájemců s turistickou problematikou u nás i v zahraničí“¹³⁸. Změna se týkala též periodicity, z původně měsíčního vydávání vycházel časopis šestkrát ročně a radikálně byl snížen náklad z původních 18 000 na pouhých 5 tisíc. Turista s podtitulem dvouměsíčník Klubu českých turistů stále vychází.

2.6.5 Vodní sporty

Časopisu *Vodní sporty* předcházelo několik tematicky blízkých titulů, které začaly vycházet bezprostředně po válce a trvalo několik let, než se časopis ustálil na svém původním názvu (1959). V roce 1947 začal vycházet časopis *Kanoe a kajak*, který navázal na své předválečné působení. Bezprostředně na *Vodní sporty* byl vázán časopis *Lodní sporty*, měsíčník pro kanoistiku, veslování a jachting, který vycházel v nakladatelství Československé obce sokolské v nákladu 3 700 výtisků až do roku 1955, kdy byl do podtitulu ještě přiřazen vodní motorismus. Koncem listopadu 1958, rozhodnutím Sportovního a turistického nakladatelství, byl časopis z důvodu reorganizace v systému periodického tisku zrušen.

Pod názvem *Vodní sporty* začal titul znovu vycházet od ledna 1959 spojením časopisů *Plavectví* a *Lodní sporty*. Náklad však byl velmi nízký, pohyboval se kolem 4 000 výtisků, titul byl tedy více méně udržován z povinnosti řídicích orgánů (ÚV ČSTV). Dle registračních údajů z roku 1967¹³⁹ plní titul „pro plavecký, veslařský a kanoistický sport úlohu odbornou, organizátorskou, propagační, metodickou a informátorskou. Je důležitým prostředníkem všech tří sportů. Kromě hlavních sportů se na stránkách časopisu čtenáři dočtou i o vodním motorismu, vodním lyžování, jachtingu a vodní turistice. Články z oblasti metodiky jsou určeny trenérům, rozhodčím a závodníkům. Pravidelně se uveřejňuje hodnocení národních mistrovství a světových a evropských šampionátů. Časopis uveřejňuje i materiály o vývoji a významných světových soutěžích“¹⁴⁰. Šéfredaktorka Anna Vavrušková (později Josef Vančura¹⁴¹) byla zároveň

¹³⁸ Oznámení o změně v periodickém tisku. 3.1. 1991. Registračním orgánem Ministerstvo kultury. SÚA, MK ČR/ČSR F 4667.

¹³⁹ převod Sportovního a turistického nakladatelství na nakladatelství Olympia

¹⁴⁰ Oznámení o změně v periodickém tisku. *Vodní sporty*. 20.10. 1967. SÚA, MK ČR/ČSR, F 4845.

¹⁴¹ vedoucí redaktor také časopisu *Cyklistika*.

jediným zaměstnancem, nad ní stál pouze šéfredaktor celé skupiny Odborných časopisů Jan Novotný (v 70. letech).

V polovině 70. let vyvíjel Český úřad pro tisk a informace značný nátlak na nakladatelství co se týče kádrové nomenklatury – po ročním boji byl na post šéfredaktora časopisu Vodní sporty, Cyklistiky a Atletiky jmenován Alfréd Janecký (1976). Ten byl sice politicky způsobilý, ale vzhledem k tomu, že již vykonával funkci šéfredaktora celé periodické sekce nakladatelství, obávalo se ČÚTI, že nemůže úkoly plnit na jedné straně, na druhé straně však nebyl schopen sehnat úřad nikoho jiného. Náklad titulu se dále snižoval, v roce 1977 vycházel například jen v počtu 2 800 kusů.

Na počátku roku 1981, z důvodu úmrtí Janeckého, stanul v čele redakce Alexandr Žurman, který kromě šéfredaktorství celé skupiny Odborných časopisů a také vedení časopisů Cyklistika a Atletika, řídil nyní i Vodní sporty. Toho vystřídal Josef Vančura rozhodnutím ČÚTI ze dne 21.4. 1984. Koncem 80. let je náklad titulu zanedbatelný – jedná se o pouhé 2 000 výtisků. Karel Zelníček, ředitel nakladatelství Olympia titul v polovině roku 1989 charakterizuje jako „odborný měsíčník, který sdružuje plavecké sporty – plavání, skoky do vody, vodní pólo, synchronizované plavání, veslování, kanoistiku – veslování a kanoistiku. Pro všechna tato odvětví plní ve variabilní míře úlohu metodického pomocníka, a to jak odbornými rozbory významných akcí, tak rozbory tréninkového procesu s vyústěním v metodických radách pro další přípravu. Přináší názory a uveřejňuje zkušenosti předních našich odborníků, trenérů a závodníků. Zabývá se i organizační a propagační prací pro masový rozvoj tělovýchovy“¹⁴².

2.6.5.1 Zánik Vodních sportů

Po listopadu 1989 nebylo možné titul vydávat, především z důvodu nízkého nákladu (a tedy předpokládané nerentability) tak časopis Vodní sporty zaniká. Registrace periodika je zrušena dne 4.2. 1991 a titul, stejně jako některé výše uvedené, již nikdy není obnoven.

¹⁴² Charakteristika časopisu Vodní sporty. 29.9. 1989. Ing. Karel Zelníček, nakl. Olympia. SÚA, MK ČR/ČSR, F 4845.

2.6.6 Lyžařství

Olympia zahrnovala do své sféry zájmu i zimní sporty. Časopis Svazu lyžařů ČSR existoval již před druhou světovou válkou, brzy po ní pak (1946) byl obnoven pod názvem Zimní sport, s podtitulem Lyžařství – hokej – bruslení – sánkování. V roce 1948 již vychází jako Lyžařství (Zimní sport). Titulem prošla řada významných sportovních novinářů a lyžařů a i přes malý náklad byl mezi příznivci zimních sportů oblíben.

V téměř nezměněné podobě vydržel až do konce roku 1991, kdy lyžařský svaz rozhodl, že jej převezme pod svůj patronát a tedy že opustí vydavatelský podnik Olympia, protože ekonomické podmínky pro vydávání, jak je patrné i u ostatních titulů, nebyly příznivé. V květnovém čísle roku 1990 dokonce šéfredaktor Karel Bláha otiskuje článek s titulkem „Sbírka! Výkonný výbor svazu lyžařů ČR vyhlašuje celostátní sbírku na podporu časopisu Lyžařství“¹⁴³, který prosí čtenáře, aby přispěli alespoň malou částkou na záchranu časopisu. „...Co by znamenal zánik odborného měsíčníku už vidíme v jiných sportech, jejichž představitelé pro záchranu svých časopisů nevyvinuli dostatečné úsilí...“¹⁴⁴. Ani apely nepomohly a tak přechází vydávání Lyžařství od ledna 1992¹⁴⁵ na Československý svaz lyžařů. Šéfredaktorem zůstává Karel Bláha a na vydávání časopisu, ani co se týče obsahové stránky, se nic nemění.

Časopis deklaruje své zaměření jako informační měsíčník o „událostech v domácím i zahraničním lyžování, přináší výsledky světových a domácích soutěží, komentáře, rozborů apod...“¹⁴⁶. Časopis i přes poměrně malou čtenářskou obec stále funguje.

¹⁴³ Lyžařství, 91/5, s. 1.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 1.

¹⁴⁵ Viz Dohoda o převodu vydavatelských práv mezi nakl. Olympia, a.s. a Čs. svazem lyžařů. 12.12. 1991, Ministerstvo kultury, nezpracovaný fond, složka Lyžařství.

¹⁴⁶ Změny v registraci časopisu Lyžařství. Prosinec 1992. Ministerstvo kultury, nezpracovaný fond, složka Lyžařství.

2.6.7 Atletika

Dalším titulem s dlouhou historií byla Atletika, původně Lehká atletika, odborný měsíčník pro cvičitele a cvičitelky, který vycházel již od roku 1949. Prvním redaktorem byl Jan Novotný, důležitou novinářskou roli sehrál též Karel Marek, Alfréd Janecký (viz další tituly) a po něm Alexandr Žurman (ten je ale se všemi časopisy jako šéfredaktor celé skupiny Odborných časopisů). V březnu 1967 v souvislosti se změnou nakladatelství, vydává tehdy ještě Lehká atletika své programové prohlášení : „Odborný měsíčník, patří k nejstarším na světě...V posledních letech plní svou funkci nejen jako nezbytný pomocník trenérů, závodníků, ale získal mnoho čtenářů i mimo okruh aktivních atletů...Je pamatováno i na popularizování atletiky na venkově...“¹⁴⁷.

Náklad titulu se pohybuje (v 60., 70 i 80. letech) kolem 7 tisíc výtisků (srov. příloha C) a od 1.1. 1969 dochází ke názvu, z časopisu se stává Atletika.

Podobně jako v případě Lyžařství přechází časopis po roce 1989 v důsledku neutěšené ekonomické situace pod svaz, resp. Českou a Slovenskou atletickou unii¹⁴⁸, číslo 1/1991 již vychází pod hlavičkou unie. Časopis vychází také i v současnosti, stále pod Atletickým svazem.

¹⁴⁷ Politicko ideový program a zaměření časopisu Lehká atletika. 31. března 1967, Ministerstvo kultury, nezpracovaný fond, složka Atletika.

¹⁴⁸ Oznámení o změně v periodickém tisku. 6.3. 1991. , Ministerstvo kultury, nezpracovaný fond, složka Atletika.

2.6.8 Teorie a praxe tělesné výchovy

Tento titul tvořil zcela ojedinělou tematickou část nakladatelství. Přestože patřil do skupiny Odborných tělovýchovných časopisů, nebyl věnován žádnému sportu, ale byl určen pouze vědeckým tělovýchovným pracovníkům, kteří jej také vytvářeli.

Tradice titulu, pod názvem Sokol, sahá do 19. století, kdy byl založen dr. Miroslavem Tyršem¹⁴³, který vždy „věnoval veškeré své úsilí odborným otázkám a záležitostem české, resp. československé tělesné a mravní výchovy našeho národa“¹⁴⁴. Takto se Sokol snažil o obnovení bezprostředně po druhé světové válce, nicméně povolení k tisku získal od tiskového odboru ministerstva informací až v dubnu 1947. Pražská tělocvičná jednota Sokol vymezila program časopisu takto: „Bude se jednat o ideologická pojednání o významu a otázkách tělesné výchovy z hlediska národního a státně politického, sokolského, mravního, kulturního, zdravotního a sociálního. Pojednání o tělesné výchově československých i zahraničních tělovýchovných a sportovních sdružení. Historické přehledy vývoje a rozvoje tělesných cvičení a organizace sokolské, jakož i vztahu k umění. Uveřejňování vhodných seminárních prací z oboru tělesné výchovy“¹⁴⁵. Šéfredaktorem znovu obnoveného měsíčníku se stal MUDr. Miroslav Kavalír¹⁴⁶, rozsah byl stanoven na 32 stran na formátu A4, s nákladem 15 tisíc výtisků. I přes popularitu časopisu byl v květnu 1948 v souvislosti s nastolováním nové politické situace¹⁴⁷ náklad snížen na pouhých 6 tisíc a novým šéfredaktorem byl zvolen Jan Hořejší.

V dubnu 1949 pak dochází ke sloučení a spojení Sokola s časopisem Tělesná kultura s tím, že název zůstává stejný, tedy Sokol, ale periodicita je nyní jen pětkrát ročně a především, mění se vydavatel, kterým bude ministerstvo školství, věd a umění.

¹⁴³ Časopis Sokol byl založen dr. Miroslavem Tyršem roku 1871, kdy vyšlo první číslo se slavným úvodníkem „Náš úkol, směr a cíl“. Vycházel s roční přestávkou z důvodu nemoci dr. Tyrše nepřetržitě až do roku 1939. Mezi nejvýznamnější redaktory patřili kromě Tyrše (1871-1884) také Jaroslav Stýblo (1884-1886), dr. Josef Scheiner (1887-1915, 1919-1929), Josef Kavalír, dr. Jaroslav Úran a prof. Antonín Benda (1929-1939), který byl umučen v koncentračním táboře.

¹⁴⁴ Žádost o povolení k tisku Sokola. 8. listopadu 1945. Pražská tělocvičná jednota Sokol, adresováno tiskovému odboru Ministerstva informací. SÚA, MK ČR/ČSR F 1250.

¹⁴⁵ Sokol, revue pro mravní a tělesnou výchovu. 9. dubna 1947. Pražská tělocvičná jednota Sokol, adresováno tiskovému odboru Ministerstva informací. SÚA, MK ČR/ČSR F 1250.

¹⁴⁶ V časopise Sokol působil též jeho otec, Josef Kavalír

¹⁴⁷ V květnu 1948 se konaly volby v Československu, při kterých „získala“ více než 90% hlasů jednotná Národní fronta.

Šéfredaktorem se stává Josef Šimon¹⁴⁸. Od srpna 1951 pak přechází titul pod nakladatelství Melantrich¹⁴⁹.

Sokol 50. let se tedy zabýval především vědeckými pojednáními o tělesné výchově, velká pozornost byla též věnována pedagogicko didaktickým otázkám a především vycházel z poznatků a praxe sovětské tělovýchovy. „Všeobecně možno říci, že vědecký časopis Sokol se bude obsahově přibližovat sovětskému časopisu *Těoriya i praktika fizičeskej kultury*. Proto bude zveřejňovat větší počet ideově politických příspěvků... Vědecký časopis Sokol bude podobně jako vědecké tělovýchovné časopisy v Sovětském svazu působit, aby tělesná výchova jako proces organisovaného působení na člověka nestála sama o sobě, protože má rozhodující určité zaměření, z něhož vyplývají příslušné metodické úkoly, diktující výběr, celkovou organizaci i konkrétní metodickou formu prostředků použitých pro pedagogický proces“¹⁵⁰. Tato ideologická ani obsahová linie se do zániku časopisu v roce 1990 téměř nezměnila.

Časopis Sokol přestal vycházet s koncem roku 1952 a od ledna 1953 jej nahradil titul s novým názvem, ale stejným zaměřením, Theorie a praxe tělesné výchovy (pod tímto názvem pak vycházel téměř čtyřicet let, pouze vypadlo písmenko „h“ z Theorie v roce 1953) s podtitulem vědecký časopis pro teorii (později teorii) a praxi tělesné výchovy. Vedoucím redaktorem zůstal Josef Šimon, titul se stal opět měsíčníkem a vydávání přešlo z Melantrichu pod Státní tělovýchovné nakladatelství s nákladem 4 tisíce výtisků a rozsahem 48 stran. Pozdější řízení časopisu měl na starosti Zdeněk Šprynar a Dagmar Páclová od roku 1957. V roce 1952 byl časopis, stejně jako ostatní periodika, přeřazen ze Státního tělovýchovné nakladatelství na nakladatelství Orbis, od roku 1954 pak vychází Theorie a praxe tělesné výchovy pod hlavičkou Sportovního a turistického nakladatelství.

60. léta přinášejí změny pouze v tom, že se mění název nakladatelství na Olympii, šéfredaktorem je jmenován ústředním výborem ČSTV profesor Jan Libenský a náklad se

¹⁴⁸ Josef Šimon, dle posudku tiskového odboru Ministerstva informací řádný člen Svazu československých novinářů, úředník Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport. Absolvent pedagogické fakulty UK, od roku 1945 v KSČ.

¹⁴⁹ Melantrich, vydavatelský, nakladatelský a knihkupecký podnik čs. strany socialistické v Praze. Historie vydavatelství je spjata již s rokem 1898, kdy byla národně sociální stranou první tiskárna a v roce 1910 pak přijala název „Melantrich, grafický umělecký ústav národně sociální strany“. Kromě stranického tisku vydávalo nakladatelství též noviny a časopisy – do poloviny třicátých let „zaplavil Melantrich novinový a časopisecký trh v republice řadou deníků, lustrovaných týdeníků a jiných specializovaných periodik“, Himmel, Petr (ed.): Melantrich. Nepodlehne ohni ani meči. 1898 – 1998. Melantrich, Praha 1998. s. 15.

¹⁵⁰ Tematický plán 71. ročníku vědeckého časopisu Sokol. 20. února 1951, Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport, adresováno tiskovému odboru Ministerstva informací a osvěty. SÚA, MK ČR/ČSR F 1250.

pohybuje pouze okolo 1 500 kusů. Hlavním záměrem časopisu je „přenášet vědecké poznatky do tělovýchovné praxe a tím napomáhat ke zvyšování kvality obsahu tělesné výchovy a sportu. Každým rokem se postupně zaměřuje jeho rámcová náplň na některé oblasti z tělovýchovy a sportu, např. tělesná výchova mládeže, sportovní trénink, tělesná výchova pracujících, efektivita tělovýchovného procesu apod.“¹⁵¹. Časopis dále přináší pravidelně vědecké rozborů tělovýchovných a sportovních událostí mezinárodního dosahu, např. spartakiády, olympijské hry apod.

V 70. letech je vedoucí redaktorkou jmenována Věra Pávková¹⁵², nepatrně se zvyšuje (na 1 700 výtisků v roce 1972, 2 500 v roce 1975) a vzápětí snižuje (1977 2 200) náklad, jinak nedochází k výrazným změnám až do konce 80. let, kdy se šéfredaktorem stává ing. Alexandr Žurman.

2.6.8.1 Konec 80., začátek 90. let TPTV

V polovině roku 1989 přichází Karel Zelniček, ředitel nakladatelství Olympia, s nástinem nového programu časopisu (to však naštěstí vydrží jen několik měsíců). Úkolem Teorie a praxe tělesné výchovy jako vědeckého měsíčníku je dle něj „zvyšovat kvality tělesné výchovy a sportu. Zabývá se vědeckými rozborů tělesné kultury mládeže, sportovního tréninku, efektivit tělovýchovného procesu, biomechanickými poznatky, ale zasahuje i do dalších vědních oborů ve spojení s tělovýchovou“¹⁵³. Zanedlouho na to, v prosinci 1989, jsou schváleny Federálním úřadem pro tiskl změněny veškeré politicko ideové programy titulů a zaktualizována zaměření časopisů (prosinec 1989).

Až v polovině roku v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy (pojednáno v samostatné kapitole) bylo vydávání Teorie a praxe tělesné výchovy (spolu s ostatními odbornými periodiky) rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Ten však převedl vydávání veškerých odborných periodik včetně Čs. sportu a týdeníků Gól a Stadión na nakladatelství Olympia¹⁵⁴ ..

¹⁵¹ Politicko ideový program a zaměření časopisu Teorie a praxe tělesné výchovy. 31. března 1967.

Sportovní a turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR F 1250.

¹⁵² Věra Pávková (7.6. 1926) vystudovala pedagogickou fakultu UK (obor tělovýchova).

¹⁵³ Charakteristika časopisu Teorie a praxe tělesné výchovy. 29.9. 1990. ÚV ČSTV a Olympia, ing. Karel Zelniček, ředitel nakl. Olympia. SÚA, MK ČR/ČSR F 1250.

¹⁵⁴ Změna vydavatelských podmínek titulu Teorie a praxe tělesné výchovy. 2.7. 1990. Karel Zelniček, ředitel nakl. Olympia, adresát Ministerstvo kultury, odbor tisku, k rukám dr. Krauhulce. SÚA, MK ČR/ČSR, F 1250.

4. února 1991 zaniká dle zákona č. 81/1966 Sb. a jeho novely č. 86/1990 Sb. registrace periodika *Teorie a praxe tělesné výchovy*, titulu, jehož historie sahá až do 19. století k Miroslavu Tyršovi. V nově nastolených ekonomických podmínkách se však nenašel nikdo, kdo by ve vydávání časopisu s pochybným ideologickým obsahem chtěl pokračovat. Na titul nebylo ani žádným způsobem navázáno

2.6.9 Základní a rekreační tělesná výchova (ZRTV)

Měsíčník *Základní a rekreační tělesná výchova* (dále ZRTV), resp. *Základní tělesná výchova* (ZTV) věnovaný především metodice a radám cvičitelům rekreační tělesné výchovy navázal na čtrnáctideník *Všeobecná příprava*, který začal vycházet v roce 1951 v rámci vydavatelství Československé obce sokolské¹⁵⁵. *Všeobecná příprava* měla ve svých počátcích vysoký náklad – 21 500 výtisků, prvním šéfredaktorem byl zvolen Generálním sekretariátem Československé obce sokolské Emanuel Matoušek, zaměstnanec Československé obce sokolské a hlavním záměrem časopisu bylo „přinášet konkrétní tělovýchovnou a sportovní náplň ve formě příkladů a rozvrhů cvičebních hodin pro práci sokolských cvičitelů a cvičitelek v oddílech všeobecné přípravy... Informovat o neaktuálnějších politických událostech a přispívat k jejich mravně politické výchově v duchu našeho lidově demokratického zřízení... Seznamovat je se sovětskou fyskulturou, která je základním pilířem nové linie tělovýchovné a sportovní práce v Sokole“¹⁵⁶.

Stejně jako u *Teorie a praxe tělesné výchovy*, která byla vydávána Sokolem, došlo na počátku padesátých let k převodu pod nakladatelství Orbis, šéfredaktorem byl jmenován Karel Marek (březen 1953) a náklad titulu byl rapidně snížen na 7 tisíc výtisků. Od roku 1954¹⁵⁷ je pak titul vydáván Státním tělovýchovným nakladatelstvím, v roce 1956 je přejmenován na *Základní tělesnou výchovu*, rokem 1957 pak začíná být vydáván Sportovním a turistickým nakladatelstvím a periodicitu se zvyšuje na základě rozhodnutí ČSTV z měsíční na čtrnáctidenní, v rozsahu 32 stran. Ke zvýšení se přistoupilo především proto, že v zájmu státu, tedy ministerstva školství a kultury, resp. Československého svazu tělesné výchovy, bylo co nejvíce propagovat masovou tělesnou

¹⁵⁵ Ke vzniku titulu *Všeobecná příprava* došlo sloučením dvou sokolských časopisů *Cvičitel* a *Cvičitelka* v jeden od 1.1. 1951. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁵⁶ Odborný čtrnáctideník *Všeobecná příprava*. 7. prosince 1951. Československá obec sokolská. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁵⁷ Výměrem ze 17. dubna 1954.

výchovu, na kterou se titul primárně zaměřoval. Proto jsou z archívních materiálů patrné snahy o neustálé zvyšování nákladu, zejména od počátku 60. let.

V roce 1964 již měla ZTV náklad 12 800 výtisků a z jejího obsahového zaměření, které vydalo Sportovní a turistické nakladatelství v roce 1967 vyplývá, že vycházela pro značně širokou členskou základnu : „ZRTV je oficiálním orgánem odborů Základní tělesné výchovy, které v ČSTV prezentují více než 600 000 příslušníků. Časopis výrazně ovlivňuje a jednotně řídí odbornou, organizátorskou a výchovně politickou činnost tisíců cvičitelů a funkcionářů odborů ZTV, ale je velmi oblíben a odebírán i učiteli tělesné výchovy, v armádě a mnohými sportovními trenéry u nás i v zahraničí“¹⁵⁸. Šéfredaktorkou v nově vzniklém nakladatelství Olympia se stala Hana Prokešová, počátkem 70. let Jan Novotný.

Začátkem 70. let se také mění název titulu na *Základní tělesnou výchovu a pohybovou rekreaci*¹⁵⁹, od ledna 1975 pak na název používaný až do konce roku 1990, tedy *Základní a rekreační tělesná výchova* s tím, že periodicitu byla opět pouze měsíční, s vysokým nákladem 17 000 výtisků.

80. léta probíhají beze změn, pouze s dalším navyšováním nákladu titulu. Aby si ČSTV, resp. Svaz základní a rekreační tělesné výchovy ČSTV, zvýšený odběr pojustil, obrátil se v polovině roku 1986 na nakladatelství Olympia s tím, že je nutno zvýšit náklad o 5 tisíc kusů proto, že „stále je mnoho odborů ZRTV, kde časopis dobrovolní cvičitelé nemají k dispozici...A tak rozhodlo předsednictvo VS ZRTV – ÚV ČSTV¹⁶⁰ o zaslání jednoho výtisku všem odborům ZRTV, kterých je v současnosti 4 892 v evidenci. Jsme přesvědčeni, že tímto opatřením významným způsobem aktivně pomůžeme k 100% informovanosti a kontaktu se základním článkem a tudíž i ke zkvalitnění tělovýchovného procesu v tomto rozhodujícím článku“¹⁶¹. O rozvoj a zvýšení počtu výtisků se také značnou měrou zasazovalo politickovýchovné oddělení ÚV ČSTV. Z původních 17 000 na výše zmíněných 22 000 měl být titul rozšířen hlavně proto, že je nutné působit na rozvoj spartakiád apod. „Objektivně tak časopis výraznou měrou přispívá k rozvoji masové tělovýchovy našich občanů a tím i k postupné změně

¹⁵⁸ Ideový program a zaměření časopisu Základní tělesná výchova. 31. března 1967. Sportovní a turistické nakladatelství. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁵⁹ Od 1.1. 1973 rozhodnutím ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympia ze dne 3. srpna 1972. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁶⁰ VS ZRTV – ÚV ČSTV = výbor svazu Základní a rekreační tělesné výchovy – ústřední výbor československého svazu tělesné výchovy

¹⁶¹ Objednávka časopisu ZRTV. 10.3. 1986. VS ZRTV – ÚV ČSTV, do rukou ing. Alexandra Žurmana, šéfredaktora střediska OTČ. složka MK ČR/ČSR, F 2890, NÚA Chodovec (nezpracovaný fond)

jejich životního způsobu...“¹⁶². Zajímavé je to, že jako u jediného periodického titulu z produkce nakladatelství Olympia nepodléhaly žádosti o zvyšování nákladu ČÚTI (později FÚTI), ale ozývaly se od Československého svazu tělesné výchovy. ČÚTI (FÚTI) dle archívních materiálů¹⁶³ kontrolovaly změny personální apod.

Na základě usnesení sekretariátu ÚV ČSTV byla v září 1986 v souvislosti s odchodem do důchodu Hany Prokšové jmenována nová vedoucí redaktorka, Marta Ballingová¹⁶⁴. Alexandr Žurman zůstává jako šéfredaktor celé skupiny Odborných časopisů, tedy i ZRTV.

Stejně jako bylo zmíněno u všech výše uvedených titulů, podrobil v polovině roku 1989 ředitel nakladatelství Olympia Karel Zelníček změně politicko-ideového programu i časopis ZRTV. Nejedná se o výrazné rozdíly oproti charakteristice vydané v roce 1967 (viz výše), ale jsou zde patrné určité posuny. Dozvídáme se, že odborný časopis ZRTV je „určen především cvičitelům a metodikům. Přináší návrhy cvičebních hodin s grafickým znázorněním obtížných prvků, věnuje se i moderním formám cvičení – jóga, aerobic, zdravotní tělovýchova, kondiční gymnastika apod. Je významným pomocníkem v době příprav Československých spartakiád, ale i při organizování pospartakiádní aktivity...Pomáhá řídit odbornou, organizační a výchovnou činnost tisíců cvičitelů, funkcionářů i učitelů“¹⁶⁵.

2.6.9.1 Transformace ZRTV

Od konce roku 1989 následuje stejný scénář jako u většiny titulů nakladatelství Olympia. Až v polovině roku v souvislosti s ukončením činnosti Ústředního výboru Čs. svazu tělesné výchovy bylo vydávání ZRTV (spolu s ostatními odbornými periodiky) rozhodnutím Správního výboru pro řízení ÚV ČSTV ze dne 14.6. 1990 převedeno na Český svaz tělesné výchovy. Ten však převedl vydávání veškerých odborných periodik včetně Čs. sportu a týdeníků Gól a Stadión na nakladatelství Olympia¹⁶⁶.

¹⁶² Dopis vedoucího politickovýchovného oddělení ÚV ČSTV Jána Malinka ze dne 28.3. 1986, adresovaný Karlu Zelníčkovi, řediteli nakl. Olympia. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁶³ vyplývá ze složky SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁶⁴ Marta Ballingová (16.2. 1951) vystudovala Univerzitu 17. listopadu, členka KSČ, před příchodem do Olympie působila jako redaktorka pořadů ze zahraničí Československé televize.

¹⁶⁵ Charakteristika časopisu Základní a rekreační tělesná výchova. 29.9. 1989. Ing. Karel Zelníček, ředitel nakl. Olympia. SÚA, MK ČR/ČSR, F 2890.

¹⁶⁶ Změna vydavatelských podmínek titulu Teorie a praxe tělesné výchovy. 2.7. 1990. Karel Zelníček, ředitel nakl. Olympia, adresát Ministerstvo kultury, odbor tisku, o rukám dr. Krahulce. SÚA, MK ČR/ČSR, F 1250.

od 1.1. 1991 dochází v nakladatelství Olympia ke změně zaměření časopisu Základní a rekreační tělesná výchova a tím i ke změně jeho názvu na Pohyb a my. Ke změně dochází proto, že časopis bude v budoucnu vycházet jako společné periodikum Svazu ZRTV a Sokola a původní název by vyjadřoval působení pouze jedné organizace. Daný časopis se tak přesunuje ze skupiny odborných časopisů a dochází k vytvoření nové redakce, „Redakce her, dobrodružství a pohybu“ (HOP)¹⁶⁷, kam kromě časopisu Pohyb a my spadá ještě měsíčník Dobrodružství na cesty (DDOKAPS). Šéfredaktorem zůstává dřívější ředitel skupiny odborných časopisů Ing. Alexandr Žurman. Časopis Pohyb a my se udržel v nakladatelství pouze do konce roku 1992. Poslední číslo vychází v prosinci 1992 a je jasné, že již další nikdy nebude obnoveno. Vzhledem k obrovské rodící se konkurenci není dále možné pokračovat ve vydávání ztrátového periodika obracejícího se ke stále klesajícímu počtu „cvičenců“. Až v dubnu 1994 přichází do nakladatelství Olympia oznámení o tom, že registrace periodika *Pohyb a my* pozbyla platnosti¹⁶⁸ a zaniká tak poslední „původní“ předrevoluční periodikum.

¹⁶⁷ Dopis ze dne 28.11. 1990 Ing. Karla Zelníčka, ředitele nakl. Olympia, k rukám dr. Krahulce z oddělení periodického tisku Ministerstva kultury ČR. SÚA, MK ČR/ČSR, E 858.

¹⁶⁸ Neobnovení do jednoho roku, dle zákona č. 81/1966 Sb. a 86/1990 Sb.

2. NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA, ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTOVNÍ TISK

2.1 Československý svaz tělesné výchovy – vymezení

Dle Malé všeobecné encyklopedie byl Čs. svaz tělesné výchovy v 80. letech dvacátého století „jednotnou dobrovolnou tělovýchovnou organizací masového charakteru“¹⁶⁹. Hlavními úkoly svazu bylo především rozvíjet socialistický systém tělovýchovy, zabezpečovat ideové, obsahové a metodické jednoty tělovýchovného procesu, organizovat tělovýchovy, sportovních a turistických soutěží. Charakteristickým rysem ČSTV byla značná organizovanost – základem organizační výstavby ČSTV byly tělovýchovné jednoty a jednotlivé sportovní svazy, organizace základní a rekreační tělesné výchovy a svaz turistiky. „Organizační strukturu ČSTV určují územní volené orgány, jejichž členění je od roku 1969 analogické uspořádání územních orgánů státní správy federativní ČSSR – volený územní orgán je řídicí soustava; stejný vztah existuje mezi svazovými volenými orgány a příslušnými sportovními svazy“. V rámci takto vymezeného členění se ČSTV dělí na Českou organizaci ČSTV (ČO ČSTV) a Slovenskou organizaci ČSTV (SO ČSTV). Řídicím orgánem je v tomto případě ústřední výbor (ČÚV ČSTV a SÚV ČSTV¹⁷⁰). Nejvyšše je ústřední výbor, tedy ÚV ČSTV, jehož předsedou byl mnoho let Antonín Himl (od roku 1972 až do své předčasné smrti v lednu 1988¹⁷¹). ÚV ČSTV jakožto nejvyšší orgán tělovýchovné organizace se scházel jednou za pět let a volil kromě předsedy a místopředsedy také celé předsednictvo a sekretariát.

¹⁶⁹Kol. autorů : Malá československá encyklopedie. Academia, Praha 1984. s. 50.

¹⁷⁰ Předsedou ČÚV ČSTV byl v 80. letech Vladimír Krumer, SÚV ČSTV L'adislav Kilár.

¹⁷¹ Všechna sportovní periodika vydávaná nakladatelstvím Olympia, jakožto účelového zařízení ČSTV, věnovala jeho smrti velký prostor.

3.1.1 Organizační struktura ČSTV

ČSSR	
Československý svaz tělesné výchovy	
ČSR	SSR
Česká organizace ČSTV ČSTV	Slovenská organizace
Krajské organizace ČSTV	Krajské organizace ČSTV
Okresní organizace ČSTV	Okresní organizace ČSTV
Základní organizace TJ	Základní organizace TJ

Volený orgán	ÚV ČS TV	ČÚV ČSTV SÚV ČSTV	KV ČSTV	OV ČSTV	VÝBOR TJ
Tělovýchovná organizace	ČS TV	ČO ČSTV SO ČSTV	KO ČSTV	OO ČSTV	TJ

Zdroj : Kol. autorů : Malá československá encyklopedie. Academia, Praha 1984. s. 834.

2.2 Historie tělovýchovné organizace

Počátky jednotné tělovýchovné organizace můžeme datovat rokem 1948, kdy došlo k obnovení Sokola, ale v rámci jednotné Národní fronty, tedy s organizací, která měla s Tyršovými idejemi jen málo společného. Brzy poté, v roce 1949, byl přijat zákon, kterým byl zřízen Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport a jeho správní orgán Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport. Činnost orgánu však byla nejspíš nedostatečně efektivní, protože nebyla schopna státem stanovené sjednocení celého tělovýchovného hnutí zajistit a tak se začal projednávat další, v pořadí druhý zákon, který byl přijat v roce 1952 (viz legislativa ČSTV).

Přijetím tohoto zákona byla tělovýchova a vše s tím související řízeno přímo státem. Pro toto období je charakteristické konání a především propagace masových akcí - spartakiád. Ty měly velký ohlas a zkoumaný tisk o nich informoval ve značném rozsahu, stejně jako o jiných akcích masového charakteru. Ještě skripta vydaná koncem 70. let oslavují spartakiádu jako „výraz akceschopnosti československého tělovýchovného hnutí, veřejných demonstrací rozvoje masové tělovýchovy v republice a podpory komunistické strany Československa. Spojují se v nich pokrokové tělovýchovné a kulturní tradice našich národů s cíli socialistické společnosti...Spartakiády se staly součástí systému práce na úseku masové tělesné výchovy a vyvrcholením pětiletého výcvikového cyklu“¹⁷².

V roce 1956, přijetím třetího zákona o tělesné výchově¹⁷³, je ustaven Československý svaz tělesné výchovy, s platností od ledna 1957, jako jedna ze složek Národní fronty¹⁷⁴. Zákon, který vymezuje postavení celé tělovýchovné organizace, platil v nezměněné podobě až do roku 1990, kdy byl zrušen zákonem č. 173/1990 Sb. Tímto zákonem byl navrácen také majetek veškerým dobrovolným tělovýchovným organizacím, kterým byl po roce 1948 odňat (např. Československá obec sokolská). Jediná změna, která proběhla, se týkala rozčlenění ČSTV v rámci federativního uspořádání – vznikly dvě podřízené organizace, Česká tělovýchovná organizace a

¹⁷² Reitmayer, Ladislav : Stručný nárys dějiny tělesné výchovy. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1976.

¹⁷³ Zákon č. 68/1956 Sb.

¹⁷⁴ Národní fronta byla sdružením politických stran a také organizací „mimořádného“ významu (KSČ, ROH, SSM, Svaz rolníků, Československý svaz žen, Československý svaz novinářů, Československý červený kříž...), byla založena po druhé světové válce a vedoucí úlohu převzala po květnových volbách v roce 1948. Zanikla v únoru 1990.

Slovenská tělovýchovná organizace (ČTO a STO, viz schéma č. 1, 2) a zároveň zůstal zachován ČSTV.

Na konci roku 1989 tedy bylo nutné tuto rigidní organizaci od základů změnit, přebudovat, případně vytvořit organizaci novou. Na začátku roku zemřel její dlouholetý předseda Antonín Himl a nástupcem se stává Jindřich Poledník. Poměrně zajímavou výpověď Poledníka, ze které se dozvíme, jakým způsobem ČSTV fungoval, přináší publikace *Politické elity v období tzv. normalizace*¹⁷⁵.

Dle interních materiálů ČSTV je Poledník připraven „nově definovat postavení tělovýchovy, nakladatelství Olympia a sportovního tisku vůbec“¹⁷⁶. Nicméně s koncem roku odchází a nahrazuje jej Vladimír Srb, který ve své funkci setrvává dodnes.

ČSTV bezprostředně po listopadu 1989 sahá do vlastních řad a sebekriticky na mimořádném sjezdu připouští, že „ČSTV byl plně poplatný mocenskému vlivu KSČ, jejíž vedoucí úloha se stala hlavním politickým principem stanov. Veškerá zásadní rozhodnutí o zaměření činnosti ČSTV vycházela z usnesení orgánů KSČ a jeho aparátu na všech úrovních řízení“¹⁷⁷. Zároveň též tvrdí, že „hluboké demokratické společenské proměny po 17. listopadu 1989 vyvolaly širokou diskusi o další budoucnost dobrovolné tělovýchovné organizace a také o postavení a úkolech tělesné kultury v naší společnosti vůbec“¹⁷⁸.

Byl zrušen zákon z roku 1956 a ČSTV tak přestal mít vliv na vydávání periodik v nakladatelství Olympia.

3.3 Vztah ČSTV a tisku

Co se týče vztahu ČSTV a tisku, v archivu ČSTV téměř chybí dokumentace. Z interních materiálů, prostudovaných několik let¹⁷⁹ zpět, vyplývá pouze to, že předsednictvo výborů ČSTV (zpravidla ČÚV ČSTV a ÚV ČSTV) se na svých zasedáních, která se konala pravidelně v dvouměsíčních intervalech, tiskem zabývala.

¹⁷⁵ Vaněk, Miroslav; Urbášek, Pavel (ed.) : *Vítězové? Porážení? Životopisná interview. Politické elity v období tzv. normalizace. II. díl. Prostor, Praha 2005. Publikace vychází v rámci výzkumného projektu Grantové agentury České republiky č. 409/02/1156 a s podporou publikačního grantu Grantové agentury Akademie věd ČR č. E800630513.*

¹⁷⁶ Zasedání předsednictva ÚV ČSTV, 12. prosince 1980. interní publikace ÚV ČSTV, archiv ČSTV.

¹⁷⁷ Mimořádný sjezd ČSTV. Východiska ke zhodnocení vývoje a činnosti ČSTV. Praha, březen 1990. s. 35.

¹⁷⁸ Mimořádný sjezd ČSTV. Východiska ke zhodnocení vývoje a činnosti ČSTV. Praha, březen 1990. S. 1.

¹⁷⁹ jedná se především o Zpravodaje ČÚV ČSTV z let 1986 – 1989, časopisy, které vydávalo organizační oddělení ČÚV ČSTV pro interní potřeby svazových jednotek.

Jednak schvalovalo předsednictvo návrhy tematických plánů sportovního tisku (ČÚV ČSTV u časopisů Gól a Stadión, pod jehož křídla patřil, ÚV ČSTV potom schvaloval ostatní sportovní tituly Olympie). Komise též projednávaly návrhy edičních plánů nakladatelství Olympie a hodnotily knižní i periodickou produkci za uplynulý rok.

Na tělesnou výchovu byl kladen značný důraz, spojený s politickou funkcí – sport byl v 80. letech dle Encyklopédie telesnej výchovy „uceleným, specifikovaným, specializovaným systémem výchovy, vzdělávání, efektivní specializované činnosti zaměřené na dosahování vysokých výkonů“¹⁸⁰. Proto byl tisk se sportovní tematikou, ač řízen určenými státními orgány ke kontrole, často nejméně politicky závadný a proto čtenářskou obcí přijímaný s vděčností. I přes nutné zásahy ČÚTI, později FÚTI, bylo možné ze sportovního tisku, především oborového, dozvědět se zajímavosti a novinky ze sportovního odvětví, které čtenáře zajímalo. (Vydavatel ale musel propagovat sjednocenou tělovýchovu, zejména podporovat masové akce – spartakiády, sjezdy svazů tělesné výchovy, zejména pak různých odnoží Československého svazu tělesné výchovy a sportu.

V polovině osmdesátých let¹⁸¹ uzavřel ČÚV ČSTV dohodu s ministerstvem kultury, která vymezovala působnost a vztahy s tiskem, nakladatelstvím Olympie a ČSTV. Ti se dle dohody mají „vzájemně informovat, konzultovat své záměry a spolupracovat při :

1. plánování rozvoje kulturně výchovné činnosti v oblastech mimoškolské výchovy a vzdělávání pracujících a mládeže, zájmové umělecké činnosti, rekreace, společenské zábavy a při rozvoji tělesné výchovy, sportu a turistiky
2. plánování a realizaci publikačním činnosti ČÚV ČSTV prostřednictvím nakladatelství Olympie s cílem rozšiřovat a zkvalitňovat především literaturu propagující masové formy tělesné výchovy, sportu a turistiky, encyklopedickou literaturu apod.“¹⁸².

ČÚV ČSTV také na svých zasedáních vydávala zprávy, které pak byly distribuovány všem složkám svazů a také místům, kterým byla určená kritika. Tak například na 10. zasedání ČÚV ČSTV v červnu 1986 ukládá předsednictvo

¹⁸⁰ Kol. autorů : Malá encyklopédia telesnej výchovy a sportu. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľ'stvo a Vydavateľ'stvo Obzor, Bratislava 1980. s. 9.

¹⁸¹ Zpravodaj ÚV ČSTV, 3/86, Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem kultury ČSSR a Českým ústředním výborem ČSTV z 19. prosince 1985.

¹⁸² Tamtéž.

nakladatelství Olympia za úkol „plnit odpovědně ideové, kulturně politické a tělovýchovné cíle, směřující zejména k popularizaci dalšího masového rozvoje tělesné výchovy, sportu a turistiky...“¹⁸³ a také požaduje po týdenících Gól a Stadión (z produkce Olympie), aby „rozzvíjely širokou organizátorskou činnost směřující k popularizaci a podpoře masového rozvoje tělesné výchovy a sportu a seznamovaly širokou veřejnost i s činností problémy malých TJ“¹⁸⁴.

3.3 Nakladatelství Olympia – nástin vývoje

Pro pochopení celého vývoje nakladatelství Olympia je nutné zmínit její historii. Diplomová práce tedy stručně zachycuje i vývoj nakladatelství od jeho vzniku v roce 1954, dále podává vývoj, resp. stručný nástin vývoje tělovýchovných a sportovních periodik, zabývá se též tím, jak bylo nakladatelství organizováno, jak fungovala jednotlivá střediska a oddělení. Všimá si také ediční a publikační činnosti Olympie a toho, jak byly jednotlivé tituly sportovního tisku řízeny.

Předchůdce dnešního nakladatelství Olympia, tedy Státní tělovýchovné nakladatelství, bylo založeno v roce 1954. Hlavním důvodem vzniku byla snaha pomoci rozvoji tělovýchovy, sportu a turistiky v Československu. Sportovní hnutí a s tím související rozvoj tělovýchovné literatury a tisku, má u nás dlouhou tradici. Sahá až do roku 1862, kdy byl založen Sokol, což byla první tělovýchovná organizace vůbec. Později dochází ke vzniku dalších sportovních organizací – v roce 1875 je založen Český klub bruslařský a veslařský, rok 1883 je rokem vzniku České ústřední jednoty velocipedistů, následuje založení Klubu českých turistů (1888)¹⁸⁵ a s přelomem 19. a 20. století již můžeme pozorovat zárodky spolků, které poukazují na organizaci například vodních, míčových a jiných sportů¹⁸⁶.

Během 2. světové války dochází ke zbrždění, částečné pokusy o obnovu jsou patrné až po válce. První poválečná léta se však nesla v duchu silících snah o sjednocení tělovýchovného hnutí, na intenzitě nabíraly i pokusy o zestátnění nakladatelských a vydavatelských podniků. V roce 1948 došlo k vyhlášení dobrovolné organizace Sokol. zákonem č. 187/49 Sb¹⁸⁷, ale již jako „jednotná lidová tělovýchovná a sportovní

¹⁸³ Zpravodaj ÚV ČSTV, 7/1986, Zpráva z jednání předsednictva ČÚV ČSTV dne 25.6. 1986.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Kol. autorů : Malá encyklopédia žurnalistiky. Obzor, Bratislava 1992, s. 461.

¹⁸⁶ Československá turistika. Praha, Olympia 1988, s. 11.

¹⁸⁷ Zákon č. 187/1949 Sb. o státní péči o tělesnou výchovu a sport.

organizace“¹⁸⁸, přičemž dle tohoto zákona se veškerý majetek, „který náležel tělovýchovným a sportovním organizacím zaniklým v důsledku sjednocení tělovýchovných a sportovních organizací, přechází na Československou obec sokolskou“¹⁸⁹. Stejným zákonem byl zřízen Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, jehož hlavním úkolem mělo být „vytyčovati jednotné ideové, methodické, zdravotní, organizační a hospodářské zásady pro provádění veškeré tělovýchovy a sportu a pro otázky mezinárodních styků v oboru tělesné výchovy a sportu“¹⁹⁰. Ve stejný rok byl přijat zákon č. 94/1949 Sb. o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací, na základě kterého došlo k likvidaci soukromého nakladatelského a vydavatelského podnikání¹⁹¹. Dochází k jisté monopolizaci – tělovýchovná a sportovní literatura spadá pod Sokolské vydavatelství (vzniká v roce 1948), turistická literatura je řízena vydavatelským útvarům Čedoku.

Nové podmínky nastavuje zákon z roku 1952 o organizaci tělesné výchovy a sportu¹⁹², na jehož základě se stává Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport¹⁹³ ústředním orgánem státní správy tělesné výchovy. Následujícího roku, 1953, je vydán doplněk k zákonu č. 94/1949 Sb., který ještě více prohlubuje specializaci jednotlivých nakladatelství a vydavatelství a přesně vymezuje podmínky a okolnosti vydávání publikací a tiskovin¹⁹⁴. V roce 1953 dochází také ke zrušení Sokolského nakladatelství a veškerá jeho produkce tak přechází na krátkou dobu pod nakladatelství Orbis¹⁹⁵.

Současný název nakladatelství, Olympia, pochází až z roku 1967, počátky fungování se ale datují do roku 1952, kdy došlo k prvnímu schválení založení Státního tělovýchovného nakladatelství v rámci počínajícího zestátnňování podniků¹⁹⁶. Nově vznikající nakladatelství mělo především za úkol „vydávání veškeré sportovní a turistické literatury a časopisů a propagačních tiskových pomůcek k propagaci turistiky a domácího cestovního ruchu. Státní tělovýchovné nakladatelství, národní podnik, je také oprávněno vydávat turistické mapy až do doby, kdy bude vydávání organizováno

¹⁸⁸ Tamtéž, § 6.

¹⁸⁹ Tamtéž, § 9.

¹⁹⁰ Tamtéž, § 2, čl. 1 – 3.

¹⁹¹ Zákon č. 94/1949 Sb. o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací.

¹⁹² Zákon č. 36/1952 Sb. o organizaci tělesné výchovy.

¹⁹³ organizace a stanovy Státního tělovýchovného nakladatelství byly vymezeny již vládním nařízením č. 39/1950 Sb. o organizačním řádu Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport.

¹⁹⁴ Vládní nařízení č. 77/1953 o nové organizaci ministerstev a ústředních orgánů státní správy, zrušilo hlavní správu polygrafického a gramofonového průmyslu, vydavatelství a obchodu s knihami a místo nich zřídilo ministerstvo kultury, na které převedlo veškeré kompetence.

¹⁹⁵ Orbis – více viz níže

¹⁹⁶ dle zákona č. 103/1950 Sb. o národních podnicích dochází od začátku padesátých let k masivnímu zestátnňování a tendenci k monopolizaci.

v rámci celostátní úpravy jiným způsobem¹⁹⁷. Zřízení nového nakladatelství bylo provedeno z důvodu zestátnění veškerých nakladatelství, pod přímým dohledem jednotlivých resortů zůstaly pouze čtyři z nich¹⁹⁸. V rámci nové organizace tedy původní Sokolské nakladatelství bylo převedeno na podkladě usnesení politického sekretariátu ÚV KSČ ze dne 28. března 1952 na Státní tělovýchovné nakladatelství. V návrhu na ustavení se dozvíme, že „masový rozmach sportu a tělesné výchovy v lidovědemokratickém státě vyžaduje, aby bylo zabezpečeno vydávání potřebné instrukční i popularizační literatury a tisku...Nová organizace sportu a tělesné výchovy shodně s novou koncepcí organisace nakladatelské činnosti vyžaduje, aby i vydávání této literatury bylo soustředěno do státních rukou a tím plně zabezpečeno, zejména po ideové stránce. Je třeba vytvořit Státní tělovýchovné nakladatelství, které by bylo obdobou sovětského nakladatelství Fizkultura i sport“¹⁹⁹. 11. března 1954, dle výměru ministerstva kultury²⁰⁰, nakladatelství začalo oficiálně fungovat (národním podnikem se stalo 1.2. 1954). Sídlo nakladatelství bylo v Jungmannově ulici v Praze, prvním ředitelem se stal Jan Borecký, po krátké době však zemřel a byl vystřídán Viktorem Procházkou²⁰¹. Nakladatelství vydávalo kromě sportovních periodik také svůj interní zpravodaj, *Zprávy STN*, zaměřený především na činnost redakcí a budování socialismu.

Zároveň vládním usnesením ze dne 8. ledna 1954 o nové organizaci turistiky a cestovního ruchu došlo k zániku a převedení majetků na základě tzv. delimitačních dohod nakladatelství Orbis a s tím k převedení veškerých vydávaných periodik (a také podniku ČEDOK a slovenského vydavatelství Osveta²⁰²) pod správu Státního tělovýchovného nakladatelství²⁰³. Z Orbisu přešlo 26 titulů periodického tisku.

V roce 1956 přicházejí další změny. Byl přijat Zákon o organizaci československé tělesné výchovy²⁰⁴, který ustavoval na rok 1957 vznik Československého svazu tělesné výchovy jako jednotné dobrovolné společenské organizace a Státní tělovýchovné nakladatelství přešlo do jeho kompetencí jakožto účelové zařízení. Dohodu o převodu

¹⁹⁷ Zřizovací listina Státního tělovýchovného nakladatelství. SÚA, MŠK, karton 1772, složka Státní tělovýchovné nakladatelství.

¹⁹⁸ Jednalo se o nakladatelství Naše vojsko, Zdravotnické nakladatelství, Státní pedagogické nakladatelství a Práce.

¹⁹⁹ Návrh na ustavení Státního tělovýchovného nakladatelství. 24.6. 1952. SÚA, SVTVS, fond MK 1952, sign. 43 700.

²⁰⁰ Výměr o zřízení tělovýchovného nakladatelství č.j. 102.201/54 ze dne 11. března 1954

²⁰¹ od 1. července 1954.

²⁰² více viz SÚA, fond MK HSV, STVN. Delimitace. Na Slovensku byla také zřízena pobočka Státního tělovýchovného nakladatelství v Bratislavě (ta však byla již 1.7. 1955 z STN vyčleněna).

²⁰³ Administrativní dohoda o převodu správy národního majetku. SÚA, 31. prosince 1954. fond MK HSV, STVN.

²⁰⁴ Zákon č. 68/1956 Sb. o organizaci tělesné výchovy.

majetkové podstaty a vydavatelské činnosti Státního tělovýchovného nakladatelství zasilá nakladatelství na Hlavní správu vydavatelství ministerstva školství a kultury k rukám Ing. Stíbala koncem roku 1956 a vymezuje novou působnost takto : „V důsledku nové organizace tělesné výchovy a sportu v ČSR zruší ministr školství a kultury dnem 31. prosince 1956 národní podnik Státní tělovýchovné nakladatelství a převede podle § 6 zákona o organizaci tělesné výchovy dnem 1. ledna 1957 celý majetek a všechny závazky zrušeného národního podniku na jednotnou tělovýchovnou organizaci, zřízenou tímto zákonem. Spolu s majetkovou podstatou převede ministr školství a kultury na jednotnou tělovýchovnou organizaci výlučně oprávnění vydávat veškerou periodickou i neperiodickou literaturu a veškeré další tiskoviny se sportovní a turistickou náplní. Majetkovou podstatu a vydavatelskou činnost zrušeného Státního tělovýchovného nakladatelství převezme od 1. ledna 1957 Sportovní a turistické nakladatelství v Praze“²⁰⁵. Prvním ředitelem se stal Vladimír Badalec.

Na počátku 60. let přešlo nakladatelství do nové budovy v Klimentské ulice v Praze 1, kde sídlí dodnes.

3.3.1 Gestorský systém

Z hlediska řízení a kontroly ze strany státu, resp. ministerstva kultury, jsou důležitá 70. léta, kdy byl dobudován tzv. gestorský systém nakladatelských a vydavatelských podniků, kterým ministerstvo kultury ČSR rozhodlo, jakými tematickými oblastmi se budou jednotlivá nakladatelství a vydavatelství zabývat. V praxi se tedy jednalo o to, že tzv. gestor (neboli ten, kdo držel monopol) měl přednostní právo na vydávání publikací a periodického tisku ve svěřené tematické oblasti a zároveň řízení a koordinaci edičních programů ostatních nakladatelství a vydavatelství tak, aby se náměty a témata neobjevovala několikrát. Zároveň musely všechny vydavatelské domy informovat v souladu s gestorským řádem gestora o tom, jaké tituly a publikace chtějí připravovat ještě před tím, než na nich vůbec začaly pracovat.

²⁰⁵ Dohoda o převodu majetkové podstaty a vydavatelské činnosti Státního tělovýchovného nakladatelství, národní podnik v Praze 2, Jungmannova ul. 24. SÚA, Dne 17.11. 1956 vystaveno Státním tělovýchovným nakladatelstvím k rukám Ing. Stíbala z Ministerstva školství a kultury, Hlavní správy vydavatelství. MŠK, kartaon 1772, složka Státní tělovýchovné nakladatelství.

3.3.2 Statut nakladatelství Olympia

Jak by mělo nakladatelství Olympia fungovat, vymezuje jeho Statut z roku 1973 :
Dle článku III. je posláním nakladatelství „vydávat periodický i neperiodický tisk především s tematikou tělovýchovnou, sportovní, turistickou, cestovního ruchu, pomáhat České tělovýchovné organizaci v tělovýchovné, metodické a organizační činnosti a posilovat tím společenskou funkci a význam tělesné výchovy“²⁰⁶. Nakladatelství Olympia je zároveň určeno jako vydavatel periodického tisku, neperiodických publikací a tiskovin na základě pověření ÚV ČTO a ČSTV²⁰⁷. Z dokumentu tedy vyplývá, že Olympia získává monopolní postavení ve vydávání sportovních publikací, což vydrželo až do konce roku 1989 (viz bod 1 čl. IV).

Článek IV. – předmět a rozsah činnosti :

3. „Nakladatelství Olympia obstarává a zajišťuje z pověření ÚV ČTO a ČSTV vydávání periodického tisku, neperiodických publikací a tiskovin a vykonává další činnosti podle potřeb těchto organizací a jejich složek v zájmu rozvoje a propagace všeho druhu tělesné výchovy.
4. Je oprávněno rozšiřovat svoji produkci periodických a neperiodických tiskovin a publikací, vydávat a rozšiřovat obrazové, propagační a organizační materiály na podporu tělesné výchovy a sportu...“²⁰⁸.

V roce 1988 byl Statut změněn doplňkem o videokazety²⁰⁹. Nakladatelství se řídilo nejen tímto Statutem, ale také Československým, resp. Českým svazem tělesné výchovy. Zpočátku malé nakladatelství se postupně vypracovalo ve středně velký nakladatelsko – vydavatelský podnik s monopolem co se týče vydávání sportovního tisku – v 80. letech vycházelo pod Olympií více než deset titulů periodického tisku (viz dále).

3.3.3 Organizační struktura nakladatelství

S postupným a neustálým rozšiřováním nakladatelství a jeho jednotlivých úseků dospěla Olympia až k zhruba 220 zaměstnancům na konci 80. let, kteří byli rozděleni do několika organizačních útvarů. Po roce 1989 dochází samozřejmě k reorganizaci a

²⁰⁶ Statut nakladatelství Olympia, Praha 1973, s. 1-2.

²⁰⁷ Ústřední výbor České tělovýchovné organizace a Československý svaz tělesné výchovy a sportu.

²⁰⁸ Statut nakladatelství Olympia, Praha 1973, s. 1-2.

²⁰⁹ Doplňk č. 1 ke Statutu nakladatelství Olympia, Praha 1988, s. 1. – „Článek IV. – předmět a rozsah činnosti : 1. Nakladatelství Olympia obstarává, neperiodických publikací a tiskovin, vydávání videokazet....2. je oprávněno rozšiřovat videokazety s nahraným programem...

redukcí, takto vypadalo fungování nakladatelství v 80. letech (organizační schéma viz příloha B) :

1. Knižní redakce

Jak již název napovídá, zabývala se výběrem knižních titulů, námětů, sestavovala ediční plány apod. Existovaly zde tři oddělení, tematicky rozdělené na redakci literatury, cestovního ruchu a beletrie.

2. Redakce periodik

Redakce periodik je stěžejní částí diplomové práce. Je proto rozvedena v samostatné části práce. Podle výše nákladu a důležitosti titulu existovaly samostatné redakce deníku Československý sport, týdeníku Stadión, Gól a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník. Ostatní tituly, tzv. odborná tělovýchovná periodika, byla soustředěna do jedné zvláštní redakce, která měla jednoho šéfredaktora, jednalo se o tzv. skupinu odborných časopisů. (více viz dále, Skupina odborných časopisů). Spadaly sem tituly Atletika, Cyklistika, Čs. šach, Lyžařství, Základní a rekreační tělesná výchova, Sportovní – moderní gymnastika, Turista, Teorie a praxe tělesné výchovy a Vodní sporty. Všechny tituly měly měsíční periodicitu.

3. Výrobní středisko

Sem byla dodávána kniha, resp. časopis k výslednému zpracování a později expedována do polygrafických podniků po celé republice, nejvíce však po Praze.

4. Středisko Olympiapress

Náplní práce střediska byla příprava nejrůznějších magazínů k probíhajícím sportovním událostem, materiálů k podpoře cestovního ruchu, miniprůvodců atd.

5. Středisko Sportprint

Hlavním úkolem Sportprintu byl tisk metodických materiálů ČSTV a také výroba propagačních předmětů, stejně jako v Olympiapressu.

6. Středisko odbytu a propagace

Zabývalo se především odbytem periodického a neperiodického tisku z produkce nakladatelství, ale vzhledem k tomu, že mělo nakladatelství zajištěnu exkluzivitu a jakýsi monopol v rámci tzv. gesce, propagace nebyla příliš třeba. Neexistovala konkurence. Oddělení se staralo pouze o to, aby jednotlivé svazy a jednoty sdružené pod Československým svazem tělesné výchovy a sportu dostávaly přehledy o produkci nakladatelství, tj. ročenky, výběry knih a periodika.

7. Správní středisko

Zabezpečovalo fungování celého podniku a řízení Olympie. Jednalo, resp. jedná se o sekretariát, personální oddělení, ekonomické oddělení apod.

Aby nakladatelství fungovalo bez problémů a v rámci všech středisek a oddělení a také pro z dnešního pohledu nedokonalé technické zázemí, konaly se často porady oddělení, jednou týdně porada šéfredaktorů sportovních časopisů a novin, zástupců knižní redakce, výroby, vedoucích obchodního střediska, propagace atd. Veškerá organizace byla zajištěna prostřednictvím Organizačního řádu nakladatelství²¹⁰ Názorný přehled přináší graficky zpracované schéma organizace jednotlivých sekcí v nakladatelství Olympia v příloze B (jedná se o průřez od 60. do 90. let 20. století).

3.3.4 Charakteristika ediční činnosti nakladatelství (v 80. letech 20. století)

Co se týče vymezení působení Olympie, základem by měla být knižní produkce a příprava periodického tisku s tematikou sportovní, tělovýchovnou a turistického ruchu. Tématem diplomové práce není knižní produkce, proto se jimi vůbec nebudu zabývat, zaměřím pozornost pouze na tisk, který Olympia v daném období vydávala. Ten byl, po knihách, druhou nejvýznamnější složkou produkce. Jeho skladba odpovídala edičnímu profilu podniku. Jednalo se tedy o „časopisy a noviny, které popularizují tělesnou kulturu, sport a turistiku“²¹¹. Jednak se jednalo o tituly popularizující sport a tělesnou výchovu, další složkou byly časopisy odborné, tematicky zaměřené na jedno odvětví, metodiku či teorii (přehledy viz dále).

Poté, co vzniklo Státní tělovýchovné nakladatelství, začalo vycházet kolem dvacítky sportovních periodik, většinou převzatých z produkce nakladatelství Orbis. Odborné tituly, které v té době vycházely, byly z jedné části zaměřeny oborově – jednalo se o časopisy Sportovní gymnastika, Lehká atletika, Judo – zápas – vzpírání, Rohování, Lední hokej – bruslení, Cyklistika, Turistika – horolezectví, Lodní sporty, Jezdeckví – střelba – šerm, Lyžařství, Plavectví, Boby a sáně, Házená – česká házená, Kopaná, Košíková, Odbíjená, Rugby – pozemní hokej, Tennis, Kuželky, Stolní tenis, Československý šach. Můžeme si všimnout, že záběr sportů byl velmi široký a srovnáme – lí tematické zpracování v 80. letech, zdaleka tolik titulů nevycházelo, přestože tehdejší náklady nebyly výrazně vysoké.

²¹⁰ Organizační řád nakladatelství Olympia. Praha, Olympia 1988.

²¹¹ Čermáková, Zuzana : Vydavatelská činnost nakladatelství Olympia. FF UK, Praha 1999. s.64.

Vzhledem k širokému záběru a počtu titulů hledalo nakladatelství již na konci 50. let cestu, jak je zredukovat. Došlo proto ke sloučení několika titulů, jednalo se například o sloučené sporty Košíková – Odbíjená, Judo – zápas – vzpírání – rohování nebo Házená – česká házená – tenis – stolní tenis, tedy i u sportů zdánlivě spolu nesouvisejících. Některé tituly také přestaly vycházet.

V roce 1958 se množství časopisů ustálilo na 19 s tím, že počet listů v titulu byl neustále snižován. Stále však počet titulů přesahoval možnosti nakladatelství – v roce 1960 už jich bylo pouze 11 a od té doby se toto číslo více méně ustálilo (v roce 1989 vydávalo nakladatelství Olympia 13 titulů periodického tisku).

Dle Halady se „edice v tvorbě nakladatelského plánu začaly prosazovat výrazněji koncem 50. let a postupně se stávaly jeho základní a trvalou součástí, tvořily páteř nakladatelství. V roce 1985 mělo v rámci svého edičního plánu nakladatelství Olympia 41 edic, pro srovnání – nakladatelství Academia 22 edic, Odeon 68 edic, SPN 48 edic atd...“²¹²

²¹² Halada, Jan : Člověk a kniha. Úvod do nakladatelské specializace. Univerzita Karlova, Praha 1992. s. 97.

4. SPORTOVNÍ TISK A IDEOLOGICKÁ DOKTRÍNA DOBY, VZTAH STÁTU

4.1 Legislativní rámec fungování periodického tisku před rokem 1989

Celou diplomovou prací se prolínají jednotlivé zákony, výnosy a nařízení. Pokud je nějaká legislativní norma uvedena, je také ocitována, případně je zaznamenán odkaz na příslušný zákon. Pro větší přehlednost textu uvádím chronologický přehled zákonů upravujících a vymezujících periodický tisk, nakladatelské aktivity, fungování tělovýchovných organizací a sportu, činnost orgánů státní správy (ÚTI, ČÚTI, SÚTI., FÚTI), charakteristiku novinářské práce (z hlediska direktivního řízení) apod.

4.1.1 Složky tělovýchovy

Z hlediska poválečného řízení tělovýchovy a sportu je nutné zmínit zákon č. 187/1949 o státní péči o tělesnou výchovu a sport. Ten vymezuje upořádání sportovních složek, zřizuje Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport jakožto orgán, jehož předsedou je člen vlády a úkolem výboru je starat se o veškeré otázky spjaté s fungováním tělovýchovného života (podrobněji viz Historie ČSTV). Organizační řád nově vzniklého Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport je vydán až vládním nařízením z března 1950²¹³ a organizace celé tělovýchovy pak spadá pod zákon z prosince 1952²¹⁴, ze kterého již jednoznačně vyplývá centrální jednotné řízení a kontrola tělesné výchovy v Československu a zároveň jsou zrušeny předchozí zákony (č. 187/1949 a č. 39/1950). Rok 1956 s sebou nese zákon o organizaci tělesné výchovy²¹⁵, který nabývá účinnosti 1. lednem 1957. Ruší především Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport a „v zájmu rozšíření a iniciativy pracujících svěřuje se organizování a řízení dobrovolné tělesné výchovy a zajišťování jejího plánovitého rozvoje jediné dobrovolné tělovýchovné organizaci“²¹⁶. Veškerý majetek sportovních a tělovýchovných jednot (i Sokola) byl převeden na jednotnou organizaci a v této podobě s nulovými změnami vydržel zákon až

²¹³ Vládní nařízení č. 39/1950 Sb., kterým se vydává organizační řád Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport.

²¹⁴ Zákon č. 71/1952 Sb. o organizaci tělesné výchovy a sportu.

²¹⁵ Zákon č. 68/1956 Sb. o organizaci tělesné výchovy.

²¹⁶ Tamtéž.

do května 1990²¹⁷, kdy byl pro neúnosnost zrušen a majetek odebraný tělovýchovným organizacím tak byl znovu vrácen Československé obci sokolské a dalším nedobrovolně zaniklým tělovýchovným organizacím. Československý svaz tělesné výchovy jakožto dobrovolné sdružení vzniklo zákonem č. 83/1990 Sb.

Nakladatelství Olympia přestalo být účelovým zařízením svazu v polovině roku 1990 a tak již bylo jen na svazu a jeho jednotlivých složkách, jak se k vydávání tisku postaví (více viz dále).

4.2.1 Orgány státní správy

4.2.1.1 Úřad pro tisk a informace (ÚTI)

V počáteční fázi normalizace, období po Pražském jaru, byl vytvořen nový zákon, Zákon č. 127/1968 Sb. o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků, který vymezil působnost nového kontrolního orgánu v oblasti tisku a sdělovacích prostředků, Úřadu pro tisk a informace (na Slovensku Slovenský úřad pro tisk a informace).

4.2.1.2 Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI)

Předchůdcem Federálního úřadu pro tisk a informace byl tzv. Český úřad pro tisk a informace, který byl zřízen zákonem 2/1969 Sb.²¹⁸, paragrafem 2, článkem 2. Stejně tak je v paragrafu 1, článku 6 definován vznik ministerstva kultury (samozřejmě kromě dalších institucí, viz zákon²¹⁹). Ministerstvo kultury (MK) je zde vymezeno jako „ústřední orgán státní správy pro kulturně výchovnou činnost, umění, vydávání neperiodického tisku, provádění autorského zákona a výrobu a obchod v oblasti kultury“²²⁰. Správa periodického tisku připadla MK až dle zákona 60/1988 Sb, resp. ČÚTI a SÚTI byl zrušen a nahrazeny odbory tisku ministerstev kultury.

²¹⁷ Zákon č. 173/1990 Sb., kterým se zrušuje zákon č. 68/1956 Sb. o organizaci tělesné výchovy, a kterým se upravují některé další vztahy týkající se dobrovolných tělovýchovných organizací.

²¹⁸ Zákon České národní rady ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, http://www.mvcr.cz/sbirka/1969/zakon_1q.html#castka_1 (15.1.2006).

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Tamtéž.

4.2.1.3 Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI)

Podle zákona 180/1980 Sb., který byl schválen Federálním shromážděním, byl zřízen Federální úřad pro tisk a informace jakožto federální ústřední orgán státní správy pro oblast tisku a jiných informačních prostředků²²¹. Navazoval na již na konci 60. let založený ČÚTI a SÚTI a jeho kompetence byly vymezeny následovně : „navrhuje vládě Československé socialistické republiky zásady státní politiky ve věcech tisku a jiných informačních prostředků a zabezpečuje její jednotné provádění a koordinaci.

-
- a) provádí registraci periodického tisku celospolečenského významu
 - b) zajišťuje ochranu důležitých státních zájmů v tisku a jiných informačních prostředcích celospolečenského významu
 - c) rozhoduje o dovozu a rozšiřování zahraničního periodického tisku vytištěného nebo rozmnoženého v cizině, o rozšiřování zahraničního periodického tisku vytištěného nebo rozmnoženého v Československé socialistické republice zahraničním vydavatelem nebo na jeho příkaz, jakož i o rozšiřování zpravodajství zahraničních zpravodajských agentur.
 - d) rozhoduje o udělování souhlasu k výkonu funkce šéfredaktora osobami, které nejsou československými občany
 - e) uděluje oprávnění organizacím, které mohou rozšiřovat vydavatelům periodický tisk²²².
-

Na působnost FÚTI se vztahují obdobně ustanovení paragrafu 2 a 9, 85, odst. 1 a paragrafu 86 zákona č. 133/1970 Sb. o působnosti federálních ministerstev.

Předsedu FÚTI jmenuje a odvolává dle zákona vláda Československé socialistické republiky, účinností nabývá 1. ledna 1981. V roce 1988, podle zákona 60/1988 Sb. ze dne 21. dubna 1988 se veškerý tisk dostal pod správu ministerstva kultury²²³, které se stalo „ústředním orgánem státní správy pro kulturně výchovnou činnost, umění...pro věci tisku a jiných informačních prostředků včetně vydávání neperiodického tisku, dále pro provádění autorského zákona a pro výrobu a obchod v oblasti kultury²²⁴. Tímto se tedy rozumí, že veškerá správa přešla až do roku 1990 (tedy do zániku FÚTI) pod ministerstvo kultury – v současné době podléhá tisk (tedy jeho registrace, nikoliv řízení

²²¹ Zákon č. 180/1980 Sb., <http://www.mvcr.cz/sbirka/1980/sb45-80.pdf> (11.2. 2006).

²²² Zákon č. 180/1980 Sb., <http://www.mvcr.cz/sbirka/1980/sb45-80.pdf> (11.2. 2006).

²²³ Zákon 60/1988 Sb. České národní rady o změnách v organizaci a působnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů České socialistické republiky, <http://www.mvcr.cz/sbirka/1988/sb10-88.pdf> (11.2. 2006), s. 2

²²⁴ Tamtéž, § 8, čl. 1, s. 2.

apod.) stejnému úřadu (Odbor hromadných sdělovacích prostředků). Materiály, které byly z FÚTI přeneseny na MK, byly v roce 2005 předány areálu archivu na Chodovci – nejsou však úplné, resp. dané fondy, které mě zajímaly pro zpracování témat sportovního tisku, jsou ještě nezpracované.

4.2.2 Financování, legislativní zařazení novinářské činnosti

Odměňování redaktorů – novinářů, rozdělení platových tříd, určování toho, kdo a za jakých okolností může působit jako žurnalista, měl v 80. letech²²⁵ (což je období, které zkoumáme) na starosti výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí z dubna 1981²²⁶ (ve znění z roku 1984²²⁷) o odměňování redaktorů – novinářů²²⁸. Výnos přináší podrobný přehled o personální ekonomické stránce tisku 80. let a nahrazen, resp. změněn a doplněn, byl až v roce 1991 (viz níže). Hlavním specifikem tehdejšího tisku bylo rozřazení do určitých skupin a z nic vyplývajícího platového ohodnocení redaktorů. Základní platy redaktorů byly stanoveny dle „společenského významu, obtížnosti a náročnosti jejich práce“²²⁹ a hromadné sdělovací prostředky, jak dále uvidíme v části věnované konkrétním titulům sportovního tisku, byly rozděleny do pěti skupin.

Do I. skupiny patřily hlavní deníky, II. skupina zahrnovala významné ústřední politické deníky, „základní útvary politického zpravodajství, publicistiky a propagandy Československé tiskové kanceláře, Československého rozhlasu, Československé televize a základní politické časopisy“²³⁰, do III. skupiny patřily veškeré další politické deníky (hlavně regionální), významné politické a tzv. masové časopisy apod. IV. skupina byla koncipována především pro zájmové časopisy, dále organizační a masové listy apod. V. skupina nebyla výnosem specifikována, ale můžeme sem zařadit sdělovací prostředky, které jsou co se týče nákladu i zájmu veřejnosti spíše na okraji (regionální rozhlasové vysílání apod.). Z periodického tisku Olympie sem patřil například časopis Sportovní –

²²⁵ předchozí výnosy federálního ministerstva práce a sociálních věcí : ze dne 29. ledna 1971 čj. F II/3-2/71-7308/Vi, kterým se vydává platový řád redaktorů, novinářů; výnos FMPSV ze dne 30. prosince 1971 čj. II/5-2335/71-7308/Vi o změně a doplnění platového řádu redaktorů-novinářů; výnos FMPSV ze dne 18. listopadu 1974 čj. II/5-7738/74-7308 o změně a doplnění platového řádu redaktorů-novinářů; výnos FMPSV ze dne 21. března 1979 čj. 316/122/79-7308 o doplnění platového řádu redaktorů-novinářů.

²²⁶ výnos registrován v částce 16/1981 Sb.

²²⁷ výnos registrován v částce 8/1985 Sb.

²²⁸ Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 16. dubna 1981 čj. 31-588/81-7308 ve znění výnosu federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-13530-3127.

²²⁹ Tamtéž, § 2.

²³⁰ Tamtéž, § 2.

moderní gymnastika. O tom, do jaké skupiny bude periodický tisk zařazen, případně přeřazen z jedné skupiny do druhé, rozhodoval z podnětu vydavatelství periodického tisku v dohodě s koordinační platovou komisí při Československém svazu novinářů příslušný ústřední orgán, tedy Federální úřad pro tisk a informací (FÚTI), resp. ČÚTI. Redaktorům tak byl přesně určen plat dle praxe, vzdělání, případně bonusu o víkendech či v noci.

Zároveň byly na redaktory kladeny tzv. kvalifikační požadavky, kterými se dle Výnosu rozumí „politická vyspělost, odborná způsobilost, publikační schopnost a pohotovost, charakterová nezávadnost a zdravotní způsobilost. Politická vyspělost je charakterizována uznáním vedoucí úlohy Komunistické strany Československa a dělnické třídy v socialistické společnosti, aktivním postojem k budování socialismu na zásadách marxismu – leninismu a angažovaným přístupem k plnění politické linie KSČ, prosazování principů proletářského internacionalismu, upevňování přátelství se Svazem sovětských socialistických republik a ostatními socialistickými státy a aktivní vystupování proti buržoazní ideologii“²³¹. Nomenklatura byla tedy výrazná a novinářem se mohla stát opravdu jen „politicky způsobilá“ osoba. Nutno poznamenat, že výnos zahrnoval také požadavky na vzdělání a jazykové vybavení a s tím související platové ohodnocení.

Takto fungovaly redakce až do dubna 1991²³², kdy došlo k některým zásadním změnám – rozdělení do skupin bylo úplně zrušeno a kvalifikační předpoklady již také nejsou závislé na tom, zda je novinář členem KSČ.

4.2.3 Periodický tisk

Veškerá organizace periodického tisku podléhala od 60. let zákonu č. 81/1966²³³ o periodickém tisku a ostatních hromadných sdělovacích prostředcích, který s několika novelizacemi vydržel až do března 1990. Tento zákon zaručuje plnou svobodu projevu, slova a tisku, jehož posláním mělo být „poskytování včasných, pravdivých, všestranných

²³¹ Tamtéž, příloha výnosu č. 2.

²³² Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 17. dubna 1991, čj. 221-2073-5126, kterým se mění a doplňuje výnos ze dne 16. dubna 1981 ve znění výnosu ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-14530-3127.

²³³ Zákony, které upravovaly periodický tisk, jsou č. 184/1950 Sb. o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů ve znění zákona č. 44/1958 a dále vyhlášky o hospodaření papírem apod.

a co možná nejúplnějších informací o událostech ze všech oblastí života...²³⁴. Zároveň ale posláním periodického tisku je „spolupůsobit při rozvíjení socialistického vědomí občanů v duchu zásad ústavy a idejí politiky Komunistické strany Československa jako vedoucí síly ve státě a společnosti“²³⁵. Registrace periodik spadala pod ministerstvo školství a kultury. Zákon vymezuje také postavení vydavatele, redaktorů a šéfredaktora – „šéfredaktor určuje obsah jednotlivého vydání hromadného informačního prostředku v souladu se zájmy a cíli socialistické společnosti. Za obsah a dodržování politickoideového programu odpovídá šéfredaktor vydavatel“²³⁶.

I přesto, že svoboda tisku je zaručena, definuje zákon vznik tzv. Ústřední publikační správy jakožto orgánu, který zajišťuje, aby „v hromadných sdělovacích prostředcích nebyly uveřejněny informace, které obsahují skutečnosti tvořící předmět státního, hospodářského nebo služebního tajemství...Obsahuje – li informace takovou skutečnost, pozastaví Ústřední publikační správa její uveřejňování, případně rozšiřování“²³⁷. V červnu 1968 pak dochází ke změně zákona vydáním zákona č. 84/1968, který stanoví, že cenzura je nepřijatelná. Cenzurou jsou pak myšleny „jakékoliv zásahy státních orgánů proti svobodě slova a obrazu a jejich šíření hromadnými informačními prostředky“²³⁸. Brzy po té, v souvislosti s Pražským jarem, vydává Národní shromáždění Československé republiky nový zákon, který ustavuje, v „zájmu dalšího pokojného vývoje, aby nebyly narušovány důležité zájmy vnitřní a zahraniční politiky státu“²³⁹, Úřad pro tisk a informace jako kontrolní orgán hromadných sdělovacích prostředků. Dalšími zákony vzniká Český a slovenský úřad pro tisk a informace a později Federální úřad pro tisk a informace (viz Orgány státní správy).

Po roce 1989 došlo k novelizaci (28. března 1990²⁴⁰) zákona, kterým se změnil a doplnil zákon č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a ostatních hromadných sdělovacích prostředcích. Ten vypustil nejspornější body a tak konečně došlo k tomu, že v „souladu s ústavně zaručenou svobodou projevu, slova a tisku mohou občané využívat periodického tisku a ostatních hromadných informačních prostředků k tomu, aby veřejně

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Zákon č. 84/1968 Sb., kterým se mění zákon č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných sdělovacích prostředcích.

²³⁹ Zákon č. 127/1968 Sb. o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků.

²⁴⁰ Zákon č. 86/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných sdělovacích prostředcích.

získávali informace a veřejně vyjadřovali své názory²⁴¹. Přepřeracování a vydání nového zákona o periodickém tisku se veřejnost dočkala až v roce 2000²⁴², přičemž zákonem č. 160/1999 Sb. byla teprve definitivně zrušena veškerá zákonodárná iniciativa před rokem 1989, co se týče tisku.

4.3 Organizace tisku v komunistickém Československu, vztah státu

4.3.1 Stranické řízení masmédií

Organizace masových médií v komunistickém Československu vycházela primárně z Ústavy²⁴³, která definovala neomezenou moc KSČ. Tím tedy byly veškeré sdělovací prostředky podřízeny Komunistické straně Československa. „Směrem k masmédiím byl princip vedoucí úlohy strany prosazován na úrovni ideově politické i organizační, řízením přímým i nepřímým, tj. i prostřednictvím státních orgánů, politických a společenských organizací, které byly vydavatelem tisku“²⁴⁴. Kromě státem, tedy zákonem zřízených orgánů, vydávaly příslušná opatření k činnosti tisku také orgány KSČ. V roce 1972 byl například přijat ÚV KSČ dokument *Za zvýšení ekonomické propagandy a agitace*, který stanovoval, že redakce musí povinně konzultovat důležité materiály s příslušnými odděleními KSČ.

Kdykoliv se konalo zasedání složek KSČ, byli o výsledcích, které se dotýkaly tisku, informováni šéfredaktoři jednotlivých novin a časopisů, stejně jako zástupci ČÚTI (FÚTI) apod. Například v roce 1986 dostalo vedení redakcí pokyn, aby nezveřejňovalo, resp. bránilo diskusím kolem Ivana Lendla²⁴⁵.

Důkladné kontrole byla podřízena také kádrová politika, tj. potřebná odborná kvalifikace zde nebyla vždy rozhodujícím kritériem.

Významnou roli hrál v procesu řízení a kontroly médií též Československý svaz novinářů a jeho národní organizace. Ten projevoval plnou politickou a ideologickou loajalitu a kromě toho také ve svých *Zásadách etiky socialistického novináře* zdůrazňoval „cílevědomou práci pro socialistickou společnost, oddanost idejím marxismu – leninismu, proletářského internacionalismu a socialistického vlastenectví,

²⁴¹ Zákon č. 86/1990 Sb.

²⁴² Zákon č. 46/2000 Sb.

²⁴³ Především Ústava ČSSR, č. 1/1966 Sb.

²⁴⁴ Rohlíková, Slavěna : Strana, stát a masmédiá. Kol. autorů : Manipulátoři. O technikách bojů lži proti pravdě a nenávisti proti lásce. FSV UK, Karolinum, Praha 1992. s. 71

²⁴⁵ Tamtéž, s. 72.

aktivitu a iniciativu při uskutečňování politiky KSČ a boj proti buržoazním a revizionistickým ideám antikomunismu...“²⁴⁶. Porušení zásad mohlo znamenat jen napomenutí, ale také vyloučení.

4.4 Předchůdci Federálního úřadu pro tisk a informace

První skutečně cenzurní úřad a předchůdce ÚTI, ČÚTI a FÚTI byl zřízen usnesením č. 17 z 22.4. 1953 úřad státního tiskového dohledu, který později přešel přímo pod ministerstvo vnitra s názvem Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD)²⁴⁷. 60. léta pak přináší částečné uvolnění poměrů, které ale končí srpnem 1968.

4.4.1 Úřad pro tisk a informace (ÚTI)

Po srpnu 1968 následuje období tzv. normalizace, charakteristické „obnovením vedoucí role, tj. monopolu KSČ a orientací na tzv. konzumní socialismus. Vztah mezi mocí a občany byl založen na tzv. společenské smlouvě, podle níž zajistila vládnoucí garnitura občanům jistou životní úroveň a sociální jistoty a žádala od nich, aby se vzdali účasti na řízení věcí veřejných a realizovali se v soukromé sféře“²⁴⁸. Vstup vojsk zemí Varšavské smlouvy znamenal konec alespoň zdání svobodných médií. „Nebyla však obnovena Hlavní správa tiskového dohledu a s ní spojený systém klasické předběžné cenzury. Hlavní metodou ovládnutí médií byly rozsáhlé čistky a personální zajištění redakcí - to bylo natolik důsledné, že prakticky zmizel ostrý rozdíl mezi cenzurujícími a cenzurovanými. Většina aktivních novinářů se stala reprezentanty režimu, nikoliv jeho obětmi“²⁴⁹. Bylo tedy nutné zavést instituci, která by „nesrovnalosti“ v tisku kontrolovala. To, jakým způsobem měla být dále kontrolována média, vyřešilo usnesení vlády z 30. srpna 1968 (č. 292), na základě kterého vznikl Úřad pro tisk a informace (ÚTI), který měl za úkol kontrolovat a usměrňovat veškeré hromadné sdělovací prostředky. Prvním předsedou byl jmenován J. Vohnout. 13. září 1968 pak byl schválen zákon č. 127/1968 Sb., kterým je ÚTI a také Slovenský úřad pro tisk uveden v činnost²⁵⁰ (více v podkapitole Legislativní rámec). Veškeré kompetence tak přešly z kompetence ministerstva kultury na tyto úřady a jejich úkolem mělo být „zejména jednosměrně

²⁴⁶ Tamtéž, s. 76.

²⁴⁷ více o této problematice viz Kaplan, Karel; Tomášek, Dušan : O cenzuře v Československu v letech 1945 – 1956. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 1994.

²⁴⁸ Otáhal, Milan : Normalizace 1969 – 1989. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2002. s. 5.

²⁴⁹ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 33.

²⁵⁰ předchozí zákon č. 84/1968 Sb., dle kterého je cenzura nepřipustná, přestává platit.

usměrňovat a kontrolovat činnost periodického tisku a ostatních hromadných informačních prostředků²⁵¹. Pokud se tak nestalo, byly stanoveny příslušné sankce.

Vzhledem k tomu, že vedení KSČ se fungování ÚTI nezdálo dostatečně účinné, byl zřízen dle zákona ČNR č. 2/1969 Sb. Český úřad pro tisk a informace (na Slovensku SÚTI), který měl veškerý tisk nejen registrovat, ale také především kontrolovat důsledně obsahovou stránku (to se týkalo i sportovního tisku, ač ne v takovém rozsahu jako u politického tisku a celostátních deníků). Počátky fungování ČÚTI jsou spjaty s velkými personálními čistkami – novináři byli zvaní na pohovory a hromadně vylučováni pro nepohodlnost z KSČ. Během roku 1971 musela opustit novinářskou profesi třetina z 3 300 žurnalistů. „Na základě prověrek a v souvislosti s výměnou novinářských průkazů bylo ze svazu novinářů vyloučeno přes 800 členů²⁵².

4.4.2 ČÚTI, SÚTI

Oba úřady vynikaly propracovanou organizační strukturou (tu pak přejal i FÚTI). Staraly se pouze o periodický tisk – neperiodické publikace spravovalo Ministerstvo kultury. Dle Šitlera však „pracovníci těchto úřadu někdy z horlivosti a z vlastní iniciativy zkoumali i knihy a ministerstvu kultury své poznatky předávali...“²⁵³. Sportovní tisk byl také pod dohledem ČÚTI, SÚTI a i přesto, o jak značně nepolitický druh tiskovin se jednalo, objevily se občasné výtky, peněžité pokuty a domluvy šéfredaktorům (příklady přináší samotný rozbor titulů, viz dále).

4.4.3 Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI)

Organizačně byl ČÚTI rozdělen na čtyři odbory, podobně jako později FÚTI. Jednalo se o I. odbor hodnocení tisku, II. odbor svobodných analýz, jehož činnost spočívala v dlouhodobém sledování českých sdělovacích prostředků, III. odbor informací a konečně IV. odbor, odbor ekonomiky a státní správy, který určoval, kolik dostane jaká redakce papíru, jaký bude příslušný náklad, registroval tisk, mzdy apod. Z hlediska archivní dokumentace 70. let se jedná o nejlépe zpracovaný odbor, co se týče tisku zkoumaného v diplomové práci, tedy sportovních periodik.

²⁵¹ Zákon č. 127/1968 Sb.

²⁵² Bláha, Ladislav : Normativní a praktická rovina kontroly médií v komunistickém režimu – fungování Českého úřadu pro tisk a informace v počáteční fázi normalizace. FSV UK, Praha 2005. s. 28.

²⁵³ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 33.

Pokud zjistil úřad nějaký nedostatek, resp. závadu, byla okamžitě upozorněna příslušná redakce, resp. její vedení. Nedostatek, častější, se řešil pouhým upozorněním, závada pak již přecházela k správnému řízení. Z dokumentace ale vyplývá, že sportovní tisk byl úřadem vcelku přehlížen. Srovnáme – li počet závod a nedostatků, zjistíme, že úřad do fungování médií výrazně nezasahoval (obvykle se jednalo o řádově desítky zásahů²⁵⁴), uvážíme – li, jak velký počet titulů spadal do jeho kompetence.

4.4.4 Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI)

„V řadě zemí někdejšího sovětského bloku (a po nástupu Michaila Gorbačova k moci roku 1985 dokonce i v Sovětském svazu samotném) docházelo v osmdesátých letech k uvolňování cenzury a kontroly toku informací. V Československu však přetrvávala normalizační praxe a velmi tvrdá, až paranoidně malicherná kontrola médií, přestože se vedení KSČ verbálně hlásilo k myšlence gorbačovské „glasnosti. Nástrojem cenzury byl Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI) vytvořený v roce 1980^{255,256}....Ten navázal na činnost Českého a Slovenského úřadu pro tisk a informace (ČÚTI, SÚTI), které byly zřízeny zákonem v roce 1967²⁵⁷. Šitler dodává, že „založení tohoto úřadu však bylo kontinuálním pokračováním předchozího vývoje – organizačně, personálně i koncepčně přímo navázal na činnost ČÚTI a SÚTI“²⁵⁸.

FÚTI tedy převzal působnost SÚTI a ČÚTI (těm ale zůstala správa krajského, okresního a podnikového tisku²⁵⁹). Nějakou dobu tyto úřady fungovaly v součinnosti s FÚTI a až v roce 1988 se změnil v odbory tisku a informací ministerstva kultury (v Čechách i na Slovensku). „Ačkoliv byl FÚTI formálně federální institucí, prakticky byl součástí aparátu KSČ. Byl řízen oddělením masových sdělovacích prostředků ÚV KSČ, které vedl soudruh Čmolík - po sloučení s oddělením propagandy počátkem roku 1989 měl tisk na starosti soudruh Hora. Na činnost úřadu měl vliv také stranický ideolog Fojtík“²⁶⁰.

²⁵⁴ Bláha, Ladislav : Normativní a praktická rovina kontroly médií v komunistickém režimu – fungování Českého úřadu pro tisk a informace v počáteční fázi normalizace. FSV UK, Praha 2005. s. 60 – 61.

²⁵⁵ dle zákona č. 180/1980 Sb.

²⁵⁶ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 33.

²⁵⁷ viz zákon č. 127/1968 Sb.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 33.

²⁵⁹ oba republikové úřady byly zrušeny v dubnu 1988 a působnost byla převedena na ministerstva kultury ČR a SR.

²⁶⁰ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 34.

Předsedou FÚTI byl až do prosince 1989 Ing. Zdeněk Čermák²⁶¹. Zdeněk Čermák působil mimo jiné jako vedoucí tajemník OV KSČ v Praze 2, vedoucí tajemník OV KSČ v Praze 1 atd. a o svém působení vypovídá v interview poskytnutém Ústavu pro soudobé dějiny²⁶² takto : „Potom se zřizoval Federální úřad pro tisk a informace, ukázalo se, že je třeba to řešit federálně, spíš pomáhat těm novinám, že ano. Mě se do toho dvakrát nechtělo, ale vždycky jsem nakonec dělal to, co jsem dělat nechtěl. Federální úřad pro tisk a informace byl schválený zákonem v roce 1980 a od 1. ledna 1981 to fungovalo. Byl jsem schválený, přijatý...Až přišlo FUTI a Fojtík²⁶³, který byl nesmírně chytrý člověk, opravdu par excellence, říkal, potřebujeme tam dát člověka vzdělaného, který má vztah k lidem, ne nějakého sekerníka, který bude vyvolávat rozpory ve sdělovacích prostředcích, někoho, kdo obstojí i mezinárodně“²⁶⁴. Dle výpovědi Čermáka byla činnost FÚTI takřka bezproblémová, v zájmu čtenářů a nebylo třeba téměř zasahovat, hlavně díky osobním kontaktům s redakcemi, Čermák měl se všemi „vynikající kontakty, se všemi deníky Národní fronty. Znal jsem ty kluky, hlavně sportáky, šéfredaktory, předsedy partají“²⁶⁵. Sportovní tisk (obecně nejméně problémový) měl dle něj výsadní postavení : „Socialisti měli sekretariát, znal jsem ty lidi, chodil jsem tam, nemluvě o Mladé frontě, o *sportovních redakcích*. Takže jsem byl furt v pohybu, ještě jsem si vzal patronáty, třeba na fotbalový turnaj o perníkové srdce Mladého světa. Někdy jsem jim fandil, když jsme rozhodovali o přidělování papíru, to jsme museli do sekretariátu ÚV KSČ, kde se to schvalovalo. Říkalo se, že Čermák nejvíc preferuje mládežnický a *sportovní tisk*...“²⁶⁶. Čermák tvrdí, že cenzura neexistovala, že se provádělo pouze hodnocení – jednak šéfredaktorů, jednak tisku. „Tím procházela Mladá fronta i Rudé právo, to si nemyslete...“²⁶⁷. Upozorňovalo se pouze na chyby faktické, dle něj. „Samozřejmě to nebyly chyby ideologické, ale prostě fakta nebo tam někdo plácnul nebo si vymyslel nepodloženou věc, udělal z ní velkou bublinu“²⁶⁸.

²⁶¹ Tamtéž, s. 35.

²⁶² Vaněk, Miroslav; Urbášek, Pavel : Vítězové? Porážení? Životopisná interview. II. díl. Politické elity v období normalizace. Prostor, 2005. 827 s. Jedná se o rozhovory s představiteli minulého režimu.

²⁶³ PhDr. Jan Fojtík, československý politik a novinář, redaktor, šéfredaktor Rudého práva, člen předsednictva ÚV KSČ, poslanec Sněmovny lidu Federálního shromáždění v letech 1969 – 1971 a Sněmovny národů Federálního shromáždění v letech 1971 – 1989, zejména v 70. a 80. letech byl vůdčím ideologem KSČ odpovědným za řízení propagandy, kultury a sdělovacích prostředků. Zdroj : http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_fojtikj.php (15.5. 2006).

²⁶⁴ Tamtéž, rozhovor se Zdeňkem Čermákem, vedl Miroslav Vaněk, Praha únor a duben 2003, s. 75 – 107. toto s. 92.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 92.

²⁶⁶ Tamtéž, s. 93.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 103.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 103.

FÚTI monitoroval nejen domácí periodika, ale také zahraniční tisk, rozhlas a televizi. Sídlił v Praze 1, v Revoluční ulici a působil poměrně nevýrazně a nenápadně. „Navenek vystupoval především prostřednictvím I. odboru (odbor informační politiky, ředitelka Voců), který vydával *Informační týdeník*“²⁶⁹, jenž obsahoval například informace z federálních institucí, velvyslanectví socialistických zemí apod. Organizoval také tiskové konference a různé akce pro vrcholné politické představitele. Vedle odborů, které se zaměřovaly na dohled nad domácím a zahraničním tiskem byl součástí FÚTI i personální odbor (ředitelem Z. Vališ²⁷⁰) apod. Dalším důležitým odborem byl stručně nazvaný II. odbor hodnocení a analýz : pod něj spadal domácí ústřední periodický tisk a zpravodajské a publicistické pořady rozhlasu a televize. „Základním kritériem hodnocení byl *soulad obsahového zaměření zpravodajství a publicistiky s požadavky vyplývajícími z operativního a koncepčního řízení prostředků masové informace a propagandy oddělením MSP ÚV KSČ*. Obsah těchto požadavků se šéfredaktoři dozvídali ústně na týdenních poradách na ústředním výboru KSČ. Kromě zástupce FÚTI se jich účastnili jen šéfredaktoři stranických orgánů a představitel Národní fronty. Ten pak předával pokyny dále ostatním šéfredaktorům“²⁷¹. Dva roky před listopadem 1989 vydal Čmolík rozhodnutí, že se tito šéfredaktoři budou účastnit též porad a řídit se pokyny přímo z ÚV KSČ. II. odbor FÚTI měl též za úkol bedlivě sledovat dodržování pokynů KSČ. Zaměstnanci vedení ředitelem Hyským zpracovávali pro ÚV KSČ týdenní a měsíční přehledy, „dlouhodobé tematické analýzy a analýzy jednotlivých sdělovacích prostředků. Podával také operativní telefonické informace o závažných politických a obsahových nedostatcích, telefonu se ostatně používalo při řízení tisku velmi často“²⁷².

Pracovníci II. odboru byli velmi pečliví a přesto, že v redakcích byli jen prověřeni zaměstnanci, analytici z FÚTI zkoumali noviny proti světlu, hledali kryptogramy, zda neobsahují texty nějaké zašifrované informace, zkoumali křížovky atd. Velice detailnímu průhledu byly podrobovány články o veřejných činitelích, jejich funkcích (zda jsou uváděny správně), kontrolovalo se také, jestli je veřejnost informována o narozeninách a významných výročích ve stranickém aparátu atd... Za rok bylo takto nalezeno 30 – 40 závad (tj. velké důležitosti). Ne tolik chybné připomínky spíše co se týkalo korektur, jazykového a faktografického rázu byly označovány jako nedostatky a

²⁶⁹ Kol. autorů : Manipulátoři. O technikách bojů lži proti pravdě a nenávisti proti lásce. FSV UK, Karolinum, Praha 1992. s. 67.

²⁷⁰ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 36.

²⁷¹ Tamtéž, s. 36.

²⁷² Tamtéž, s. 36.

těch bylo mnohem více než závad. Ještě na ČÚTI existovala kniha Informace o závadách – správním řízení, kterou FÚTI převzala a do níž se prohřešky zapisovaly (pravidelně jen do roku 1984, pak výjimečně)²⁷³.

Za každý prohřešek v periodickém tisku byl tedy určitý postih – od ústního projednání, písemného upozornění, důtky, peněžité sankce až k odnětí vydavatelského oprávnění. Sankce byly udělovány např. při opakovaném porušení podle určitých návodů – nejčastější byly peněžité tresty redakcím (jednalo se o tisíce až desetitisíce Kčs). „O formě potrestání původně rozhodoval III. odbor po konzultaci s ÚV KSČ, přičemž výhradně v kompetenci ÚV KSČ byly sankce vůči stranickým orgánům, za něž byly kromě Rudého práva a dalšího tisku považovány také Československá televize, Československý rozhlas a ČTK. Roku 1989 bylo sankční řízení předáno do kompetence II. odboru“²⁷⁴ (ne na dlouho). II. odbor měl v kompetenci také samizdatový periodický tisk, v roce 1987 se o samizdat začala starat pracovnice sekretariátu předsedy FÚTI Matoušková.

Přestože běžným způsobem kontroly byly výše uvedené ústní pokyny ÚV KSČ redakcím a poté kontrola těchto pokynů, zcela automaticky se normalizátoři vraceli k předběžné cenzuře. V případě nějakých mimořádných událostí (výročí srpna 1968, leden 1989) byli cenzori umístováni přímo do jednotlivých redakcí.

FÚTI evidoval též tzv. „seznamy osob s nežádoucí publicitou“. Jména těchto osob se v médiích nemohla objevit vůbec. Jednalo se z velké většiny o emigranty (i sportovce), disidenty apod. Šéfredaktoři periodik byli s těmito seznamy obeznámeni na poradách na ÚV KSČ, pokud tak neučinili, následoval telefonát a případná domluva.

III. odbor neboli odbor správy tisku a jiných informačních prostředků se zabýval především sankcemi – jak proti domácím, tak zahraničním médiím (více viz IV. odbor). Dále III. odbor registroval (neboli povoloval) domácí periodika a přiděloval papír. Registroval také veškeré změny, ke kterým v průběhu vydávání periodika došlo – změna v redakci, nový šéfredaktor, změny nákladů, periodicity, vydávání zvláštních čísel časopisu, příloh...

IV. odbor FÚTI neboli odbor analýzy buržoazní propagandy měl za úkol sledovat zahraniční sdělovací prostředky. Týkalo se to pravidelného monitoringu 43 titulů, sedmi rozhlasových stanic, které vysílaly alespoň částečně v češtině a dále sedmi titulů exilového tisku. Řízení IV. odboru spadalo na rozdíl od předchozích přímo pod oddělení

²⁷³ Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6. s. 36.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 37.

propagandy ÚV KSČ. Zahraniční tisk se sice nedal zakázat, bylo ale možné nedovážet jej, resp. byl zabavován. Zde existovalo ještě rozlišení, zda se jednalo o tzv. obecný zákaz, kdy se nesměl dovážet vůbec kvůli „soustavné závadnosti“ nebo zákaz, který se týkal jen jednoho konkrétního čísla – zákaz I. stupně byl uplatňován pouze u těch adresátů, kteří nebyli uvedeni v oficiálním adresáři, zákaz II. stupně platil pro všechny osoby. Tisk byl zabaven a propadl ve prospěch státu – což se nelíbilo předplatitelům, FÚTI se však oháněl tím, že „obsah zahraničních periodik je v rozporu se zákonem chráněných zájmů vnitřní a zahraniční politiky státu ve smyslu ustanovení paragrafu 22 a 23 zákona č. 81/1966 Sb. a paragrafu 1 odst. 2 zák. č. 127/1968 Sb.“²⁷⁵

4.5 Počátky svobody tisku

S listopadem 1989 došlo k velkým změnám a následnému zrušení zákona č. 180/1980 Sb. Zpočátku byl vytvořen nepřetržitě pracující krizový štáb FÚTI. „Na ÚV KSČ i StB byly dodávány informace, avšak události pracovníkům FÚTI velmi rychle přerostly přes hlavu a činnost úřadu se stala zcela nesmyslnou. Předseda FÚTI Zdeněk Čermák se již v listopadu 1989 tiše vytratil.“²⁷⁶ Spolu s ním však zmizelo také nejspíše velké množství materiálů²⁷⁷. Přesto ještě proběhla jednání OF a VPN s komunisty, kde byl úřad předsedy FÚTI dle národnostního klíče určen slovenské straně. Předsedou se stal Vlado Příkazský, brzy byl kvůli podezření ze spolupráce s StB odvolán a na jeho místo nastoupil Miroslav Kusý. Ten se zasloužil o vznik komise, která měla zachránit spisy FÚTI před nenápadným zničením (následovalo převezení do Státního ústředního archivu). 31. července 1990 byl FÚTI zrušen usnesením Federálního shromáždění ČSFR č. 208 ze dne 7. května 1990. Veškerá dokumentace a registrace titulů přešla na ministerstva kultury.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 38.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 38.

²⁷⁷ v SÚA na Chodovci jsou dnes již jen torza, alespoň co se týče kontroly sportovního tisku.

5. TRANSFORMACE NAKLADATELSTVÍ OLYMPIA, RESP. SPORTOVNÍHO TISKU V 90. LETECH

S koncem roku 1989 se začíná rodit postupná nezávislost na centrálně řízených orgánech, která ale byla legislativně stvrzena až 2.7. 1991, kdy podle zákona č. 104/90 Sb. o soukromém podnikání bylo rozhodnuto o vzniku akciové společnosti Olympia, přičemž hlavními akcionáři se stali někteří zaměstnanci Olympie včetně ředitele Zelníčka. V roce 1991 se nakladatelství Olympia tedy transformovalo na akciovou společnost²⁷⁸. Zde mimo jiné bod 1 vymezuje další vydávání periodického tisku takto : „1. Vydávání a rozšiřování periodického tisku, neperiodických publikací, tiskovin a jiných polygrafických výrobků a videokazet s nahraným programem za tím účelem zřízení a provozování potřebných výrobních a odbytových útvarů....“²⁷⁹, zároveň též definuje možnost inzerce a např. zřizování účelových právních subjektů a účast na nich apod. Majoritním akcionářem se stal Český svaz tělesné výchovy.

V rámci rostoucí konkurence nejen mezi nakladatelskými domy, ale především v možnosti vzniku nezávislých periodik bez gescí a jakýchkoli státních zásahů, musí Olympia tvrdě bojovat o své místo na trhu ve vydávání (nejen) periodických publikací. Po roce 1989 se periodika registrovala na odboru tisku, knižní a audiovizuální kultury ministerstva kultury ČR na základě zákona č. 86/1990 Sb. ze dne 28.3. 1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích., Federální úřad pro tisk byl zrušen. Jak se dozvíme v dalších kapitolách, tituly Vodní sporty, Sportovní – moderní gymnastika a Teorie a praxe tělesné výchovy zanikly již po prvním roce svobodného státu (poslední čísla vyšla v prosinci 1990).

5.1 Vznik časopisu Tennis

Jediným novým titulem, který přišel na trh v lednu 1990, byl měsíčník Tennis (obálka časopisu viz příloha A 14). Šéfredaktorem se stal Alexandr Žurman (titul spadal pod skupinu Odborných časopisů). V Olympii vydržel do listopadu 1992, kdy byl převeden na společnost T/PRODUCTION společnost s ručením omezeným, která se ujala

²⁷⁸ <http://iolympia.cz> (22.3. 2006)

²⁷⁹ Tamtéž.

vydávání titulu²⁸⁰ a nakladatelství Olympia předala, resp. poskytla časopis za úhradu k 1.6. 1993²⁸¹ vydavatelská práva výše uvedené společnosti. Název časopisu zůstal stejný, tedy Tenis. Dle Kupní smlouvy o prodeji časopisu Tenis si společnost T/PRODUCTION pronajala od Olympie do konce roku 1993 místnost v Klimentské ulici, tedy sídle Olympie. Tenis byl odkoupen za částku 50 000 Kč a nájem 3 200 K za každý měsíc.

Zajímavý je bod smlouvy, ve kterém se „Olympia zavazuje, že uvolní ze zaměstnaneckého poměru Josefa Vančuru ke dni 1.6. 1993“²⁸². Josef Vančura byl schopným redaktorem a tak se jeho dlouholetá praxe redakci nově vzniklého časopisu hodila. Nový náklad časopisu byl stanoven na 15 000 výtisků a společnost T/PRODUCTION, která přežila náročné konkurenční podmínky trhu se sportovními tituly po roce 1989 zůstává do současnosti, registrována pod číslem F 5153 na ministerstvu kultury.

5.2 Revoluční změny?

Další měsíčníky pak přešly v polovině 1990 pouze do nakladatelství Olympia (svaz, tehdy ještě Československý svaz tělesné výchovy se vydavatelských práv vzdal) a pod jednotlivé tělovýchovné svazy (více v samostatných sekcích věnovaných jednotlivým titulům). Pod Olympií na počátku 90. let zůstává i deník Československý sport a týdeníky Gól a Stadión i čtrnáctideník Tělovýchovný pracovník (také viz dále). Na rozdíl od zmíněných titulů, jejichž vydávání se jednotlivé sportovní svazy vzdaly, přicházejí jiné svazy s novými periodiky – například měsíčník Volejbal – basketbal, magazíny věnované kulturistice a budování kondice apod.

Náklady periodik se na konci 80. let výrazně neměnily, většinou, dle materiálů FÚTI pouze jednorázově (se sjezdem ÚV ČSTV, při příležitosti konání Spartakiády – u časopisů ZRTV, TP či Československý sport, či hokejových nebo fotbalových utkání velkého významu – u časopisů Gól a Stadión)...Srovnání a vývoj daného titulu

²⁸⁰ Dle výpisu z Obchodního rejstříku evidovaném na Ministerstvu kultury bylo základní jmění časopis 105 000 Kč a společníky se stali Jiří Burian, František Kreuz a Jiří Pekárek. Společnost sídlila v Praze 4, Hudečkova 1043.

²⁸¹ Podle údajů registrovaných na ministerstvu kultury, nezpracovaná složka Tenis.

²⁸² Kupní smlouva o prodeji časopisu Tenis. 6.5. 1993, podepsán Ing. Karel Zelníček, ředitel nakladatelství Olympia a Ing. Stanislav Burian, jednatel společnosti T/PRODUCTION. nezpracovaný fond Ministerstva kultury.

v průběhu 80. let tedy nemá smysl. Přináším pouze srovnání nákladů jednotlivých titulů (viz příloha C).

V rámci organizační struktury nakladatelství Olympia, popsané výše, fungovaly v 80. letech samostatné redakce čtyř titulů – Čs. sportu, Gólu, Stadiónu a Tělovýchovného pracovník. V rámci tzv. skupiny Odborných časopisů pak byly zahrnuty veškeré odborné sportovní měsíčníky (viz níže).

Vzhledem k tomu, že se zabýváme českým prostředím, vynechávám záměrně Slovensko. Slovenský sportovní tisk byl vydáván v nakladatelství Šport a vydavatelem byl, stejně jako u nás, Slovenský ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy (SÚV ČSTV). Periodická produkce byla podstatně menší, z těch populárnějších například odborné měsíčníky Krásy Slovenska, Trenér a Jazdecto²⁸³.

Jak jsem se již zmínila, nakladatelství Olympia mělo v rámci Statutu z roku 1973 monopol na vydávání sportovních periodik a tak konkurence prakticky neexistovala. Jinde vycházely pouze tituly zabývající se sportovními odvětvími, které nespádaly pod Československý svaz tělesné výchovy a sportu, tedy např. dvouměsíčník *Vodní revue – potápěč* z produkce vydavatelství Naše vojsko s podtitulem *časopis ÚV SVAZARMU pro potápění, branné vodáctví a jachting*. Metodickým časopisem pro vyučující a studující tělesné a branné výchovy pak byl měsíčník *Tělesná výchova mládeže* vydávaný ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve Státním pedagogickém nakladatelství²⁸⁴. To vše se s listopadem 1989 změnilo. Olympia musela čelit podmínkám trhu, na který nebyla zvyklá a uměle produkovaný zájem o vydávané tituly spojený s povinnou distribucí titulů tělovýchovným jednotám náhle odpadl. Jak říká Halada, „v posledních desetiletích se knižní kultura v Československu pohybovala v rámci vymezeném kulturně politickým dozorem strany a státu, počet nakladatelů byl stabilně určen, nakladatelům byly vymezeny tzv. gesce, které je limitovaly v možnosti skladby vydávané produkce, mnozí autoři nesměli publikovat, knižní trh byl z hlediska odbytu vyrovnaný, netrpěl výkyvy, naopak postrádal celou řadu nedostatkových titulů i žánrů. Po listopadové revoluci se nakladatelská scéna hekticky měnila. V listopadu stejného roku bylo v České republice přes čtyřicet nakladatelství, v červnu následujícího roku jich už bylo přibližně čtyři sta, v prosinci už 1400 a v červnu 1991 dokonce okolo

²⁸³ Kol. autorů : Encyklopedie tělesné kultury I. Olympia, Praha 1988. s. 399.

²⁸⁴ *Tělesná výchova mládeže* byla založena na podobném principu jako měsíčník *Základní a rekreační tělesná výchova* z produkce Olympie. Tento měsíčník s historií sahající až do roku 1934 obsahoval především rady a metodické pokyny budoucím i stávajícím vyučujícím tělesné výchovy.

2500. Avšak tento nakladatelský boom ještě neměl svůj konec, neboť v létě roku 1992 byl uváděn počet 4000 nakladatelů²⁸⁵.

„Na rozdíl od roku 1968 a krátkého následujícího období, kdy se objevilo několik změn v rozšíření edičního profilu, změn v názvech, a kdy se nakladatelské spektrum de facto rozšířilo jen o několik nakladatelů, nikoliv však soukromých, došlo po listopadu 1989 doslova k nakladatelské erupci. Nakladatelé se nejprve registrovali na ministerstvu kultury České republiky, od dubna 1991 ani toto nebylo podmínkou, ze státního dohledu už zbyla pouze povinnost místně se přihlásit na magistrátu. Nakladatel tak již jen spadal jako ostatní soukromníci pod živnostenskou egidu. Direktivní funkce MKČR, které předtím nepřipustilo žádného nového nakladatele po celých dvacet let, přestala fungovat a tento úřad postupně rezignoval na své funkce, nedostávalo se mu peněz a postupem času ztratil i v nových podmínkách jakoukoliv autoritu“²⁸⁶. Zde Halada poukazuje na zajímavý fakt, že i přes střídání politických režimů jsou zachována pravidla třídění podle témat, jež sloužilo „jako nástroj ediční a ekonomické politiky státu“...Nakladatelství Olympia se ocitlo v tržním prostoru a mělo jen dvě možnosti – buď vyzdvihnout své přednosti a prorazit nebo zaniknout. Olympii se podařilo přežít, ale ne tolik v oblasti periodického tisku, jak je patrné z kapitoly č. 2.

²⁸⁵ Halada, Jan : Člověk a kniha. Úvod do nakladatelské specializace. Univerzita Karlova, Praha 1992. s. 6.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 41.

6. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem zkoumala sportovní tisk z produkce redakcí periodického tisku nakladatelství Olympia. Hlavním cílem bylo daná periodika popsat, protože tak ještě nebylo nikým učiněno a nahlédnout pod povrch nakladatelství.

Zajímavým zjištěním byl fakt, že Olympia vydávala v 80. letech třináct titulů periodického tisku, především odborných a na trhu, jako účelové zařízení Československého svazu tělesné výchovy, neměla konkurenci, v rámci tzv. gestorského systému.

Zároveň jsem si stanovila za cíl zjistit, zda s revolučním rokem 1989 došlo ve vydávání sportovního tisku, který byl specifický již tím, že kromě státního dohledu FÚTI (ČÚTI) a KSČ byl regulován ještě Československým svazem tělesné výchovy, k nějakým změnám.

Nakladatelství Olympia, jako účelové zařízení ČSTV vydávala periodický tisk sportovního charakteru a proto s pádem režimu musel být přebudován nejen chod nakladatelství, ale též ČSTV. To zapříčinilo, že vydávané tituly najednou jakoby „nikdo nechtěl“ a tak musely bojovat o existenci v nově nastolených podmínkách. Výsledky mého zkoumání prokázaly, že nakladatelství Olympia jako nakladatelský dům přežila a zavedla se velice dobře, ale jako vydavatelství periodik neobstála. Většina titulů dříve či později, ale spíše dříve, zanikla (jak dokládá diplomová práce), případně nějakou dobu přežívala s minimálními náklady a ve špatných ekonomických podmínkách. Podrobnější závěry uvádí práce samotná.

Především doufám, že zkoumané téma alespoň částečně přispěje dalším badatelům, kteří budou z různých důvodů muset přistoupit k analýze sportovního tisku nakladatelství Olympia konce 80 a počátku 90. let, protože nedostatek literatury a pramenů je alarmující.

SUMMARY

The subject of this thesis – Sports press in Czechoslovakia of late 1980's (published by Olympia publishing house) and its ownership transformation after 1989 – has never been focused on in detail so far. The primary objective of this work is then to describe the sports press published at Olympia, using a historic analysis method, to mention its brief history and its first issuing and to analyze the sports press publishing. The thesis is also focusing on editing activities of individual titles, i.e. the editorial staff financing and a global staff structure within editorial board of sports press.

The research intention of the thesis is defined at the introduction to it – it is to describe the sports press from historical perspective, as well as the 1980's period. Arrival of November 1989 has brought not only changes in contents but also in actual publishing of sports press. The work is trying to find out what changes have been made, whether the titles have been transformed - if so how, and if not then why they disappeared.

The introduction also points to a deficiency of research efforts, i.e. inaccessibility and lack of material and primary literature necessary to accomplishing the research intention, and brings a list of available archives that cover the above mentioned problems.

Chapter two focuses on individual sport titles – their history, operation, 80's era, costs, editorial activities and ownership structures of Olympia publishing house.

The third chapter covers activities of Olympia publishing house under which the sports press used to come out – the history of Olympia (and its predecessors) until nowadays and the organizational structure of the company. Due to the fact that Olympia was designed by the government as a special-purpose institution of the Czechoslovakian association of physical education (ČSTV) the work further describes functioning of ČSTV that used to co-finance and co-publish periodicals.

The fourth chapter deals with governmental media-control system, its machinery and institutions. Mainly bodies of Czech agency for press and information, later Federal agency for press and information that used to control all the mentioned (not just sports) press. The chapter also tells about how ČSTV used to take part in controlling the sports press.

In the fifth chapter we're told that the goal of this thesis – to describe the sports press published in Olympia publishing house – had been accomplished, however the

second part of it - i.e. to find out how the sport titles of Olympia publishing house have been transformed – had been carried out only in part, due to the fact that hardly any transformation took place. Most periodicals, particularly the specialized ones, already terminated their publishing. Ownership structures of periodicals that survived year 1990 are depicted.

The epilogue summarizes how the selected method of historic analysis brought the thesis to its set goal.

POUŽITÉ PRAMENY

Literatura

- Bartoš, Josef: Úvod do metodiky a techniky historické práce. Olomouc 1992.
- Doplňěk č. 1 k organizačnímu řádu nakladatelství Olympia. Praha, Olympia 1989.
- Ediční plán nakladatelství Olympia 1989. Praha, Olympia 1988.
- Halada, Jan : Člověk a kniha. Úvod do nakladatelské specializace. Univerzita Karlova, Praha 1992.
- Himmel, Petr (ed.) : Melantrich. Nepodlehne ohni ani meči. 1898 – 1998. Melantrich, Praha 1998.
- Katalog periodického tisku. ČSSR, 1970. Český úřad pro tisk a informace. Praha, 1971.
- Katalog periodického tisku ČSSR, 1981. Federální úřad pro tisk a informace. Praha 1982.
- Katalog periodického tisku ČSSR, 1988. Federální úřad pro tisk a informace. Praha 1989.
- Kol. autorů : Malá encyklopédia žurnalistiky. Obzor, Bratislava 1992.
- Kol. autorů : Manipulátoři. O technikách bojů lži proti pravdě a nenávisti proti lásce. FSV UK, Karolinum, Praha 1992.
- Kol. autorů : Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo a Vydavateľstvo Obzor, Bratislava 1980.
- Kol. autorů : Malá československá encyklopedie. Academia, Praha 1984.
- Kol. autorů : Směrnice pro kádrovou práci Československého svazu tělesné výchovy. Vydává oddělení pro kádrovou a personální práci ÚV ČSTV, Praha 1985.
- Kol. autorů : Encyklopedie tělesné kultury I. Praha , Olympia 1988. 419 s.
- Kol. autorů : Encyklopedie tělesné kultury II. Praha, Olympia 1988. 371 s.
- Kol. autorů : Sportovní ročenka. ČTK, Praha 1988.
- Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSSR. Vyd. Státní knihovna ČSR. Praha, 1989. Svazky 1 – 12.
- Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSSR. Vyd. Státní knihovna ČSR. Praha, 1991. Svazky 1 – 12.
- Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSFR. Vyd. Národní knihovna v Praze. Panorama, Praha 1991.

- Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 1.
- Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 2.
- Kožíšek, Vladimír : Tělesná kultura v životě naší společnosti. Fakta, teorie, Národní knihovna ČR
- Kol. autorů : Československý svaz tělesné výchovy – moje organizace. Metodický materiál pro propagandisty a vedoucí politickovýchovného vzdělávání členů ÚV ČSTV. Olympia, Praha 1988.
- Malá, Dagmar (ed.) : Přehled periodického tisku v ČR v roce 1990. Díl I, II. Národní knihovna v Praze, 1991.
- Mimořádný sjezd ČSTV. Východiska ke zhodnocení vývoje a činnosti ČSTV. Praha, březen 1990.
- Otáhal, Milan : Normalizace 1969–1989. Příspěvek ke stavu bádání. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2002.
- Organizační řád nakladatelství Olympia, Praha, Olympia 1988.
- Piff, Otto : Československý svaz tělesné výchovy a obrana socialistické vlasti. Olympia, Praha 1985.
- Procházka, Karel : Sport pro všechny a olympijské hnutí. Olympia, Praha 1987.
- Reitmayer, Ladislav : Stručný nárys dějiny tělesné výchovy. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1976.
- Slepička, P.; Strnad, M. : Sborník vědecké rady ÚV ČSTV. Olympia, Praha 1988.
- Slepička, P.; Strnad, M. : Sborník vědecké rady ÚV ČSTV. Olympia, Praha 1989.
- Stanovy akciové společnosti Olympia. Praha, Olympia 1991, 32 s.
- Sbirky zákonů.
- Vaněk, Miroslav; Urbášek, Pavel (ed.) : Vítězové? Poražení? Životopisná interview. Politické elity v období tzv. normalizace. II. díl. Prostor, Praha 2005. Publikace vychází v rámci výzkumného projektu Grantové agentury České republiky č. 409/02/1156 a s podporou publikačního grantu Grantové agentury Akademie věd ČR č. E800630513.
- Výběr knih nakladatelství Olympia, Praha, Olympia, 1995
- Výběr knih nakladatelství Olympia 1984 – 1988. Praha, Olympia 1989.
- Zasedání ÚV ČSTV 1989. ÚV ČSTV. Praha, 1990. (interní materiál archivu ČSTV).

55 let nakladatelství Orbis, 1921 – 1976. Jubilejní tisk pro interní pro interní potřeby nakladatelství Orbis u příležitosti 55. výročí jeho založení vytiskly Jihočeské tiskárny v Českých Budějovicích, 1976

Periodika

Periodika vycházející v nakladatelství Olympia ve spolupráci s ÚV (ČÚV) ČSTV

Československý sport, od roč. 36

Gól, od roč. 21

Stadión, od roč. 36

Tělovýchovný pracovník, od roč. 32

Atletika, od roč. 36

Cyklistika, od roč. 105

Československý šach, od roč. 82

Vodní sporty, od roč. 36

Sportovní moderní gymnastika, od roč. 38

Lyžařství, od roč. 74

Turista, od roč. 27

Teorie a praxe tělesné výchovy, od roč. 36

Základní a rekreační tělesná výchova, od roč. 33

Další periodika

Zpravodaj ČÚV ČSTV, 1983 – 1989. Vydává Organizační oddělení ČÚV ČSTV pro potřebu funkcionářského aktivu ČÚV ČSTV a pro KV, OV, MV ČSTV. (interní materiál archivu ČSTV).

Tělesná výchova mládeže, roč. 56, 1989

Vodní revue, časopis ÚV SVAZARMU, roč. 25, 1989

Tenis, od roč. 1, 1990

Články, sborníky

Dvořák, František : Transformace tělesné výchovy a sportu v České republice po roce 1989. In Sborník referátů z Národní konference Tělesná výchova a sport na přelomu století. Praha, FTVS 1997, s. 21 – 24.

Šitler, Jiří. Cenzura v předlistopadovém Československu. Dějiny a současnost, 1998, č. 6, s. 33 – 38.

Urban, Vladimír. 30 let nakladatelství Olympia. Typografia 87, 1984, č. 8, s. 297 – 300.
25 let Olympie. Sportovní nakladatelství a vydavatelství. Tělovýchovný pracovník, 1979, roč. 23, č. 8, s. 3.

Diplomové a rigorózní práce

Bláha, Ladislav : Normativní a praktická rovina kontroly médií v komunistickém režimu – fungování Českého úřadu pro tisk a informace v počáteční fázi normalizace. FSV UK, Praha 2005.

Vaňousková, Iva : Nakladatelství Olympia, a.s., porovnání 80. a 90. let. IKSŽ FSV UK, Praha, 1999.

Procházka, Václav : Periodický tisk v nakladatelství Olympia. FSV UK, Praha 1992.

Čermáková, Zuzana : Vydavatelská činnost nakladatelství Olympia (se zřetelem k vydávání knižních publikací). FF UK, Praha 1991.

Štřelec, Martin : Transformace ČSTV. V období od Československého svazu tělesné výchovy v roce 1989 k Českému svazu tělesné výchovy v roce 1993. FTVS UK, Praha 1999.

Končelík, Jakub : Řízení a kontrola sdělovacích prostředků v Československu v reformním roce 1968. FSV UK, Praha 2000.

Webové stránky

- <http://www.justice.cz> (25.2. 2006)
 - <http://www.iolympia.cz> (20.12. 2005)
 - <http://www.totalita.cz> (15.5. 2006)
 - <http://www.psp.cz> (10.1. 2006)
 - <http://www.sazka.cz> (22.3. 2006)
-

- <http://cs.wikipedia.org> (15.5. 2006)
 - <http://www.cstv.cz/tp.htm> (10.3. 2006)
-

Další prameny

Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 16. dubna 1981 čj. 31-588/81-7308.

Výnos federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. prosince 1984 čj. 514-13530-3127.

Archivy a knihovny

Archív Českého svazu tělesné výchovy, Praha, Strahov

Ministerstvo kultury ČR

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Národní knihovna Praha

Ústřední tělovýchovná knihovna, Fakulta tělesné výchovy a sportu, UK Praha

Státní ústřední archiv Praha, Chodovec

SEZNAM PŘÍLOH

A. Titulní strany periodik vycházejících v Olympii; roky 1989, 1990

1. Československý sport
2. Gól
3. Stadión
4. Tělovýchovný pracovník
5. Cyklistika
6. Turista
7. Základní a rekreační tělesná výchova
8. Teorie a praxe tělesné výchovy
9. Atletika
10. Lyžařství
11. Vodní sporty
12. Sportovní – moderní gymnastika
13. Československý šach (obálka z roku 1988, protože rok 1989 byl potrháný)
14. Tenis (první číslo, tj. z ledna 1990)

Připraveni na bežečského mistrovství lyžařů

Hon na Korunku

... Městečkách bruslíli Svoudu a Václav...
... se konala poslední předzápasní...
... mušen posledních kilometrů

... NOVOCŮ, CVIČENCŮ A TURISTŮ

Časopis Slovesnost

1990 / Ročník XXXVIII / Číslo 2 Kčs

... kamarády, zůstaňme jimi...

Co chceme, na co máme?

... v bedrech...
... v ústředí...
... v ústředí...
... v ústředí...

BUTTON

... nás šokoval...
... nás šokoval...
... nás šokoval...

Ligová návštěvnost — oríšek pro všechny

... Dragan si zapsal bod...
... Dragan si zapsal bod...
... Dragan si zapsal bod...

Hráno finále PMEZ 1986

... dohady a znovu chytli!

Nezlomný Helmuth Duckadam

... Helmuth Duckadam...
... Helmuth Duckadam...
... Helmuth Duckadam...

Když spolu žijí neustále čmárlí chlápů

Osamělost neosamělých běžců

... osamělost běžců...
... osamělost běžců...
... osamělost běžců...

BEŽEČKA byla nešťastně zraněna při publikovém ústředí v Praze. Foto Milos Štátník

DNES ČTĚTE:

WITTOVÁ NA PRAŽSKÉ ULICI
(O světové premiéře opery na ledě)

KŘESLO ZA VYSOKOU ŽIDLÍ
V Rachevovi
a profanizování
tatkovou rozhodčí
Jean Tabarovou)

A JAKO KAŽDÝ PÁTEK OSM STRAN VIKENDOVÉHO ČTENÍ V PŘÍLOZE

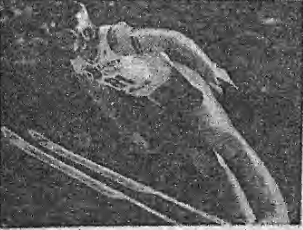
UČIVO

A CO ZITRA? SVĚTÉM S RAKETOU (Povídání s Jím Javorským a Štěpánem Kaudelkou)

TELEVIZNÍ PROGRAM NA PŘÍŠTÍ TYDEN (novic program sportovních přenosů zahraničních TV včetně SAT)

I V OLYMPIJSKÉ RODINĚ JE NEJDUŽEJŠÍ MORÁLKA (Věra Čáslavská k vývoji našeho olympismu)

BEŽEČKA byla nešťastně zraněna při publikovém ústředí v Praze. Foto Milos Štátník

BEŽEČKA byla nešťastně zraněna při publikovém ústředí v Praze. Foto Milos Štátník

PRONÍM V BEHLINKĚ KUN DE NA PAMĚTI

PLAVÁNÍ DOMA TABU!

... plavání doma tabu...
... plavání doma tabu...
... plavání doma tabu...

... plavání doma tabu...
... plavání doma tabu...

STADIÓN

1 (1981) ● Ročník 37
2. vydání 1989 ● Kčs 3

...VÝSTRAŽNÝ ZVONČEK

...HÁČEK

To není kvalitní obuv,
ale nejlepší sportovec
ČSSR Jozef Pribylinec.
Při vyhlášení nejlepších
mleto v Trebiči navštívil
místní Borovinu

...VÝSTRAŽNÝ ZVONČEK

Tělovýchovný pracovník 1/89

tp

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU ČESKOSLOVENSKÉHO SVAZU TĚLESNÉ VÝCHOVY

Z OBSAHU:

- Aktuality — na pomoc propagandistům
- Druhá konference MINEPS
- Na prahu posuzovacího roka
- Úspěšnost 2. zasedání ČUV ČSTV
- Masový rozvoj a něčo o zdraví
- 2. diskuse na VII. sjezdu ČSTV
- Přehled platných směrnic ČSTV ke dni 1. 1. 1989
- Společně ke zdraví
- Zastavení a „Věrnou gardou“
- Převrtní odpadlé na vaše dotazy

Přehled:

- Zásady dotčení politiky vyšších orgánů ČSTV vůči TJ
- Zásady pro sestavování rozpočtu TJ a hospodaření s ním
- Zásady usměrňování mzdových prostředků v TJ
- Směrnice pro hospodářskou činnost TJ
- Ediční plán nakladatelství Olympie na rok 1989

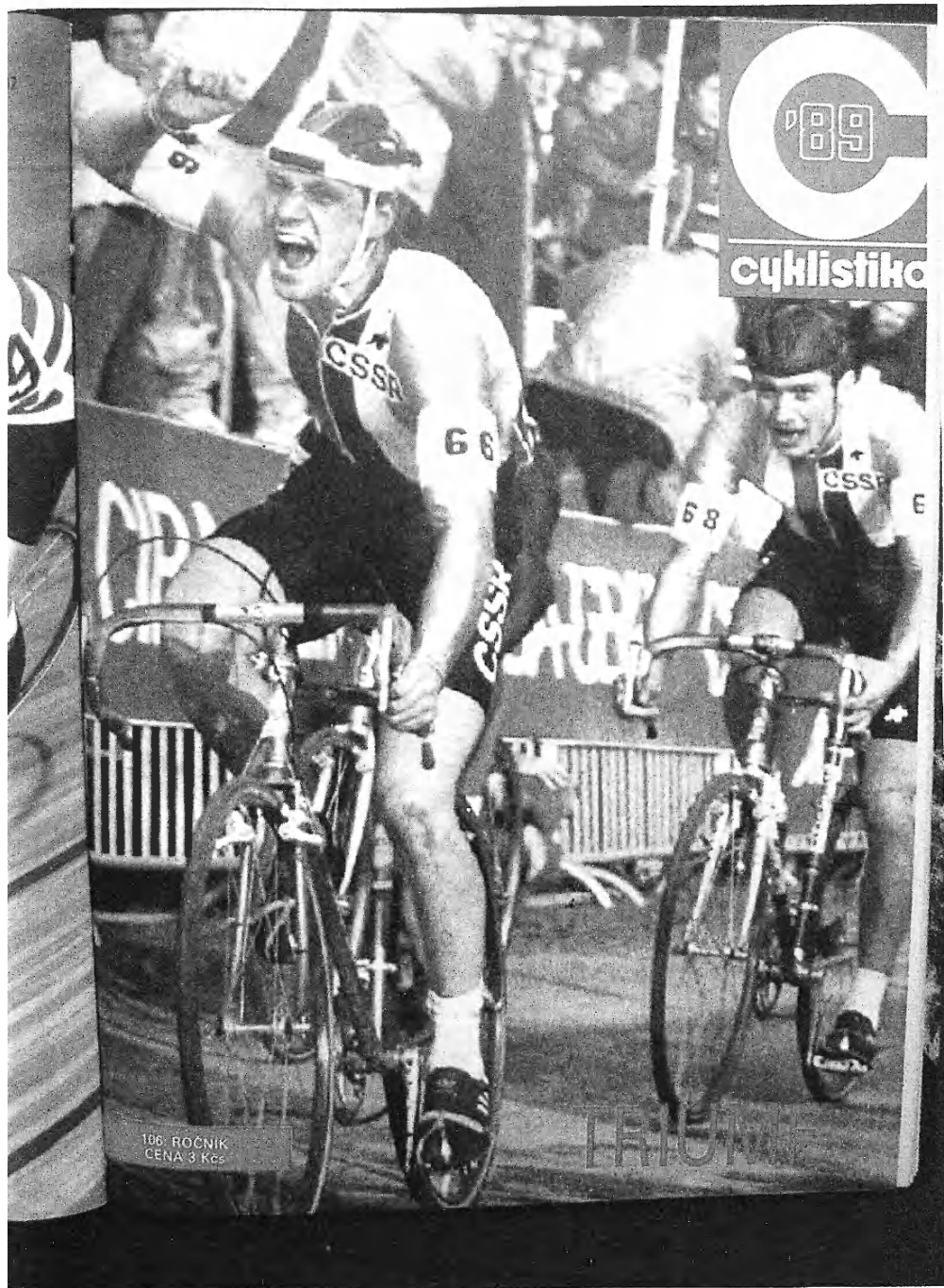
PF
1989

Typset DALIBOR BICHTER

'89
cyklistika

106. ROČNIK
CENA 3 Kčs

FRONT

1

ROČNÍK XXXV
1990
& Kčs

11.19.1990

157

ZRTV

ZÁKLADNÍ A REKREAČNÍ TELESNÁ VÝCHOVA

132

TEORIE A PRAXE LÉLESNÉ VÝCHOVY

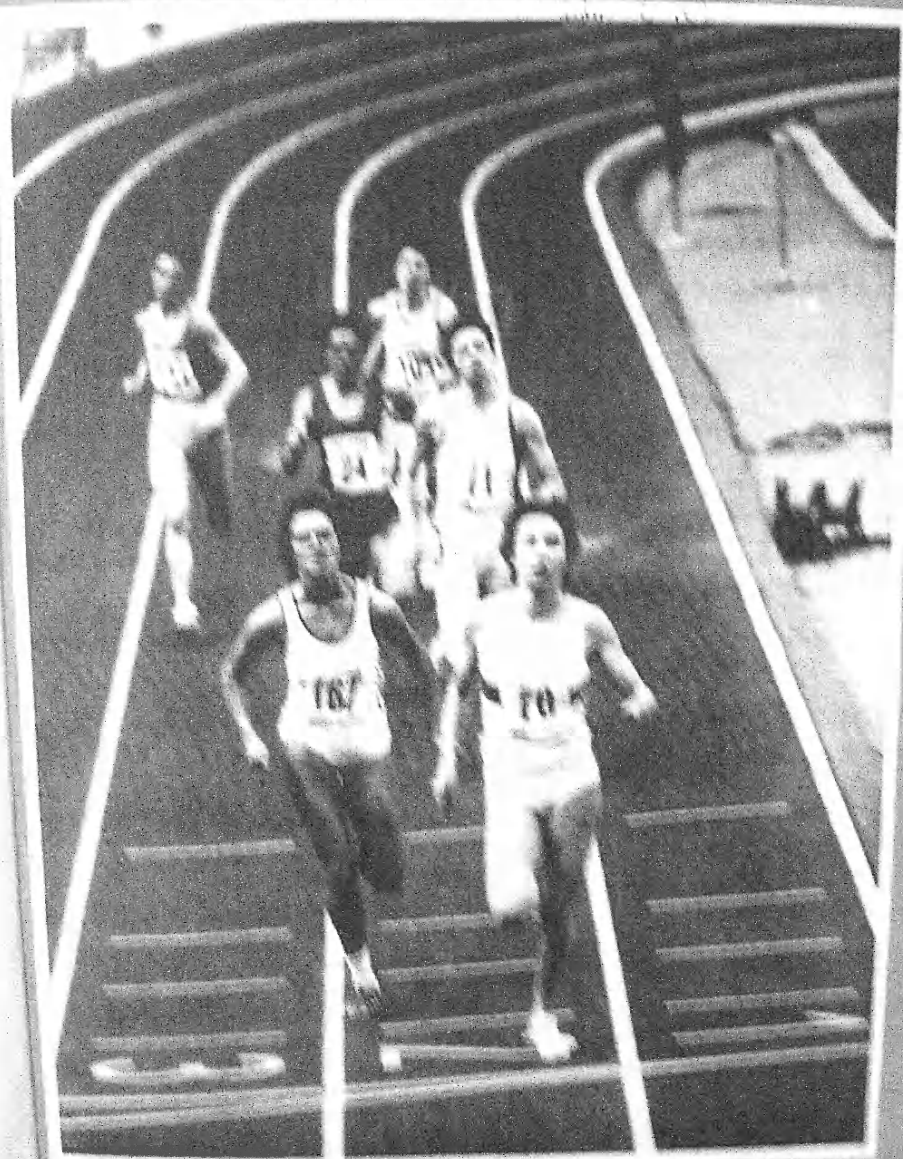
1

ROK 1989 • ROČNÍK 17

1

1980
1980
1980

atletika

lyžařství

ROČNÍK 73
1998
Kč 1,-

2

60

Zlata
Vreni Schneiderová
ze **Svýcarska**
[profil - str. 16]

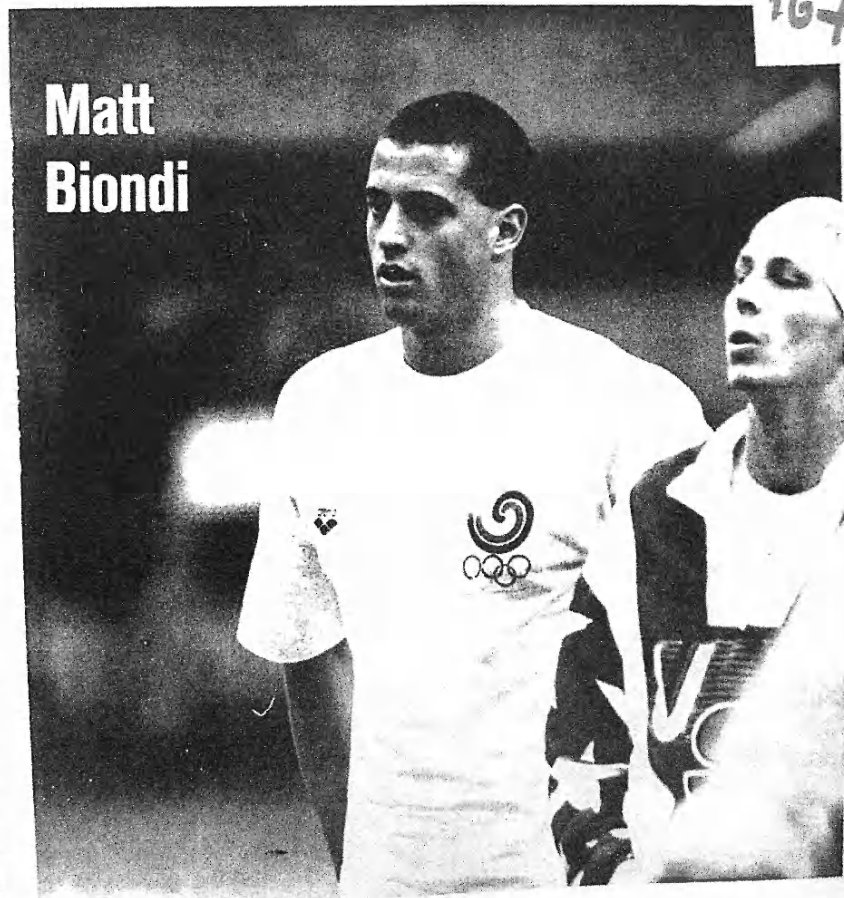
Vodní sporty

1

XLI
1989
3 Kčs

167

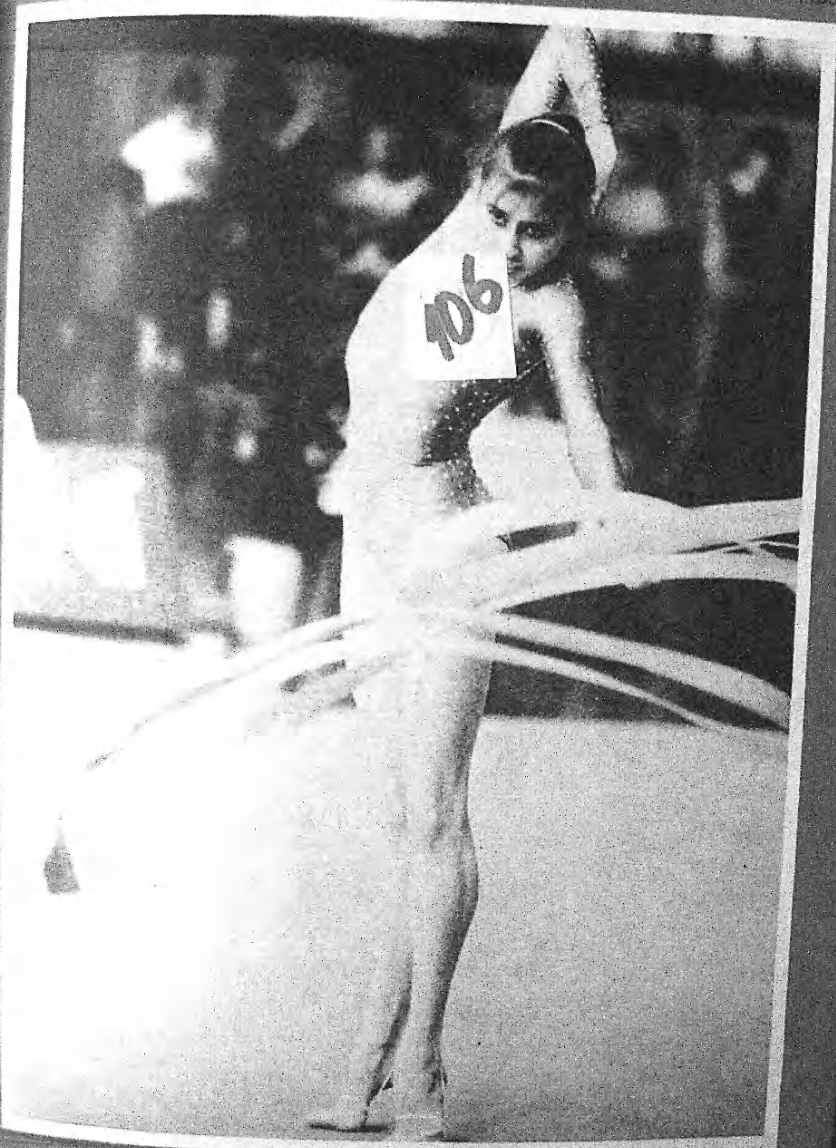
**Matt
Biondi**

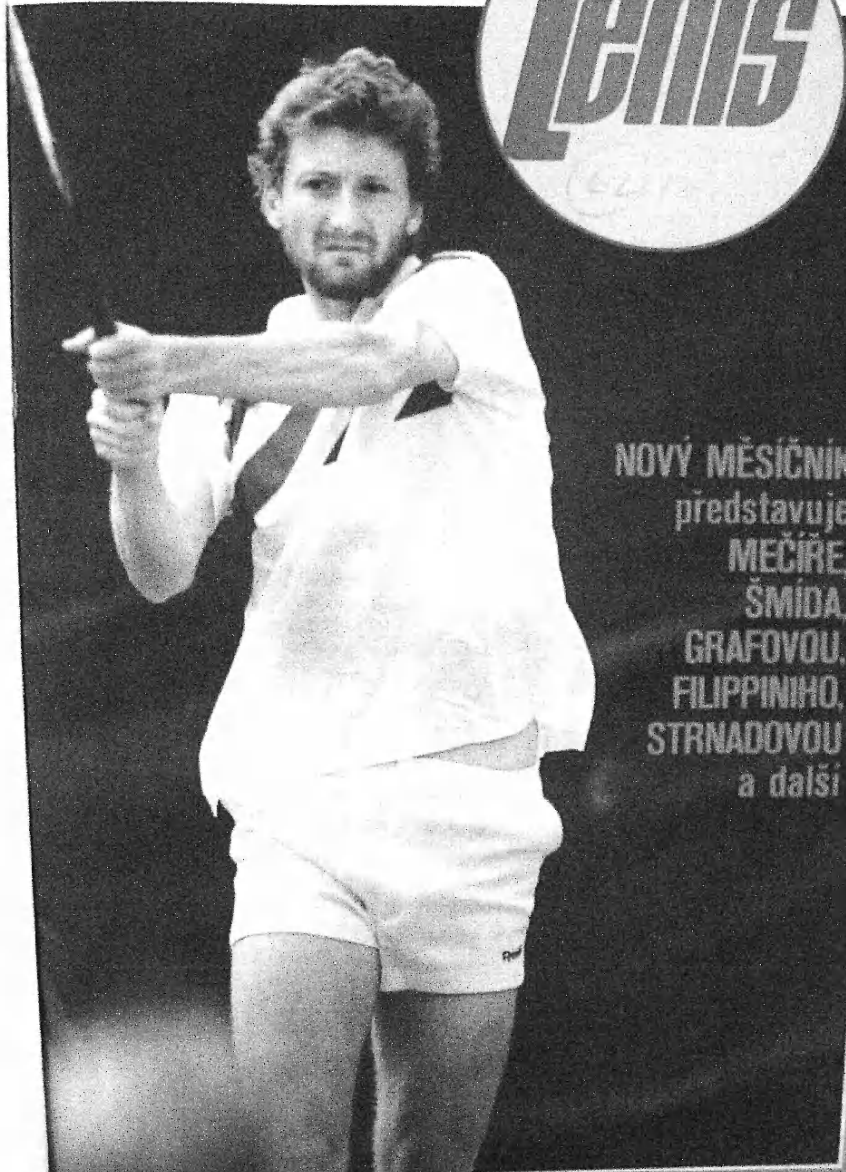
SPORTOVNÍ-MODERNÍ

0 *gymnastika*

ROČNÍK XXXIX • 1989 • 3 Kčs

1
ROČNÍK 1
LEDEN 1990
KČS 10

NOVÝ MĚSÍČNÍK
představuje
MEČÍŘE,
ŠMÍDA,
GRAFOVOU,
FILIPPINIHO,
STRNADOVOU
a další

B. Organizační schéma nakladatelství Olympia

1. 1954, Státní tělovýchovné nakladatelství

Zdroj : SÚA, MŠK, č. kartonu 1772, složka Státní tělovýchovné nakladatelství.

2. 1965, Státní tělovýchovné nakladatelství

Zdroj : SÚA, MŠK, č. kartonu 1772, složka Státní tělovýchovné nakladatelství.

3. 1988, nakladatelství Olympia

Zdroj : Vaňousková, Iva : Nakladatelství Olympia, a.s., porovnání 80. a 90. let. FSV UK, Praha, 1992. Příloha.

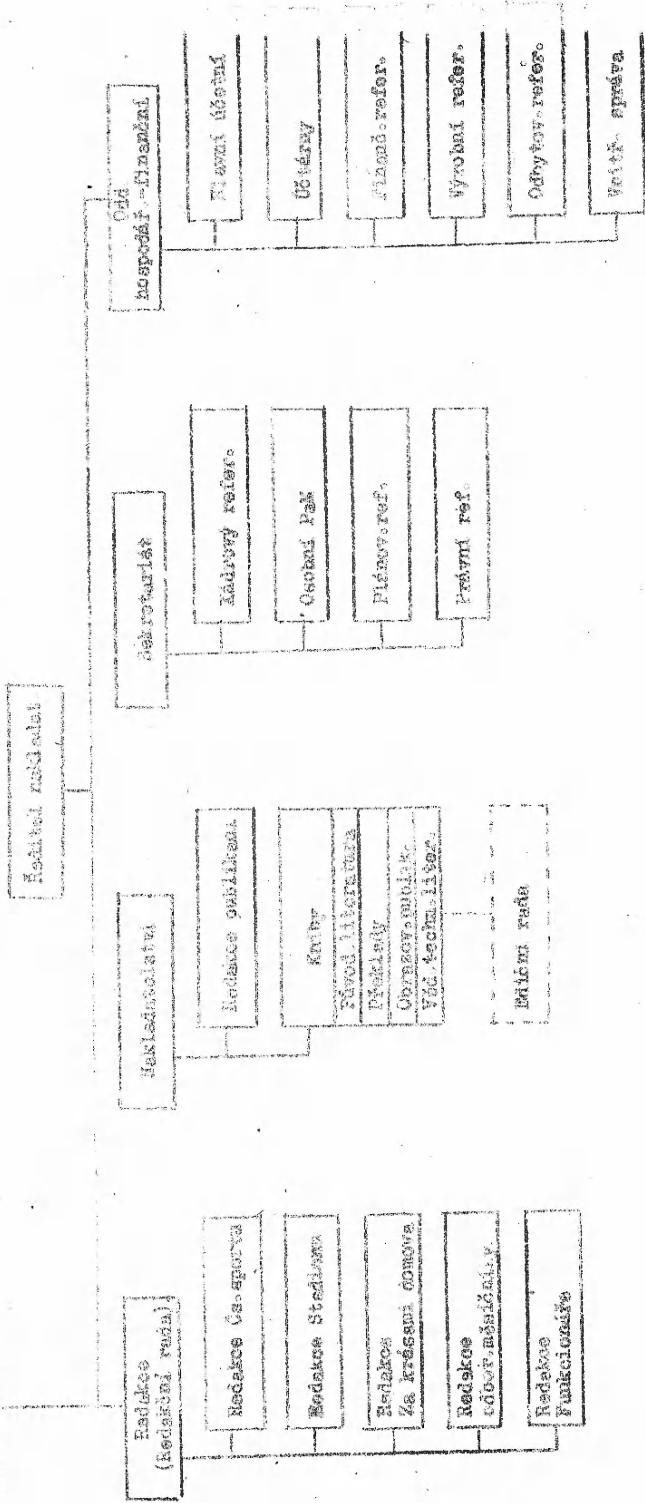
4. 1992, nakladatelství Olympia, akciová společnost

Zdroj : Vaňousková, Iva : Nakladatelství Olympia, a.s., porovnání 80. a 90. let. FSV UK, Praha, 1992. Příloha.

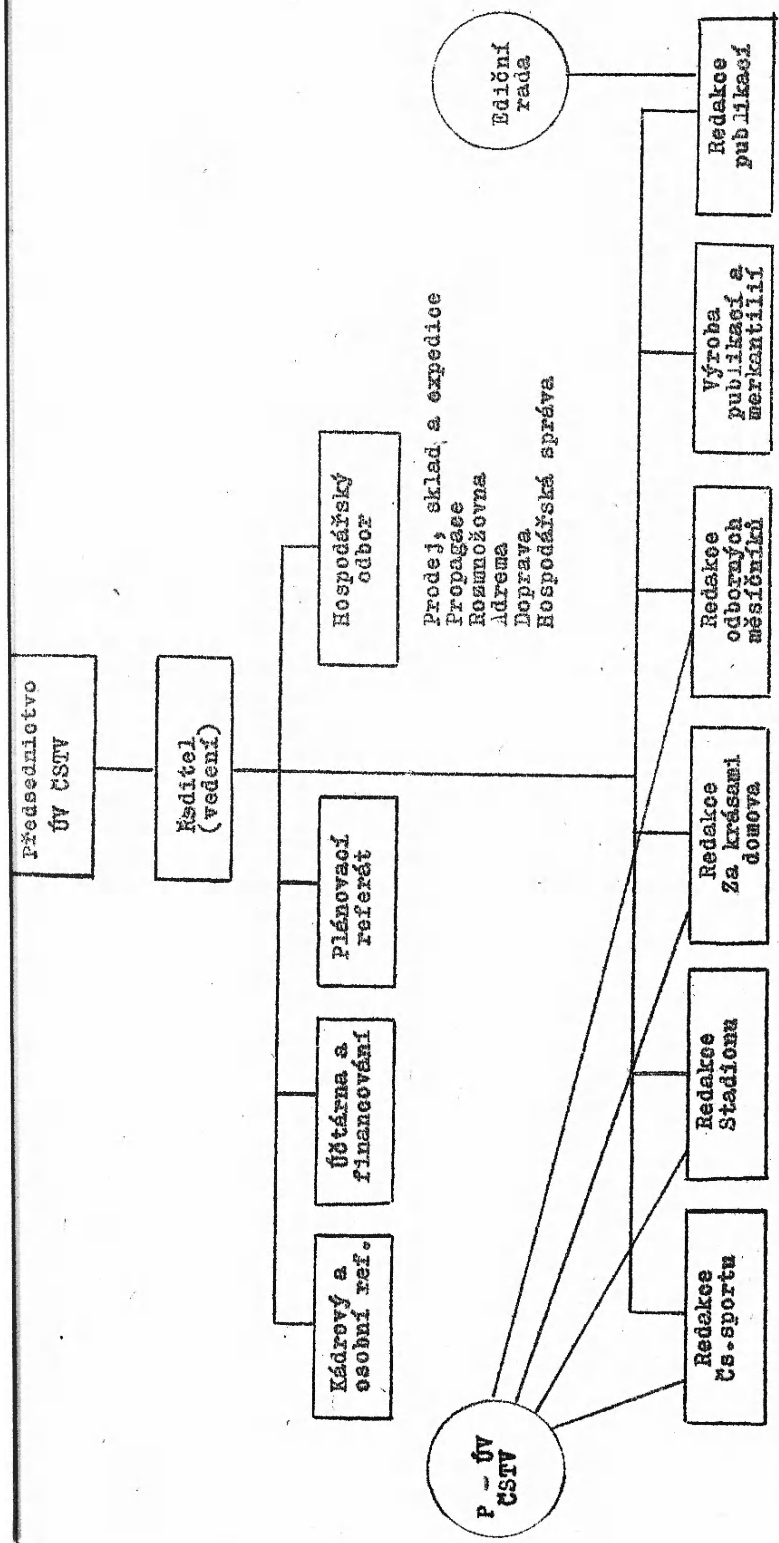
UJ 1287

Právnická fakulta
v Brně

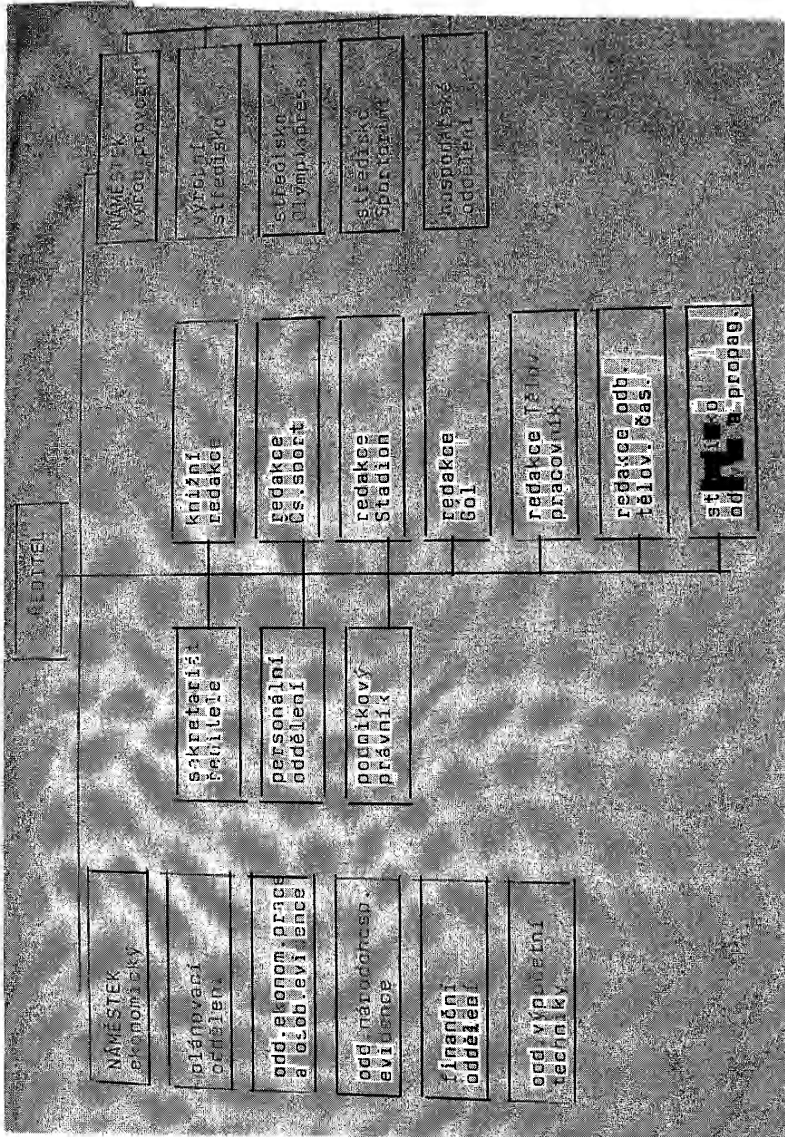
Organizační schéma S. M. (stavem k. 1. 1. 1954)

1. 1954, Státní tělovýchovné nakladatelství

2. 1965, Státní tělovýchovné nakladatelství

3. 1988, nakladatelství Olympia

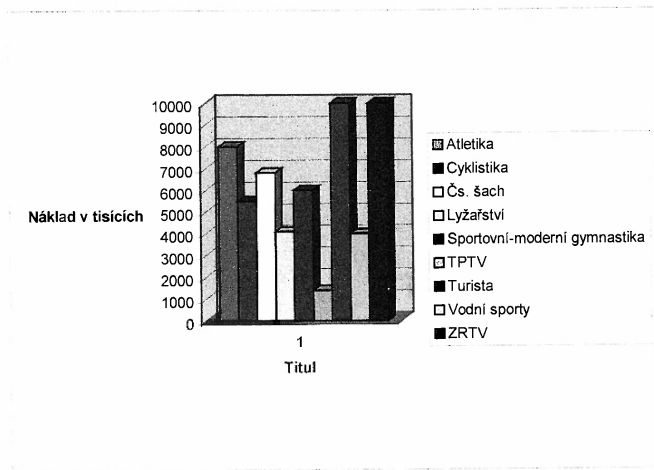
C. Přehled a srovnání nákladů titulů periodického tisku nakladatelství Olympia v průběhu 70. a 80. let

1. rok 1970 – skupina Odborných časopisů
2. rok 1981 – skupina Odborných časopisů
3. rok 1989 - skupina Odborných časopisů
4. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1970
5. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1981
6. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1989

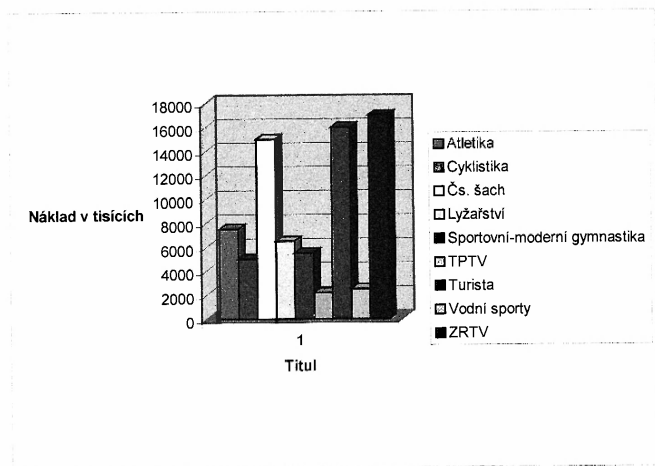
Zdroje :

- Katalog periodického tisku. ČSSR, 1970. Český úřad pro tisk a informace. Praha, 1971
- Katalog periodického tisku ČSSR, 1981. Federální úřad pro tisk a informace. Praha 1982.
- Katalog periodického tisku ČSSR, 1988. Federální úřad pro tisk a informace. Praha 1989.
- Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 1.
- Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 2.

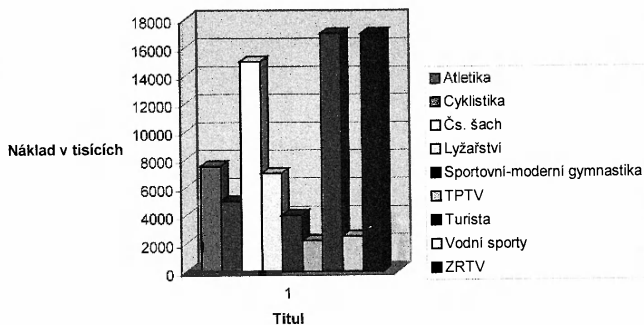
1. rok 1970 – skupina Odborných časopisů

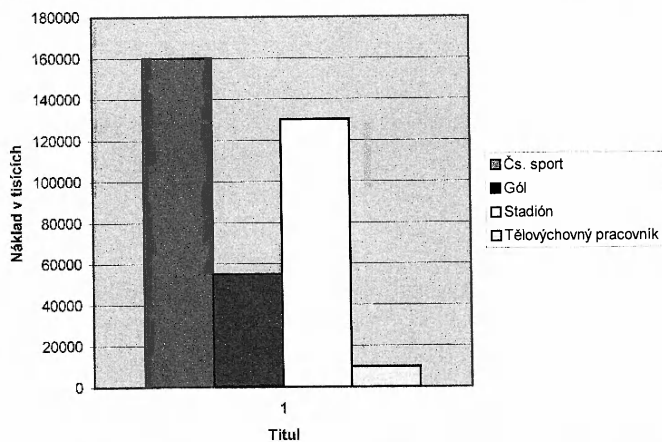
2. rok 1981 – skupina Odborných časopisů

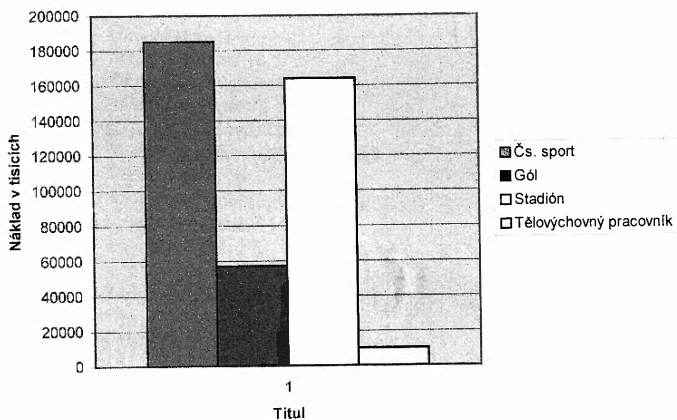
3. rok 1989 – skupina Odborných časopisů

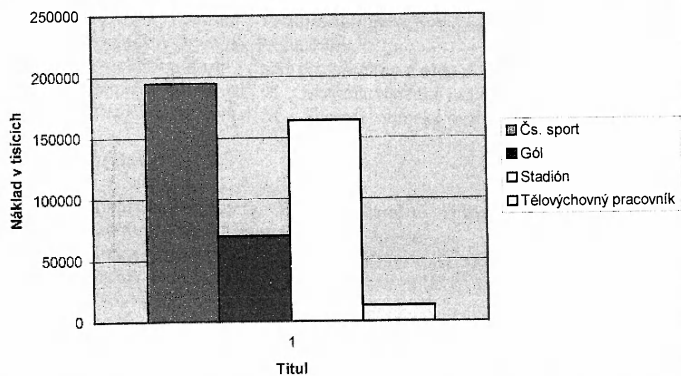
4. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1970

5. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1981

6. srovnání nákladů deníku Čs. Sport, týdeníků Gól, Stadión a čtrnáctideníku Tělovýchovný pracovník v roce 1989

Zdroje:

Periodika:

Tituly nakladatelství Olympia ve spolupráci s Čs. svazem tělesné výchovy od roku 1988 :

Československý sport, od roč. 36
Gól, od roč. 21
Stadión, od roč. 36
Tělovýchovný pracovník, od roč. 32
Atletika, od roč. 36
Cyklistika, od roč. 105
Československý šach, od roč. 82
Vodní sporty, 36
Sportovní moderní gymnastika, od roč. 38
Lyžařství, od roč. 74
Turista, od roč. 27
Teorie a praxe tělesné výchovy, od roč. 36
Základní a rekreační tělesná výchova, od roč. 33

Základní literatura :

Kol. autorů : Sportovní ročenka. ČTK, Praha 1988.
Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSSR. Vyd. Státní knihovna CSR. Praha, 1989. Svazky 1 – 12.
Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSSR. Vyd. Státní knihovna CSR. Praha, 1991. Svazky 1 – 12.
Kol. autorů : Články v českých časopisech. Bibliografický katalog ČSFR. Vyd. Národní knihovna v Praze. Panorama, Praha 1991.
Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 1.
Košťálová, I.; Nykodýmová, E. : Bibliografie periodik vydávaných na území Prahy v letech 1986 – 1990. Národní knihovna v Praze, Praha 1992. Svazek 2.
Kožíšek, Vladimír : Tělesná kultura v životě naší společnosti. Fakta, teorie, problémy, výsledky. Olympia, Praha 1989.
Procházka, Karel : Sport pro všechny a olympijské hnutí. Olympia, Praha 1987.
Slepička, P.; Strnad, M. : Sborník vědecké rady ÚV ČSTV. Olympia, Praha 1988.
Slepička, P.; Strnad, M. : Sborník vědecké rady ÚV ČSTV. Olympia, Praha 1989.

Archivy:

Archiv nakladatelství Olympia (částečně vyplaven)
Archiv Fakulty tělesné výchovy a sportu
Archiv Českého svazu tělesné výchovy a jednotlivých Svazů dle zaměření titulu
Archiv Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
Národní knihovna ČR
Tyršův dům (archiv sportu Národního muzea – v současné době stěhování, znovuotevření v září 2005)

V Praze 7. února 2005

Jana Martinková

Se spolupráci souhlasím.

Doc. PhDr. Jan Jirák
Katedra mediálních studií
IKSŽ FSV UK

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	- 7 -02- 2005	-1-
CJ 574	Příloh: 1	Skartační heslo
Přidělo: HL		

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

SCHVÁLENO

Předpokládaný název diplomové práce:

Sportovní tisk v Československu konce 80. let 20. století (vydáváný nakladatelstvím Olympia) a jeho vlastnické transformace po roce 1989 (na příkladu vybraných titulů)

Autor: Jana Martinková
Semestr: IV. semestr magisterského studia
Obor studia: Mediální studia
Konzultant: Doc. Barbara Kopplová

Námět práce :

Sportovní tisk v Československu konce 80. let není souhrnně zpracován. Cílem diplomové práce jako historické analýzy je popis jeho obsahu z různých hledisek, rozbor organizace vydávání sportovního tisku nakladatelství Olympia a redakční činnosti jednotlivých titulů. Zaměřím se rovněž na fungování sportovního tisku v komunistickém Československu s ohledem na jeho vztahy se státním aparátem. S příchodem listopadu 1989 došlo nejen ke změnám obsahu sportovního tisku, ale především ke změnám v jeho vlastnických strukturách. Pokusím se tyto změny s ohledem na události ve sportovní žurnalistice bezprostředně po roce 1989 zaznamenat u každého vybraného titulu vždy v časovém horizontu dvou až tří porevolučních let.

Uvedené téma bude podrobně zpracováno na příkladu několika titulů (zahrnujících deník, týdeník, čtrnáctideník a měsíčník) s alespoň základním nástinem sportovního tisku dané doby jako celku.

Metoda práce :
Historická analýza

Časové období : Konec 80. a počátek 90. let 20. století v Československu

Předpokládaná osnova práce

- 1) Úvod – motivace k volbě tématu, prezentace hypotézy a představení
- 2) Zmapování trhu se sportovními tituly vycházejícími v Československu na konci 80. let 20. století
(nakladatelství, redakce, novináři)
- 3) Nakladatelství Olympia, Československý svaz tělesné výchovy a sportu a sportovní tisk
- 4) Sportovní tisk a ideologická doktrína dané doby, úloha státu
- 4) Vlastnictví sportovního tisku a jeho předpokládané změny, zejména po roce 1989
- 5) Závěr – shrnutí práce a výsledků zkoumání, zhodnocení hypotézy